

บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนประถมศึกษา
สังกัดสำนักงานการศึกษาประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี

ปริญญานิพนธ์
ของ
อัสนีย์ อัจฉริยบุตร

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

พฤษภาคม 2546

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนประถมศึกษา
สังกัดสำนักงานการศึกษาประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี

บทคัดย่อ
ของ
อัสนีย์ อัจฉริยบุตร

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

พฤษภาคม 2546

๒ ๒๒๗๒๕๑

อสนีย์ อัจฉริยบุตร. (2546), บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการจัดการเรียนการสอน
ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี.
ปริญญาโท กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. คณะกรรมการควบคุม: อาจารย์สุพีพรรณ
พัฒนพาณิชย์ ประธานกรรมการ, รองศาสตราจารย์ อัจฉรา สุขารมณี กรรมการ

การวิจัยในครั้งนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาการปฏิบัติตามบทบาทของผู้บริหาร
สถานศึกษาในการจัดการเรียนการสอน ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา
จังหวัดสุพรรณบุรี และเพื่อเปรียบเทียบการปฏิบัติตามบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา
ในการจัดการเรียนการสอน จำแนกตามประสบการณ์ในการดำรงตำแหน่งครูวิชาการ ประเภท
ของโรงเรียนที่ครูวิชาการสังกัดและขนาดของโรงเรียน กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยคือ ครูวิชาการ
ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี ปีการศึกษา 2545
จำนวน 223 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามความคิดเห็นของ
ครูวิชาการที่มีต่อการปฏิบัติตามบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา ในการจัดการเรียนการสอน
ใน 5 ด้านคือ ด้านการจัดการเรียนการสอนของครู ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้
ด้านการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอน ด้านการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง
และชุมชน และด้านการส่งเสริมความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่และยกย่องเชิดชูเกียรติครู
การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ค่าสถิติร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที่
(t – test) ค่าเอฟ และ Scheffe Method

ผลการศึกษาค้นคว้าสรุปได้ดังนี้

1. ครูวิชาการ ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด
สุพรรณบุรี มีประสบการณ์ในการดำรงตำแหน่งครูวิชาการตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ
70.40 เป็นครูวิชาการที่สังกัดในโรงเรียนขนาดกลาง คิดเป็นร้อยละ 53.80 และเป็นครูวิชาการ
ที่สังกัดอยู่ในโรงเรียนประถมศึกษาที่ไม่ขยายโอกาส คิดเป็นร้อยละ 78.50

2. การปฏิบัติตามบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา ในการจัดการเรียนการสอนทั้งโดย
รวมและรายด้านตามความคิดเห็นของครูวิชาการ ทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยการปฏิบัติตาม
บทบาทในด้านการจัดการเรียนการสอนของครู ($\bar{x} = 3.14$) ด้านการวัดผลและการประเมินผล
($\bar{x} = 2.93$) ด้านการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนการสอน ($\bar{x} = 3.26$) ด้านการมีส่วนร่วม
ของผู้ปกครองและชุมชน ($\bar{x} = 2.92$) และด้านการส่งเสริมความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่และ
การยกย่องเชิดชูเกียรติครู ($\bar{x} = 3.00$)

3. การเปรียบเทียบการปฏิบัติตามบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา ในการจัดการเรียนการสอน ตามความคิดเห็นของครูวิชาการ พบว่าการปฏิบัติตามบทบาทของผู้บริหารโดยรวมและรายด้านตามความคิดเห็นของครูวิชาการ ที่มีประสบการณ์ในการดำรงตำแหน่งครูวิชาการแตกต่างกัน ไม่แตกต่างกัน

THE ROLES OF THE SCHOOL ADMINISTRATORS IN LEARNING MANAGEMENT IN
THE ELEMENTARY SCHOOLS UNDER THE JURISDICTION OF SUPHANBURI
PROVINCIAL ELEMENTARY OFFICE OF EDUCATION.

AN ABSTRACT
BY
AUSSANEE ATCHARIYABUTR

Presented in partial fulfillment of the requirements
for the Master of Education degree in Educational Administration
at Srinakharinwirot University
May 2003

Asanee Achariyabutara. (2003). *The Roles of The School Administrators in Learning Management in The Elementary Schools Under The Jurisdiction of Suphanburi Provincial Elementary Office of Education*. Master thesis. M.Ed. (Educational Administration). Bangkok : Graduate School, Srinakharinwirot University.
Advisor Committee : Mrs. Supeeapan Patanapanit, Assoc. Prof. Achara Sukharom.

This study aimed to investigate and compare administrator role on instructional provision in Prathom Suksa schools as perceived by academic teacher according to working duration, school type and school size. The subjects consisted of 223 academic teachers under the Office of Primary Education in Changwat Suphan Buri in 2003 academic year. Questionnaire concerning teacher instruction, learning assessment and measurement, learning environment, parent and community participation, and advancement promotion and honor support was administered. Then data were analyzed by percentage, mean, standard deviation, t-test, ANOVA, and Scheffe'.

The results revealed that :

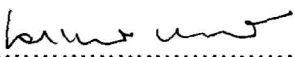
1. Most of academic teachers in Prathom Suksa schools under the Office of Primary Education in Changwat Suphan Buri had more than 10 years of work experience (70.40%), teaching in medium schools (53.80%), and were academic teachers in the non-extended Prathom Suksa schools (78.50%).
2. The administrator role on instructional provision as perceived by academic teachers was at a high level as a whole and in each aspects. They included teacher instruction ($\bar{x}=3.14$), learning assessment and measurement ($\bar{x}=2.93$), learning environment ($\bar{x}=3.26$), parent and community participation ($\bar{x}=2.92$), and advancement promotion and honor support ($\bar{x}=3.00$).
3. When compared those of opinion by academic teachers, it was found that there was no significant difference among those of opinion by academic teachers with different working duration as a whole and in each aspects.

ปริญญานิพนธ์
เรื่อง

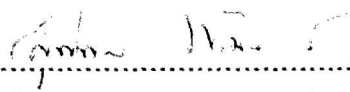
บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนประถมศึกษา
สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี

ของ
นายอัสนีย์ อัจฉริยบุตร

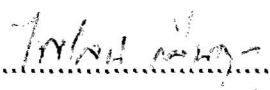
ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

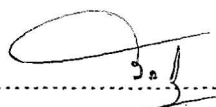

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร. นภาพร หะวานนท์)
วันที่ เดือน พ.ศ. 2546

คณะกรรมการสอบปริญญานิพนธ์

.....ประธาน
(อาจารย์สุทิพรรณ พัฒนพานิชย์)

.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ อัจฉรา สุขารมณ)

.....กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ไพโรจน์ กลิ่นกุหลาบ)

.....กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วีระ สุภากิจ)

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงได้ เพราะได้รับความกรุณาอย่างดียิ่ง จากท่าน อาจารย์สุพีพรรณ พัฒนพานิชย์ และรองศาสตราจารย์ อัจฉรา สุขารมณ์ ได้ให้ความช่วยเหลือ แนะนำอย่างดียิ่งในทุกขั้นตอนของการวิจัย ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาจากความเมตตาที่ได้รับและขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบคุณในความกรุณาจากหลายๆ ท่าน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพโรจน์ กลิ่นกุหลาบ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วีระ สุภากิจ ภาควิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ ดร.ปราโมทย์ จันทรเมือง อาจารย์คณะครุศาสตร์สถาบันราชภัฏเทพสตรี อาจารย์สมเกียรติ กุ้เกียรติภูมิ ผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลสมเด็จพระวันรัตน์ ที่กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหาแบบสอบถามในงานวิจัยครั้งนี้ และขอขอบคุณครูวิชาการจากสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเมือง อำเภอเดิมบางนางบวช อำเภอสามชุก อำเภอด่านช้าง อำเภอหนองหญ้าไซและอำเภอสองพี่น้องที่กรุณาให้ความร่วมมือตอบแบบสอบถามเพื่อการวิจัยในครั้งนี้

ขอกราบขอบคุณอาจารย์อุไร ประกอบกิจวิริยะ ผู้อำนวยการโรงเรียนในสังกัดจังหวัด สุราษฎร์ธานี อาจารย์พัฒนา พวงมาลี ตลอดจนผู้ที่มีส่วนร่วมทุกท่านที่ได้กล่าวนามไว้ ณ ที่นี้ ที่ให้การช่วยเหลือในการแก้ปัญหาต่างๆ จนสำเร็จลุล่วงด้วยดี

อีกทั้งขอขอบคุณพี่ น้องและเพื่อนๆ สาขาการบริหารการศึกษา รุ่นที่ 26 คุณสุวัช พานิชวงษ์ คุณเจริญศักดิ์ ครอบพล คุณภาคินี ดอกไม้งาม ที่ได้ให้การช่วยเหลือและกำลังใจในการทำวิจัย งานวิจัยนี้จะสำเร็จไม่ได้อย่างแน่นอนถ้าขาดคุณมาลี เจ่งวัฒนพงศ์ ผู้เป็นปียมิตรที่มีจิตใจสูงส่งยิ่งที่เสียสละเวลาขณะที่หลากหลายในข้อจำกัดส่วนตัวเพื่อให้ความช่วยเหลือทุกๆ ขั้นตอนที่เกี่ยวข้องในการทำวิจัยตั้งแต่เริ่มต้นจนกระทั่งสำเร็จสมบูรณ์ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งและขอขอบคุณเป็นอย่างยิ่ง

ความสำเร็จของการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ขอมอบแต่อาจารย์เรืองรอง อัจฉริยบุตร และลูกนันทน์ภัส อัจฉริยบุตร ลูกสิทธิพร อัจฉริยบุตร ที่อยู่เบื้องหลังและให้กำลังใจ

อัสนีย์ อัจฉริยบุตร

สารบัญ

บทที่		หน้า
1	บทนำ	1
	ภูมิหลัง	1
	ความมุ่งหมายของการวิจัย	3
	ความสำคัญของการวิจัย	3
	ขอบเขตของการวิจัย	3
	ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย	4
	ตัวแปรที่ศึกษา	4
	นิยามศัพท์เฉพาะ	5
	กรอบแนวคิดในการวิจัย	7
2	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	9
	การจัดการเรียนการสอนในยุคปฏิรูปการเรียนรู้	9
	การบริหารงานโรงเรียนระดับประถมศึกษา	17
	การบริหารงานวิชาการ	22
	บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา	32
	บทบาทด้านการจัดการเรียนการสอนของครู	38
	บทบาทด้านการวัดและการประเมินผลการเรียนรู้	42
	บทบาทด้านการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนการสอน	46
	บทบาทด้านการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน	50
	บทบาทด้านการส่งเสริมความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่และ	
	การยกย่องเชิดชูเกียรติครู	53
	ครูวิชาการ	56
	ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา-	
	ในการจัดการเรียนการสอน	58
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	61

สารบัญ(ต่อ)

บทที่	หน้า
3 วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า.....	66
การกำหนดประชากรและเลือกกลุ่มตัวอย่าง.....	66
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	66
ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ.....	67
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	67
การจัดระบบข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล.....	68
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	69
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	70
5 สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ.....	82
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	82
สมมติฐานของการวิจัย	82
กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย.....	82
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	83
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	83
สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	83
อภิปรายผล.....	84
ข้อเสนอแนะ	86
บรรณานุกรม.....	87
ภาคผนวก	98
ภาคผนวก ก.	99
ภาคผนวก ข	100
ภาคผนวก ค	116
ภาคผนวก ง.....	122
ประวัติย่อผู้วิจัย	123

บัญชีตาราง

ตาราง		หน้า
1	ข้อมูลทั่วไปของครูวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษา	71
2	ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงมาตรฐานของความคิดเห็นของครูวิชาการ ที่มีต่อการปฏิบัติตามบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกเป็นรายด้านและโดยรวม	72
3	ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงมาตรฐานของความคิดเห็นของครูวิชาการ ที่มีต่อการปฏิบัติตามบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาด้านการจัด การเรียนการสอนจำแนกเป็นรายข้อและโดยรวม	73
4	ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงมาตรฐานของความคิดเห็นของครูวิชาการ ที่มีต่อการปฏิบัติตามบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาด้านการวัด และการประเมินผลการเรียนรู้	74
5	ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงมาตรฐานของความคิดเห็นของครูวิชาการ ที่มีต่อการปฏิบัติตามบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนการสอน	75
6	ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงมาตรฐานของความคิดเห็นของครูวิชาการ ที่มีต่อการปฏิบัติตามบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน	76
7	ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงมาตรฐานของความคิดเห็นของครูวิชาการ ที่มีต่อการปฏิบัติตามบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการส่งเสริมความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่ และการยกย่องเชิดชูเกียรติครู	77
8	การวิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นของครูวิชาการที่มีต่อบทบาทของผู้บริหาร ในการจัดการเรียนการสอนจำแนกตามประสบการณ์ในการดำรงตำแหน่ง	78
9	การวิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นของครูวิชาการที่มีต่อบทบาทของผู้บริหาร ในการจัดการเรียนการสอนจำแนกตามประเภทของโรงเรียน ของครูวิชาการสังกัด	79

บัญชีตาราง (ต่อ)

ตาราง	หน้า
10 การวิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นของครูวิชาการที่มีต่อบทบาทของผู้บริหาร ในการจัดการเรียนการสอนจำแนกตามขนาดของโรงเรียน	80
11 การเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ของค่าเฉลี่ยความคิดเห็น ของครูวิชาการที่มีต่อบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการจัด การเรียนการสอน ด้านการจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียน การสอนในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน	81

บัญชีภาพ

ภาพประกอบ

หน้า

1 กรอบแนวคิดในการวิจัย	8
------------------------------	---

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

การจัดการศึกษาของไทยในอดีตบทบาทของครูผู้สอนเน้นที่การถ่ายทอดเนื้อหาในห้องเรียน และการท่องจำจากตำราเป็นส่วนใหญ่ทำให้ผู้เรียนขาดประสบการณ์ ขาดการศึกษาจากความเป็นจริงที่อยู่รอบตัวทั้งใกล้และไกล ไม่ได้ฝึกฝนความสามารถในการเลือกรับความจริงจากข้อมูล ข่าวสารที่มีอยู่อย่างท่วมท้น ซึ่งมีทั้งจริงและเท็จ สำหรับครูผู้สอนจะถ่ายทอดแต่เนื้อหาที่ผู้อื่นสร้าง ขาดความมั่นใจและไม่ใช่ว่าผู้รู้จริง (รุ่ง แก้วแดง, 2542 : 174) เมื่อพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 20 สิงหาคม 2542 ทำให้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในโรงเรียนต้องปฏิบัติตามแนวการจัดการศึกษาในหมวด 4 มาตราที่ 22 ถึงมาตราที่ 30 ซึ่งมีสาระสำคัญกำหนดไว้ว่าการจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ ต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ ต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรมและบูรณาการตามความเหมาะสม การจัดกระบวนการเรียนรู้จะต้องให้สอดคล้องกับความถนัดความสนใจของผู้เรียนและประสบการณ์จริง ฝึกปฏิบัติผสมผสานความรู้ต่าง ๆ พร้อมทั้งปลูกฝัง คุณธรรม ค่านิยม คุณลักษณะ จัดบรรยากาศสภาพแวดล้อม สื่อการเรียนและจัดการเรียนให้เกิดได้ตลอดเวลาทุกสถานที่ ส่งเสริมและจัดตั้งแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต ให้สถานศึกษาจัดการประเมินผู้เรียนด้วยวิธีต่าง ๆ และพัฒนากระบวนการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2542)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 (มาตรา 6) มีความมุ่งหมายและหลักการ คือ การพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ภูมิปัญญา ภูมิความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ดังนั้นโรงเรียนจึงจำเป็นต้องปรับปรุงโครงสร้าง และระบบบริหารจัดการภายในโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น บทบาทหน้าที่ของครูจะต้องพัฒนาตนเองให้มีความรู้ มีความสามารถและศึกษาหาความรู้อยู่ตลอดเวลา เพื่อพัฒนาศักยภาพของตนเองให้ทันต่อสภาวการณ์แวดล้อมที่เปลี่ยนแปลง สำหรับบทบาทหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษานั้นจะต้องมีวิสัยทัศน์กว้างไกลยอมรับความเปลี่ยนแปลง มีจิตสำนึกที่ต้องปฏิบัติหน้าที่ให้ประสบความสำเร็จ เปิดใจกว้างที่จะให้บุคคลทุกฝ่ายร่วมกันวางแผนกำหนดเป้าหมายและวิธีในการดำเนินงานตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติและการปฏิรูปการเรียนรู้ให้ประสบผลสำเร็จ จัดระบบการติดตามและประเมินคุณภาพภายในการศึกษาให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาแห่งชาติซึ่งมีอยู่ 3 ด้าน คือ

มาตรฐานด้านผู้เรียน 12 มาตรฐาน 38 ตัวบ่งชี้ มาตรฐานด้านกระบวนการ 6 มาตรฐาน 29 ตัวบ่งชี้ และมาตรฐานด้านปัจจัย 9 มาตรฐาน 24 ตัวบ่งชี้

มาตรฐานการศึกษาแห่งชาติเป็นเกณฑ์ที่กำหนดให้สถานศึกษาทุกแห่งจัดเป็น การศึกษาขั้นพื้นฐาน จะต้องนำไปเป็นแนวทางในการดำเนินงาน เพื่อปฏิรูปการเรียนรู้และ พัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพและมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ คือเป็นคนเก่งเป็นคนดี และมีความสุข แต่คุณภาพของผู้เรียนจะประสบความสำเร็จมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับครูผู้สอน และผู้บริหาร สถานศึกษาก็จะต้องปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานดังกล่าวเป็นสำคัญ เช่นเดียวกันด้วย

ในช่วงเวลาที่ผ่านมา พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาส่วนใหญ่ให้ความสำคัญต่อการแสดง บทบาทในการจัดการเรียนการสอนค่อนข้างน้อย นั่นคือ ไม่สนใจที่จะศึกษาค้นคว้าสร้างความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนจึงทำให้ขาดความรู้ความสามารถไม่ อาจให้การส่งเสริมและสนับสนุนการเรียนการสอนได้เต็มที่ ไม่ส่งเสริมการพัฒนาความรู้ความ สามารถของครู ไม่สามารถให้คำปรึกษา แนะนำ หรือสนับสนุนทรัพยากรบริหารให้สามารถจัด การเรียนการสอนให้เกิดประสิทธิภาพ (วีรบุษ ปินทวนิช. 2543 : 8) อีกทั้งไม่สนับสนุนให้กำลังใจ เกิดความท้อแท้ ลังเล ไม่แน่ใจ ในที่สุดกลับไปสู่วิธีการสอนแบบเดิม ๆ ที่ตนเองคุ้นเคยอีก ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของโครงการวิจัยและพัฒนา “รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่มุ่ง ประโยชน์ของผู้เรียนเป็นสำคัญ” ที่คณะผู้วิจัยจากมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ จัดทำเสนอต่อ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2543 : 28) ที่พบว่าผู้บริหารบางโรงเรียนใน จังหวัดสกลนครยังขาดความรู้ความเข้าใจทั้งในเรื่องการเรียนการสอนทั้งในเรื่องที่จะให้การส่งเสริมสนับสนุน และงานวิจัยของนงนุช ธรรมบวร (2543 : 76) เรื่อง “การพัฒนาแบบ การจัดการกระบวนการเรียนรู้” ที่ค้นพบเกี่ยวกับพฤติกรรมของผู้บริหารโรงเรียนว่า ไม่เห็นความสำคัญ ของการจัดการเรียนการสอนไม่รู้ ไม่เข้าใจแนวทางการจัดการเรียนการสอน

สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี เป็นหน่วยงานในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติซึ่งมีภารกิจหลักที่จะต้องจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานคือการ จัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา ระดับประถมศึกษาและโรงเรียนในโครงการขยายโอกาสทาง การศึกษาระดับมัธยม ดังนั้นทุกโรงเรียนที่อยู่ในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด สุพรรณบุรี จำนวน 425 โรงเรียนจะต้องจัดการศึกษาให้มีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานการ ศึกษาแห่งชาติ แต่ผลจากการสำรวจตามโครงการนิเทศ 100% ของสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดสุพรรณบุรี (เอกสารประกอบการประชุม ศึกษาพิเศษ 2545) พบว่า การจัดการศึกษา ส่วนใหญ่ยังจัดแบบเดิม และยังคงเน้นบทบาทของครูผู้สอนเป็นสำคัญ ทำให้การดำเนินงานตาม แนวปฏิรูปการเรียนรู้ยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร อีกทั้งจากการประเมินผลสัมฤทธิ์ทาง การเรียนของเขตการศึกษา 5 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนสังกัดสำนักงาน การประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรีต่ำกว่าเป้าหมายและต่ำกว่าสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดอื่น ๆ ที่อยู่ในเขตเดียวกัน (สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี. 2545)

ซึ่งปัญหาดังกล่าวอาจจะเกิดจากสาเหตุที่ผู้บริหารสถานศึกษายังไม่ได้แสดงบทบาทตามที่กำหนดไว้ จึงทำให้การจัดการเรียนการสอนยังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร ฉะนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการปฏิบัติงานตามบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา ในการจัดการเรียนการสอน ผลการวิจัยที่ได้จากการศึกษาจะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในระดับสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอใช้เป็นแนวทางในการอบรมพัฒนาผู้บริหารให้มีความรู้ความเข้าใจในบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการจัดการเรียนการสอน และสามารถบริหารงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการปฏิบัติตามบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี ตามความเห็นของครูวิชาการ
2. เพื่อเปรียบเทียบการปฏิบัติตามบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี จำแนกตามประสบการณ์ในการดำรงตำแหน่งครูวิชาการ ประเภทของโรงเรียนที่ครูวิชาการสังกัดและขนาดของโรงเรียน

ความสำคัญของการวิจัย

ผลของการศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้จะทำให้ทราบข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติงานตามบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่เกี่ยวข้องได้นำข้อมูลไปใช้อบรมพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาให้เกิดความรู้ความเข้าใจในบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาและเพื่อให้การปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตของเนื้อหา การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการจัดการเรียนการสอนตามแนวทางของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2544 : 11-12) ใน 5 ด้าน คือ

- 1.1 ด้านการจัดการเรียนการสอนของครู
- 1.2 ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้
- 1.3 ด้านการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอน
- 1.4 ด้านการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน
- 1.5 ด้านการส่งเสริมความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่และยกย่องเชิดชูเกียรติครู

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากร ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ครูวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี ปีการศึกษา 2545 จำนวน 425 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ครูวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี ปีการศึกษา 2545 จำนวน 223 คน ซึ่งกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางของเครจซี่และมอร์แกน(Krejcie and Morgan.1970 : 608) และการสุ่มอย่างง่ายได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 223 คน

3. ตัวแปรที่จะศึกษา

3.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ ข้อมูลทั่วไปของครูวิชาการ จำแนกเป็น

3.1.1 ประสบการณ์ในการดำรงตำแหน่งครูวิชาการ

- น้อยกว่า 10 ปี
- 10 ปีขึ้นไป

3.1.2 ประเภทของโรงเรียนที่ครูวิชาการสังกัด

- โรงเรียนขยายโอกาส
- โรงเรียนไม่ขยายโอกาส

3.1.3 ขนาดโรงเรียน

- เล็ก
- กลาง
- ใหญ่

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการจัดการเรียนการสอน ใน 5 ด้าน ได้แก่

3.2.1 ด้านการจัดการเรียนการสอนของครู

3.2.2 ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้

3.2.3 ด้านการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอน

3.2.4 ด้านการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน

3.2.5 ด้านการส่งเสริมความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่และยกย่องเชิดชูเกียรติครู

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การเรียนการสอน หมายถึง การจัดกระบวนการเรียนการสอน โดยมุ่งประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน ให้ผู้เรียนได้ค้นพบองค์ความรู้ด้วยตนเอง ได้ปฏิบัติจริงหรือลงมือปฏิบัติได้ ปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนและสิ่งแวดล้อม ได้เรียนรู้กระบวนการคิด กระบวนการทำ การแก้ปัญหา และสามารถประยุกต์ความรู้ไปใช้ในการดำรงชีวิตโดยมีครูวางแผนร่วมกับผู้เรียนกระตุ้นท้าทายให้กำลังใจ ช่วยแก้ปัญหา ชี้แนะแนวทางการแสวงหาความรู้ที่ถูกต้อง

2. บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการจัดการเรียนการสอน หมายถึง การแสดงออกของผู้บริหารสถานศึกษาด้วยการเอาใจใส่ กระตือรือร้น และส่งเสริม สนับสนุน การเรียนการสอนใน 5 ด้าน ดังนี้

2.1 ด้านการจัดการเรียนการสอนของครู หมายถึง การที่ผู้บริหารสถานศึกษาได้จัดให้มีการวางแผนการเรียนการสอนก่อนจัดการเรียนการสอนโดยการเตรียมเกี่ยวกับการศึกษา หลักสูตร จัดทำแผนงานโครงการ ศึกษาคู่มือครู สื่อการเรียนการสอน วิธีสอน การกำหนดนโยบายและการประชาสัมพันธ์กับชุมชน เพื่อให้การเรียนการสอนมีคุณภาพมากยิ่งขึ้น

2.2 ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ หมายถึง การที่ผู้บริหารสถานศึกษาได้จัดให้มีการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง มีการรวบรวมและจัดข้อมูลสารสนเทศ ด้วยวิธีการที่หลากหลายแล้วสรุปผลตัดสินใจในด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน การเลือกใช้เทคนิคและวิธีการวัดและประเมินผล ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น

2.3 ด้านการจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอน หมายถึง การที่ผู้บริหารสถานศึกษา ส่งเสริมสนับสนุน จัดบรรยากาศการเรียนรู้ ให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง อำนวยความสะดวก สอดส่องดูแลให้กำลังใจแก่ครูและนักเรียน เกี่ยวกับการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนให้สวยงามน่าเรียน ส่งเสริมให้ครูจัดมุมการเรียนรู้ ภายในห้องเรียน ส่งเสริมการจัด กิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาสิ่งแวดล้อม เพื่อให้การเรียนการสอนประสบผลสำเร็จมากยิ่งขึ้น

2.4 ด้านการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน หมายถึง การที่ผู้บริหารสถานศึกษาจัดให้มีการสร้างความรู้ความเข้าใจเผยแพร่ความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร เกี่ยวกับหลักสูตร สื่อวัสดุ อุปกรณ์ และแหล่งเรียนรู้ ตลอดจนบทบาทของบุคลากรในโรงเรียนให้ผู้ปกครองและชุมชนทราบและเข้าใจและพร้อมให้ความร่วมมือในการจัดการเรียนการสอนร่วมกับทางโรงเรียน

2.5 ด้านการส่งเสริมความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่และยกย่องเชิดชูเกียรติครู หมายถึง การที่ผู้บริหารสถานศึกษาจัดให้มีการส่งเสริมและพัฒนาครูผู้สอน โดยจัดให้ครูเข้ารับการอบรม เพื่อพัฒนาศักยภาพในตัวเอง ทำให้ครูมีความรู้ความสามารถมากยิ่งขึ้น สนับสนุนให้ครูลาศึกษาต่อในวิชาที่ครูถนัด สนับสนุนให้ครูศึกษาค้นคว้าจากตำราเพื่อให้การจัดการเรียน

การสอนมีคุณภาพมากยิ่งขึ้น ยกย่องชมเชยครูที่มีความรู้เผยแพร่เกียรติคุณและให้รางวัลแก่ครูที่มีผลงานดีเด่น

3. ประเภทของโรงเรียนที่ครูวิชาการสังกัด หมายถึง โรงเรียนประถมศึกษาที่เปิดสอนในระดับก่อนประถมศึกษา ประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้นในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดสุพรรณบุรี แบ่งเป็น 2 ประเภทคือ

3.1 โรงเรียนขยายโอกาส หมายถึง โรงเรียนประถมศึกษาที่สอนถึงชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ในสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี ตามคำสั่งของกระทรวงศึกษาธิการ พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533)

3.2 โรงเรียนไม่ขยายโอกาส หมายถึง โรงเรียนประถมศึกษาทั่วไปที่เปิดสอนตั้งแต่ในระดับก่อนประถมศึกษา ประถมศึกษาในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี

4. ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง ผู้อำนวยการ อาจารย์ใหญ่ ครูใหญ่ หรือผู้รักษาการของสถานศึกษาที่เปิดสอนในระดับก่อนประถมศึกษาและโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา จังหวัดสุพรรณบุรี

5. ครูวิชาการ หมายถึง ครูที่ปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งครูวิชาการโรงเรียนที่อยู่ในโรงเรียนเดียวกับผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาและโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี

6. ประสบการณ์ในการดำรงตำแหน่งครูวิชาการ หมายถึง อายุการทำงานในตำแหน่งครูวิชาการ แบ่งเป็น

6.1. น้อยกว่า 10 ปี

6.2. 10 ปีขึ้นไป

7. ขนาดของโรงเรียน หมายถึง การแบ่งขนาดโรงเรียนตามจำนวนนักเรียนเป็น 3 ขนาดของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2536 : 10 - 22) คือ

7.1 ขนาดเล็ก (นักเรียนตั้งแต่ 120 คน ลงมา)

7.2 ขนาดกลาง (นักเรียนตั้งแต่ 121-130 คน)

7.3 ขนาดใหญ่ (นักเรียนตั้งแต่ 301 คน ขึ้นไป)

กรอบแนวความคิดในการในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้อาศัยแนวความคิดของนักวิชาการดังต่อไปนี้

1. บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา ในการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนประถมศึกษา ได้ศึกษาตามแนวคิดของอุษณีย์ โพธิ์สุข (2543 : 42) กล่าวถึงบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาไว้ว่า ผู้บริหารเป็นผู้สร้างกลไกในการจัดทำระบบการวัดผลและประเมินผล การจัดทำสภาพแวดล้อม การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนและศึกษาตามแนวคิดของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2544 : 11 – 12) ที่กล่าวว่า ผู้บริหารมีบทบาทในการส่งเสริมการเรียนการสอนในโรงเรียนประถมศึกษาใน 5 ด้าน ได้แก่ การส่งเสริมการเรียนของครู การวัดและการประเมินผลการเรียนรู้ การจัดสภาพแวดล้อมที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน และการส่งเสริมความเจริญก้าวหน้าของครู

จากแนวความคิดของนักวิชาการผู้วิจัยได้นำมาประมวลเป็นกรอบแนวความคิดในการวิจัยเรื่อง บทบาทของผู้บริหารใน 5 ด้าน คือ 1. ด้านการจัดการเรียนการสอนของครู 2. ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ 3. ด้านการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอน 4. ด้านการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน 5. ด้านการส่งเสริมความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่และยกย่องเชิดชูเกียรติครู

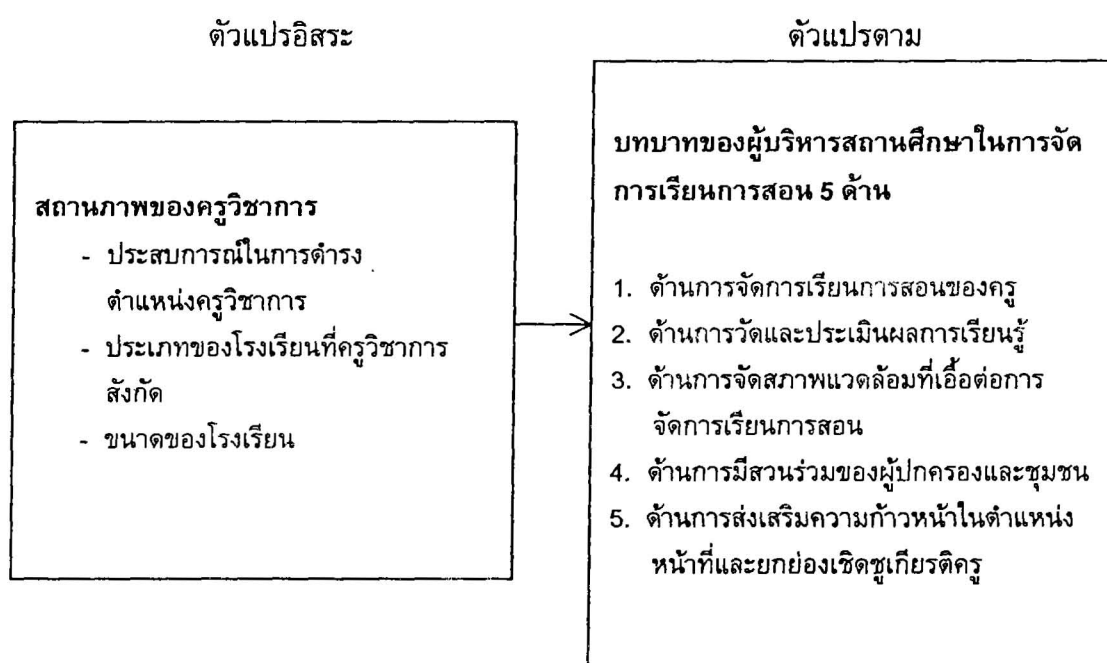
2. ตัวแปรอิสระ ผู้วิจัยได้ศึกษาจากแนวความคิดของของนักวิชาการ ดังนี้

2.1. ประสบการณ์ในการดำรงตำแหน่งครูวิชาการ ได้ศึกษาจากแนวความคิดของเสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ (2522 : 131-132) ที่ได้กล่าวว่า ความสามารถของมนุษย์เป็นผลมาจากสิ่งสำคัญ 3 ประการคือ ความสามารถทางสมอง ประสบการณ์และการศึกษาอบรม ซึ่งการมีประสบการณ์ในงานใดก็ตามย่อมส่งผลให้บุคคลปฏิบัติงานนั้นได้ดี สอดคล้องกับปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2535 : 67) ที่กล่าวว่า เป็นเพราะประสบการณ์จากสิ่งที่พบเห็นที่แตกต่างกัน บางคนได้รับความกดดันจากประสบการณ์อย่างหนึ่งก็มีผลต่อการรับรู้ ความเชื่อของบุคคลนั้นและใช้เป็นเกณฑ์ตัดสินเรื่องต่างๆ ต่อไป ประสบการณ์ทางการทำงานย่อมให้เกิดความชำนาญทำให้เกิดความผูกพันกับอาชีพและองค์การไปด้วย และ วงศ์เดือน จงไพบูลย์ (2543 : 143) ที่ได้วิจัยเกี่ยวกับประสิทธิภาพในการทำงานของข้าราชการในสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน กระทรวงศึกษาธิการ พบว่า อายุราชการมีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิภาพในการทำงาน

2.2. ประเภทโรงเรียน ได้ศึกษาข้อมูลจากพัชรินทร์ แก้วพาติ (2544 :1-2) ที่กล่าวว่าโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาเป็นโรงเรียนที่ทำการสอนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นให้แก่เด็กที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในท้องถิ่นที่ห่างไกล ให้โอกาสนักเรียนโดยไม่เก็บค่าเล่าเรียน โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษามีสภาพแตกต่างไปจากโรงเรียนทั่วไป เป็นโรงเรียนที่มีข้อจำกัดในทุกด้าน บุคลากรมีจำนวนจำกัด อุปกรณ์ไม่เพียงพอ เอกสารคู่มือ อาคารสถานที่ไม่

เพียงพอ ตัวนักเรียนเองที่มีความแตกต่างกันมาก เพราะโรงเรียนขยายโอกาสจะเปิดกว้างให้นักเรียนที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ทุกคนเข้าเรียนต่อระดับมัธยมศึกษาได้ ไม่ว่าเด็กจะจบ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ไปนานแล้วก็สามารถศึกษาต่อได้

ผู้วิจัยได้ประมวลแนวความคิดจากนักวิชาการดังกล่าวกำหนดเป็นกรอบแนวความคิด ดังภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 : กรอบแนวความคิดของการวิจัย

สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า

1. ครูวิชาการที่มีประสบการณ์ในการดำรงตำแหน่งต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการจัดการเรียนการสอนแตกต่างกัน
2. ครูวิชาการที่ปฏิบัติงานอยู่ในโรงเรียนต่างประเภทกันมีความคิดเห็นต่อบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการจัดการเรียนการสอนแตกต่างกัน
3. ครูวิชาการที่ปฏิบัติงานอยู่ในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการจัดการเรียนการสอน แตกต่างกัน

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาและค้นคว้าเรื่องบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการจัดการเรียนการสอนจากเอกสารและงานวิจัยต่างๆ ของผู้รู้และนักการศึกษาจำนวนมาก โดยกำหนดออกเป็นหัวข้อ ดังนี้

1. การจัดการเรียนการสอนในยุคลปฏิรูปการเรียนรู้
2. การบริหารงานโรงเรียนระดับประถมศึกษา
3. การบริหารงานวิชาการ
4. บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา
 - 4.1. บทบาทด้านการจัดการเรียนการสอนของครู
 - 4.2. บทบาทด้านการวัดและการประเมินผลการเรียนรู้
 - 4.3. บทบาทด้านการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนการสอน
 - 4.4. บทบาทด้านการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน
 - 4.5. บทบาทด้านการส่งเสริมความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่และการยกย่อง

เชิดชูเกียรติครู

5. ครูวิชาการ
6. ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการจัดการเรียนการสอน
7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. การจัดการเรียนการสอนในยุคลปฏิรูปการเรียนรู้

การพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย สติปัญญา จิตใจ อารมณ์และสังคม มีคุณธรรม จริยธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ตามความมุ่งหมายของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มีหลักการที่สำคัญคือ ต้องเป็นการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชน ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา มีการพัฒนาสาระและกระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 บังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 20 สิงหาคม 2542 มีผลให้เกิดการปฏิรูปการศึกษา อันเป็นวาระสำคัญแห่งชาติทำให้สถานศึกษาต้องมีการปฏิรูปการเรียนการสอน ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอนและผู้เกี่ยวข้องทุกส่วนของการจัดการศึกษา ต้องให้ความสำคัญต่อการปฏิรูปการเรียนรู้ดังกล่าวด้วย

แนวคิดในการพัฒนาการเรียนการสอนตามแนวทางการปฏิรูปการเรียนรู้

การพัฒนาการเรียนการสอนนั้นสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541 : 1 – 9) ได้กำหนดแนวคิดด้านการเรียนรู้ 5 ลักษณะซึ่งสามารถใช้เป็นกรอบแนวคิดในการพัฒนาการเรียนการสอนตามแนวทางการปฏิรูปการเรียนรู้ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1) การเรียนรู้มีความสุข ความสุขคือสิ่งที่ทุกคนปรารถนา ครูอาจารย์ต่างก็อยากเห็นลูกศิษย์ของตนร่าเริงแจ่มใสและมีความสุข

องค์ประกอบที่ช่วยให้การเรียนของเด็กดำเนินไปอย่างมีความสุขคือ

(1) เด็กแต่ละคนได้รับการยอมรับว่าเป็นมนุษย์คนหนึ่งที่มีหัวใจและมีสมอง กล่าวคือ เด็กแต่ละคนมีความรู้สึก มีสมอง มีความสามารถเฉพาะตัว เด็กไม่ใช่ทาสรองรับอารมณ์ของผู้ใหญ่ เด็กแต่ละคนมีสิทธิได้รับการปฏิบัติอย่างมนุษย์คนหนึ่ง เด็กแต่ละคนควรได้มีโอกาสเรียนตามความถนัดและความสนใจของตน

(2) ครูมีความเมตตา จริงใจ และอ่อนโยนต่อเด็กทุกคนอย่างทั่วถึง ครูควรให้ความเอาใจใส่ต่อเด็กอย่างเท่าเทียมกัน มีความยุติธรรมสม่ำเสมอ วางตนเป็นแบบอย่างที่ดี มีอารมณ์ที่มั่นคง สดชื่นแจ่มใส มีสำนึกในบทบาทหน้าที่ในการเป็นผู้ให้ มีความเสียสละอดทน

(3) เด็กเกิดความรักและภูมิใจในตนเอง รู้จักปรับตัวได้ทุกที่ทุกเวลา ครูต้องช่วยให้เด็กได้ค้นพบความสามารถของเขาและเปิดโอกาสให้เขาได้แสดงความสามารถนั้น ๆ ออกมา ความภูมิใจในตัวเอง จะนำมาซึ่งความสุขมองเห็นสิ่งรอบตัวในทางสร้างสรรค์เห็นคุณค่าของตน และพร้อมที่จะให้ความรักแก่คนอื่น ๆ ด้วย

การรู้จักตัวเอง รู้คุณค่า เห็นความสำคัญของตนเอง จะนำมาซึ่งความสุขและความพอใจ เกิดความมุ่งมั่นที่จะทำทุกอย่างได้ดีที่สุดเท่าที่จะทำได้

(4) เด็กแต่ละคนได้มีโอกาสเลือกเรียนตามความถนัด และความสนใจของตนเอง

(5) บทเรียนสนุก แปลกใหม่ จูงใจให้ติดตาม และเร้าใจให้อยากค้นหาความรู้เพิ่มเติมด้วยตนเอง

(6) สิ่งที่เรียนรู้สามารถนำไปใช้ได้ในชีวิตประจำวัน

2) การเรียนรู้ร่วมกับบุคคลอื่น

การเรียนรู้ร่วมกับบุคคลอื่นเป็นการเรียนรู้จากการที่บุคคลได้ปฏิสัมพันธ์ โดยมีการจัดโอกาสที่ส่งเสริมให้มีการถ่ายทอดความรู้ วัฒนธรรม อารมณ์ และสังคมร่วมกัน การเรียนรู้ร่วมกันทำให้มีการแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิด จึงทำให้เกิดการเรียนรู้ที่หลากหลาย มีการช่วยเหลือกัน เป็นการปลูกฝังคุณธรรมที่ดีงาม การทำงานร่วมกัน ทำให้พัฒนาทักษะทางสังคมและทักษะการทำงานที่ดีด้วย

การเรียนรู้ร่วมกับบุคคลอื่นนั้นก่อประโยชน์มากมายหลายแง่มุม ทั้งประโยชน์ในด้านการเรียนรู้องค์ความรู้ เนื้อหาวิชาต่าง ๆ จากกันและกัน ประโยชน์ในด้านการเรียนรู้ วิธีการ

อยู่ร่วมกับบุคคลอื่น โดยการปรับความคิดให้ยอมรับกันและกัน เข้าใจกัน การเรียนรู้วิธีการ แลกเปลี่ยนความรู้ ความคิด ความรู้สึกของกันและกัน ตลอดจนประโยชน์ในด้านความสัมพันธ์ ที่ดีระหว่างกันและกันของบุคคล

การจัดสถานการณ์ให้เด็กได้เกิดการเรียนรู้กับบุคคลอื่นนั้นถือได้ว่าเป็นการจัด สถานการณ์ที่ได้จำลองสภาพจริงของชีวิตนอกห้องเรียน . โดยเฉพาะการจัดสถานการณ์ให้เด็ก เรียนรู้จากบุคคล หลายเพศ หลายวัย หลายอาชีพ จะทำให้เกิดการเรียนรู้วิธีการอยู่ร่วมกับ บุคคลอื่นต่างลักษณะอย่างมีความหมาย ได้ฝึกฝนทั้งวิธีการถ่ายทอด รับแลกเปลี่ยนความรู้ ความสามารถ ความรู้สึก ทัศนคติของกันและกัน

การเรียนรู้ร่วมกับบุคคลอื่นมีหลายลักษณะอาจจะเป็นไปในลักษณะการเรียนรู้ ร่วมกันเป็นกลุ่มอย่างเป็นทางการ ซึ่งต้องเตรียมตัวเด็กให้รับบทบาทของการเป็นสมาชิกของกลุ่ม เรียนรู้บุคคล กระบวนการทำงานร่วมกันอย่างสร้างสรรค์ อาจจะเป็นลักษณะการเรียนรู้จาก บุคคลอื่น ๆ รายบุคคล เช่นเรียนรู้จากบุคคลอายุน้อยกว่า บุคคลที่มีอายุมากกว่า เพื่อนฝูง เรียนรู้ จากบุคคลในหลายสาขาวิชาชีพ นอกจากนั้นการเรียนรู้ร่วมกับบุคคลอื่นที่อยู่ในครอบครัว ชุมชนของเราก็เป็นการเรียนรู้เช่นเดียวกัน

การเรียนรู้ร่วมกับบุคคลอื่นที่สำคัญอีกประการหนึ่ง และเกิดขึ้นบ่อยในภาพชีวิตจริง ในสังคมคือการเรียนรู้แบบอย่างจากบุคคลอื่นที่เป็นตัวแบบ ทั้งแบบอย่างที่ดีและแบบอย่างที่ไม่ ดี สำหรับการจัดการเรียนรู้ให้แก่เด็กในโรงเรียนนั้นครูต้องตระหนักในความสำคัญของการ เรียนรู้จากตัวแบบ และการจะทำให้มีตัวแบบที่ดีเหมาะสมสำหรับการเรียนรู้ของเด็ก

3) การเรียนรู้จากการคิดและการปฏิบัติจริง

การคิดเป็นความสามารถของสมองในการประมวลข้อมูล ความรู้ ประสบการณ์ต่าง ๆ อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับการวางแผนการตัดสินใจ การแก้ปัญหาและการดำเนินการต่าง ๆ การคิด และการปฏิบัติจริง จะส่งผลต่อการเรียนรู้ได้น้อยถ้าดำเนินการอย่างแยกส่วน ในลักษณะ ของการคิดแต่ไม่ได้นำไปสู่การปฏิบัติจริงโดยไม่ผ่านการคิดด้วยตนเองมาก่อนอย่างต่อเนื่อง สอดคล้อง มีการตรวจสอบกลับไปกลับมาอยู่เสมอ แต่การคิดและการปฏิบัติจริงจะส่งผลต่อการ เรียนรู้ ถ้าได้คิดและปฏิบัติจริง ปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสม

ในการจัดการเรียนให้เด็กฝึกคิดและปฏิบัติจริงนี้ ถ้าหากได้ฝึกจากประสบการณ์ตรง ซึ่งอาจจะเป็นแหล่งความรู้ สื่อ เหตุการณ์ และสิ่งต่าง ๆ อย่างครบถ้วนกระบวนการตั้งแต่การได้ ฝึกสังเกตคิดอย่างรอบคอบ ปฏิบัติอย่างจริงจึงตามที่ได้คิดวางแผนไว้จนสามารถสร้างองค์ ความรู้ได้ด้วยตนเอง และมีการนำความรู้นั้นไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน ทั้งเพื่อการพัฒนาตนเอง และท้องถิ่นแล้วการเรียนรู้นี้จะเกิดความหมายกับผู้เรียนและสามารถนำมาใช้ในชีวิตประจำวัน ได้อย่างเหมาะสม

กระบวนการเรียนรู้จากการคิดและปฏิบัติจริง ซึ่งเน้นกระบวนการเรียนรู้สำคัญที่ ถูกแทรกในทุกวิชานั้น เป็นสิ่งสำคัญที่ต้องจัดให้มีขึ้นในชั้นเรียนหรือโรงเรียน ถ้าพิจารณาจาก

ชื่อก็คงพบว่ากระบวนการเรียนรู้เกิดจากการคิดและปฏิบัติจริงหรือการปฏิบัติจริงโดยไม่ได้อคิดเอง และไม่ได้หมายความว่าต้องคิดก่อนแล้วจึงปฏิบัติ โดยไม่ต้องคิดอีก แต่หมายความว่า การคิดและปฏิบัติจริงที่ต่อเนื่องไม่สิ้นสุด จะดำเนินการกลับไปกลับมาจนเกิดการเรียนรู้ที่มีความหมายกล่าวคือเมื่อได้ฝึกคิดที่จะดำเนินการใด ๆ แล้ว จึงลงมือปฏิบัติตามที่ได้คิดวางแผนไว้ ในระหว่างที่ปฏิบัติตามแผนนั้นก็จะมีการคิดพิจารณา วิเคราะห์ ประเมินแผนที่วางไว้และ ผลการทำงานที่ได้เป็นระยะ ๆ เพื่อปรับเปลี่ยนแนวทางในการทำงานตามความเหมาะสม สำหรับการฝึกฝนให้เด็กเรียนรู้จากการคิดและปฏิบัติจริงนั้น

4) การเรียนรู้แบบองค์รวม : องค์รวมแห่งการเรียนรู้

การเรียนรู้แบบองค์รวม เป็นการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ อย่างสัมพันธ์ เชื่อมโยง ต่อเนื่อง กลมกลืนกันทั้งเรื่องใกล้ตัวในท้องถิ่น สิ่งแวดล้อมที่อยู่อาศัย เรื่องของท้องถิ่น เรื่องของสากล การเปลี่ยนแปลง และแนวโน้มต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมโลก ซึ่งมีผลทำให้เกิดความเข้าใจ เรื่องที่เรียนรู้อย่างชัดเจนและลึกซึ้งครอบคลุม มีความหมายจนสามารถนำไปใช้ในการดำรงชีวิต และแก้ปัญหาสภาพสังคมจริง

การเรียนรู้แบบบูรณาการจะสอดคล้องกับหลักธรรมชาติที่เป็นองค์รวมข้างต้น ซึ่งก็คือ สอดคล้องกับหลักธรรมชาติที่ดำเนินไปในแต่ละช่วงของกิจกรรมในชีวิต และในการทำงานของร่างกายและจิตใจ จะมีกิจกรรมหลาย ๆ อย่างเกิดในช่วงเวลาใกล้เคียงต่อเนื่องกัน เช่น ช่วงที่เราหยิบจับสิ่งของก็ต้องมีพฤติกรรมหลายอย่าง ทั้งการฟังเสียง การดมกลิ่น และการคิด เป็นต้น เกิดต่อเนื่องสัมพันธ์กันอย่างกลมกลืนเป็นผลของพฤติกรรมที่แสดงออกมาในส่วนของเนื้อหา ธรรมชาติของความรู้ เช่น เนื้อหาวิชาทางภาษาก็เช่นเดียวกันภาษาเป็นภาพลักษณ์ที่บัญญัติขึ้นใช้สื่อความหมายและการติดต่อสื่อสารกันโดยเหตุแห่งภาษาก็คือสิ่งต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตทั้งกิจกรรมการกิจอยู่ การทำงานเลี้ยงชีพ เป็นต้น การเรียนรู้ภาษาโดยเชื่อมสัมพันธ์กับสิ่งต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งก็มีลักษณะบูรณาการและมีความเป็นองค์รวมนั่นเอง

ธรรมชาติแห่งองค์รวมและการเรียนรู้แบบบูรณาการจึงเป็นลักษณะเน้นสำคัญหนึ่งในกระบวนการเรียนรู้ เป็นส่วนส่งเสริมในการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความเป็นธรรมชาติที่คาดว่า จะให้ผู้เรียนเรียนตามสภาพที่แท้จริงเพื่อการเรียนรู้ที่แท้จริงอย่างมีประสิทธิภาพ อันจะส่งผลสู่การเกิดทักษะในชีวิตที่มุ่งหวังได้อย่างดี

การบูรณาการสิ่งที่เรียนรู้มีลักษณะและความเหมาะสมอย่างไร

1) การที่จะเข้าใจสิ่งต่าง ๆ อย่างแจ่มแจ้งเกิดความหมายและนำไปใช้ได้ดีก็ต้องเมื่อ ความรู้ ความคิดย่อย ๆ อยู่รวมกัน สัมพันธ์และเชื่อมโยง จนสามารถมองเห็นความสัมพันธ์ของสิ่งนั้นกับสิ่งอื่น ๆ รอบตัว ซึ่งมีผลทำให้เกิดการนำความรู้ที่ได้มาจัดระบบ ระเบียบ ประสพการณ์ใหม่ให้เหมาะสมกับตนเอง เป็นองค์ความรู้ของตนเองที่มีการเชื่อมโยงสัมพันธ์กันอย่างเป็นระบบ ระเบียบ

2) การสอนต้องให้เกิดกระบวนการเชื่อมโยงความคิดที่เกิดขึ้นในเนื้อหา วิธีการที่หลากหลายลักษณะเพราะจะช่วยให้มองเห็นความเชื่อมโยงของประสบการณ์ต่าง ๆ และทำให้นำไปใช้ในสถานการณ์ที่หลากหลายอย่างมีความหมายได้

3) เรื่องราว เนื้อหาในหลักสูตรจะมีความเชื่อมโยงกันไม่สามารถแยกส่วนขาดจากกันได้ การจัดการสอนเป็นเรื่องเดียว ๆ แยกขาดจากกันจะไม่สามารถทำให้เกิดการเรียนรู้ที่มีความหมายและเกิดความเข้าใจอย่างแท้จริงได้ ครูจึงต้องมีบทบาทสำคัญในการจัดหลักสูตรเสียใหม่ ให้เป็นระบบ กระบวนการที่ประกอบด้วยความคิด เรื่องราวเนื้อหาหลากหลายมารวมกันเป็นกลุ่มก้อน และดำเนินการสอนสิ่งนั้นเชื่อมโยงกันในเรื่องราวต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง และเชื่อมโยงไปสู่การนำไปใช้ในชีวิตจริงด้วย

4) การสอนแบบบูรณาการจะทำให้เกิดการเชื่อมโยงสิ่งที่เป็นความรู้ที่ได้รับ/เก็บไว้ในสมองกับเหตุการณ์เรื่องราว/สิ่งต่าง ๆ รอบตัวหรือเนื้อหาอื่น ๆ ซึ่งมีผลทำให้ความรู้ไม่ถูกเก็บไว้ในสมองแต่เพียงลำพังแต่ถูกเชื่อมโยงไปใช้จนเกิดความหมาย เป็นความรู้ใหม่ที่มีความซับซ้อนกว่าเดิม ซึ่งถูกพิสูจน์จริง/ตรวจสอบจากสภาพจริงที่ได้นำไปใช้แล้ว

ในการสอนแบบบูรณาการนั้นครูมีบทบาทสำคัญมากในการจัดการเรียนรู้ ครูจึงต้องเข้าใจแนวคิดและทักษะที่จะปลูกฝังให้นักเรียนอย่างหลากหลาย แต่ต้องจัดระบบใหม่ให้เป็นเรื่องเดียวกันให้ได้ ครูต้องเป็นนักวางแผนชั้นเยี่ยม เป็นผู้วิสัยทัศน์กว้างไกล มองความเชื่อมโยงของสิ่งต่าง ๆ ได้อย่างชัดเจน

5) การเรียนรู้กระบวนการเรียนรู้ของตนเอง

การเรียนรู้กระบวนการเรียนรู้ของตนเอง เป็นการรับรู้รูปแบบการรู้และความถนัดของตนเอง เน้นการเรียนรู้กระบวนการเรียนรู้แต่ละครั้งว่าเกิดขึ้นอย่างไร เรียนรู้ด้วยวิธีการอะไร มีขั้นตอนตั้งแต่เริ่มต้นจนจบอย่างไร โดยการเปิดโอกาสและจัดสถานการณ์ให้ผู้เรียนได้ศึกษา วิเคราะห์ ประเมิน และปรับปรุงกระบวนการเรียนรู้ของตนเอง เพื่อนำไปสู่การปรับเปลี่ยนวิธีการเรียนรู้ให้เหมาะสม พร้อมจะนำไปใช้ในการเรียนรู้ครั้งต่อไป

คนเราทุกคนสามารถเรียนรู้ได้ แต่มีความแตกต่างกันในเรื่องวิธีการเรียนรู้ เวลาที่ใช้ในการเรียนรู้เนื้อหาที่ต้องการเรียนรู้ ฯลฯ การที่คนเรามีความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการเรียนรู้โดยทั่วไป และวิธีการเรียนรู้ของตนเองจะเกิดประโยชน์มาก ในการแสวงหาความรู้เพื่อพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องโดยธรรมชาติแล้ว บุคคลจะเรียนรู้กระบวนการเรียนรู้ของตนเองอยู่เสมอโดยที่ไม่ต้องมีคนสอน ดังจะเห็นได้จากการพูดกับตนเองของเด็กนี้จะทำให้เด็กได้ระลึก ทบทวน และวางแผนกิจกรรม ขั้นตอนในการเรียนรู้ทำให้เกิดความรู้ ความเข้าใจในกระบวนการเรียนรู้ เมื่อมีสถานการณ์ใหม่ที่ต้องแก้ปัญหา เด็กจะสามารถนำความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการทำกิจกรรมนั้น ๆ หรือนำขั้นตอนการเรียนรู้ที่เคยใช้การเรียนรู้ที่หลากหลาย มาประยุกต์ผสมผสานเป็นกระบวนการเพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับสถานการณ์ใหม่และเหมาะสมกับลักษณะเฉพาะของตนเองอีกด้วย

กระบวนการเรียนรู้ของตนเอง จะเกิดขึ้นได้เมื่อผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ และที่สำคัญคือการได้วิเคราะห์ ประเมินพฤติกรรมการเรียนรู้ของตนเอง อยู่เสมอ ทั้งขณะเรียนอยู่ในห้องและนอกห้องจนเข้าใจวิธีการเรียนรู้ของตนเองอย่างชัดเจนว่าตนเองมีจุดเด่นและจุดด้อยอะไรในการเรียนรู้เรื่องใด และตนเองควรจะใช้รูปแบบวิธีการใดในการเรียนรู้

ครูเป็นบุคคลสำคัญที่จะต้องกระตุ้นให้เด็กได้เรียนรู้กระบวนการเรียนรู้ที่ได้ใช้ในการเรียนด้วยการถามคำถามในเชิงวิเคราะห์หรืออภิปราย เพื่อให้เด็กได้เกิดความคิดย้อนกลับมาวิเคราะห์กระบวนการเรียนรู้ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2541 : 15) ดังนี้

- 1) ครูกระตุ้นด้วยคำถาม ในเชิงวิเคราะห์หรืออภิปรายขั้นตอนของการเรียนรู้ของเด็ก
- 2) นักเรียนตอบคำถามหลังจากที่ได้พิจารณา ระลึก ทบทวน วิธีการทำกิจกรรมเพื่อให้ได้คำตอบหรือเพื่อให้เกิดการเรียนรู้
- 3) ครูตั้งคำถามเพื่อให้นักเรียนพิจารณาซ้ำ ให้เกิดความชัดเจนขึ้นในส่วนใดที่ยังไม่ชัดเจนขึ้น ครูต้องช่วยเด็กปรับเปลี่ยน แก้ไขความคิด เพิ่มเติมข้อมูลจนได้คำตอบเกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้ของตนเองที่สมบูรณ์

จากแนวคิดในการพัฒนาการเรียนการสอนด้านการเรียนรู้ 5 ลักษณะสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ได้กำหนดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของการจัดการศึกษาที่สามารถทำให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่ดี 3 ประการ คือ ความสามารถทางความคิด ความสามารถในการแสวงหาและการสร้างความรู้ด้วยตนเอง และคุณธรรมของผู้เรียน ดังนั้นในการจัดการเรียนการสอนให้บรรลุจุดหมายดังกล่าว การจัดการเรียนการสอนจึงควรมีลักษณะดังต่อไปนี้

- 1) คำนึงถึงพื้นฐานความแตกต่างของผู้เรียน สนับสนุนให้ผู้เรียนทุกคนได้พัฒนาตามศักยภาพ ความสนใจของตนเอง มีวิธีการสอนที่หลากหลาย
- 2) สนับสนุนให้ผู้เรียนได้รู้ ค้นพบ และแก้ปัญหาด้วยตนเอง โดยครูคอยสนับสนุนช่วยเหลือ แนะนำให้นักเรียนประสบผลสำเร็จในการเรียนและการทำกิจกรรมต่าง ๆ
- 3) ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากสถานการณ์ที่มีความหมายทั้งในและนอกห้องเรียน สนองความต้องการของผู้เรียน และสานต่อจากพื้นฐานความรู้เดิม และพื้นฐานทางวัฒนธรรมของผู้เรียน
- 4) ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากปัญหาจริง ประสบการณ์จริง ในลักษณะการบูรณาการให้สอดคล้องกับความเป็นอยู่ และชีวิตประจำวัน ให้สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้
- 5) ฝึกหัดให้ผู้เรียนรู้จักคิดใคร่ครวญไตร่ตรองด้วยตนเอง และเน้นให้มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและทำงานร่วมกับผู้อื่น

6) มีการสอดแทรกคุณธรรมในการจัดการเรียนการสอน และครูเป็นแบบอย่างที่ดีของนักเรียนในด้านคุณธรรมและจริยธรรม

การจัดการเรียนการสอนให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริง ให้มีความสามารถทางความคิดและมีความสามารถในการแสวงหาและสร้างความรู้ และมีคุณธรรมจริยธรรม สอดคล้องตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษานั้นมีหลายวิธี แต่จุดเน้นที่สำคัญของวิธีการเหล่านั้นคือนักเรียน และการสอนแบบต่าง ๆ จะต้องสอดคล้องกับวิธีการที่เลือกใช้ เช่น

การรับรู้ คือการแสวงหาและการรับข้อมูล ข้อความจากประสาทสัมผัสต่าง ๆ เช่น ค้นคว้าจากหนังสือเอกสาร สื่อเทคโนโลยี ดูละคร วิทยุทัศน์ ดูการสาธิต ทำการทดลอง ฟังจากครู สื่อ หรือบุคคลอื่น

การบูรณาการความรู้ เป็นการนำข้อมูล ข่าวสารใหม่มาคิดทำความเข้าใจและเชื่อมโยงกับประสบการณ์หรือโครงสร้างความรู้เดิม เพื่อขยายหรือสร้างความรู้ใหม่ เช่น อภิปราย แลกเปลี่ยนความคิด ทำแผนภูมิและคิดรวบยอด ตอบคำถามปลายเปิด เขียนบรรยาย อธิบายความรู้

การประยุกต์ใช้ คือ การนำความรู้มาใช้ในการแก้ปัญหา หรือทำงานในชีวิตประจำวัน เช่น ทำโครงการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในโรงเรียนหรือชีวิตประจำวัน เขียนรายงานเชิงวิเคราะห์ วิจัย เสนอแนะ การนำความรู้ไปใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน การทำกรณีศึกษา

การจัดการเรียนการสอน ถ้าขาดส่วนใดส่วนหนึ่งจะไม่เกิดการเรียนรู้ที่แท้จริง นักเรียนก็จะเรียนแบบการจดจำความรู้ ทำให้รู้แคบ และอาจนำไปใช้ไม่ได้ ดังนั้นครูต้องจัดการเรียนการสอนให้มีองค์ประกอบทั้ง 3 ส่วน

จะเห็นได้ว่าการจัดการเรียนการสอนตามแนวปฏิรูปการเรียนรู้เป็นการจัดการเรียนการสอนที่มีหลากหลายรูปแบบ และในแต่ละรูปแบบต้องเอื้ออำนวยต่อการพัฒนาทางสติปัญญา ชุมพล ศรีทองกุล (2544 : 5) ได้ชี้ให้เห็นถึงการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนตามแนวปฏิรูปการเรียนรู้ไว้ดังนี้

1) สื่อการเรียนการสอน สิ่งที่ควรคำนึง คือครูจะต้องสำรวจ สื่อการเรียนการสอนว่ามีสื่อการเรียนการสอนที่เหมาะสมและเอื้อต่อการเรียนรู้ ตามเนื้อหาสาระที่กำหนดไว้ในแผนการสอนหรือไม่ และจะต้องมีจำนวนเพียงพอกับจำนวนนักเรียนที่ใช้

2) ห้องสมุดและแหล่งความรู้ ซึ่งคงปฏิเสธไม่ได้ว่าห้องสมุดและแหล่งความรู้ทั้งภายในและนอกสถานศึกษาไม่มีความสำคัญ ข้อคำนึงคือครูจะต้องสำรวจข้อมูลทั้งจากห้องสมุดและแหล่งความรู้ต่าง ๆ ที่ครูจะใช้ในกิจกรรมการเรียนการสอนว่ามีครบถ้วนเพียงพอหรือไม่ และจะต้องประสานงานกับผู้รับผิดชอบ ทั้งห้องสมุดและแหล่งความรู้ต่าง ๆ อย่างใกล้ชิด

3) ผู้ปกครอง ข้อควรคำนึง คือ ครูจะต้องประสานงานโดยจัดให้มีการประชุมหรือชี้แจงทำความเข้าใจกับผู้ปกครองให้ผู้ปกครองมีความเข้าใจตรงกัน เพื่อเป็นประโยชน์ทั้งของครู

และผู้เรียน ทั้งนี้จะเป็นการเอื้อต่อประสิทธิภาพในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง

4) การประเมินผล เนื่องจากการประเมินผลเป็นกลไกสำคัญ ในการประเมินผลความสามารถและทักษะของผู้เรียน ข้อควรคำนึง คือ การพัฒนาศักยภาพของครูด้านการวัดผลและประเมินผล โดยอาจใช้เครื่องมือที่หลากหลายและเหมาะสมกับลักษณะของตัวบ่งชี้ที่จะวัด เช่น ถ้าวัดเรื่องความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเนื้อหาวิชาก็อาจจะใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นเครื่องมือหลักและการใช้เครื่องมืออื่น ๆ ประกอบ

5) พิจารณาผลงานของผู้เรียน การตั้งคำถามของผู้เรียน การสังเกตพฤติกรรม ถ้าวัดความคิดเห็น ความรู้สึก เจตคติ คติธรรม อาจจะใช้การสัมภาษณ์ การสำรวจพฤติกรรมเป็นหลัก โดยจัดทำแบบบันทึกพฤติกรรมของผู้เรียน หรือใช้แบบทดสอบทางจิตวิทยา ในการวัดที่สำคัญ คือ ผลจากการประเมินจะต้องสะท้อนให้เห็นความสามารถ และพัฒนาการของผู้เรียนได้เป็นอย่างดี

6) การนำผลจากการประเมินไปใช้ เมื่อครูเข้าใจกระบวนการและขั้นตอนในการประเมินผล มีการประเมินที่หลากหลายและมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะสะท้อนให้เห็นความสามารถ และพัฒนาการของผู้เรียน ข้อควรคำนึง คือ จะต้องนำสิ่งเหล่านี้มาเป็นประโยชน์ในการปรับปรุงและพัฒนา กิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากการวิเคราะห์พฤติกรรมและผลงานของผู้เรียนที่ได้จากการประเมินให้เชื่อมโยงเป้าหมายคุณภาพ และมาตรฐานการศึกษา

สรุปได้ว่าในยุคของการปฏิรูปการเรียนรู้ มีประเด็นสำคัญที่ครูผู้สอนและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาจะต้องคำนึงถึงอยู่หลายประการ คือ

1) สมรรถนะของมนุษย์มีศักยภาพที่จะเรียนรู้ได้สูงสุดแต่เป็นการเรียนรู้ที่หลากหลายและแตกต่างกันตามสภาพแวดล้อมของผู้เรียนแต่ละคนกระบวนการเรียนรู้จึงต้องจัดให้สอดคล้องกับความสามารถของผู้เรียนเป็นรายบุคคล คำนึงถึงความถนัด ความสนใจและความต้องการของผู้เรียน

2) วิธีการเรียนรู้และการใช้สื่อการสอน จะต้องใจกว้างให้นักเรียนได้เรียนรู้ตัวอย่างหลากหลายจากบุคคลในชุมชนและแหล่งการเรียนรู้นอกห้องเรียนเป็นการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นพฤติกรรมการทำงานให้มีทักษะกระบวนการคิดวิเคราะห์และการแก้ไขปัญหา การประเมินผลของผู้เรียน ครูจะต้องใช้เครื่องมือและวิธีการประเมินผลที่หลากหลายให้เหมาะสมกับลักษณะของพฤติกรรมที่ต้องการจะวัด เช่น แบบทดสอบ แบบสังเกต แบบบันทึกพฤติกรรม และผลจากการประเมินจะต้องสะท้อนให้เห็นความสามารถของผู้เรียน และพัฒนาการของผู้เรียนแต่ละคนเพื่อนำไปใช้ในการปรับปรุงแก้ไข

2. การบริหารงานโรงเรียนระดับประถมศึกษา

การจัดการศึกษาระดับประถมศึกษาเป็นการจัดการศึกษาภาคบังคับที่รัฐมุ่งเพื่อให้เด็กวัยเรียนได้รับการศึกษาทุกคน เรียนจบหลักสูตร ให้มีความรู้ ทักษะ เจตคติและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ซึ่งในปัจจุบันมีหน่วยงานที่รับผิดชอบหลากหลายแต่หน่วยงานหลัก คือ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ที่ได้จัดตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2523 ตามพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 216 ลงวันที่ 29 ตุลาคม พ.ศ. 2516 (ฉบับที่ 26) พ.ศ. 2523 เป็นหน่วยงานที่มีฐานะเป็นกรม สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ มีภารกิจหลักที่สำคัญคือการจัดการศึกษาระดับประถมศึกษา อันเป็นการศึกษาภาคบังคับให้เด็กไทยทุกคนที่มีอายุอยู่ในเกณฑ์การศึกษาภาคบังคับตามพระราชบัญญัติประถมศึกษา(ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 และจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม 2533 และจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม 2523 (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2539 : 7) โดยมีหน่วยงานในสังกัดรับผิดชอบดำเนินการจัดการศึกษาทั้งในระดับชาติ ระดับจังหวัด ระดับอำเภอ ระดับกลุ่มโรงเรียนและระดับโรงเรียน

การดำเนินการจัดการศึกษาช่วงแผนพัฒนาการศึกษา ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540 – 2544) สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติได้กำหนดแนวทางการจัดการศึกษามีรายละเอียด (วุฒิ สุวรรณรังษี. 2540 : 10 – 13) โดยสรุปดังนี้

1.จัดการศึกษาระดับอนุบาลให้กับเด็กที่มีอายุระหว่าง 3 –5 ขวบให้มีการพัฒนาทุกด้านเต็มตามศักยภาพ โดยจัดเตรียมห้องเรียน วัสดุอุปกรณ์ ของเล่น อาหารกลางวันและอาหารเสริม(นม) และครูผู้อบรมเลี้ยงดูให้มีความพร้อม โดยการประสานความร่วมมือกับผู้ปกครองและชุมชนในท้องถิ่น

2.จัดการศึกษาระดับประถมศึกษาให้แก่เด็กทุกคนและพร้อมส่งเสริมให้เด็กได้เรียนจบหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น

3.เร่งพัฒนาคุณภาพการศึกษาระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้นให้มีมาตรฐาน โดยมุ่งปรับปรุงซ่อมแซมอาคารเรียน อาคารประกอบ จัดสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียน ให้สะอาด ร่มรื่น สวยงาม จัดให้มีน้ำดื่ม น้ำใช้ที่สะอาดตลอดปี จัดให้มีห้องปฏิบัติการทางภาษา ห้องปฏิบัติการทางคอมพิวเตอร์ ห้องสมุดและพัฒนาการเรียนการสอน ตลอดจนการวัดและการประเมินผลตามสภาพที่แท้จริง พร้อมทั้งพัฒนาครูให้เป็นผู้มีความรู้ความสามารถในการพัฒนาการเรียนการสอน มีความรับผิดชอบในหน้าที่ ดูแลเอาใจใส่เด็กนักเรียนอยู่เสมอ

4. จัดให้มีคณะกรรมการโรงเรียน โดยให้หน่วยงานหรือองค์กรท้องถิ่นและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียน พร้อมทั้งสนับสนุนช่วยเหลือกิจกรรมพัฒนาการศึกษาของโรงเรียนให้มีคุณภาพและได้มาตรฐาน

5. ปรับปรุงประสิทธิภาพการบริหารและการนิเทศการศึกษา โดยเน้นการกระจายอำนาจให้โรงเรียนสามารถบริหารงานได้ด้วยตัวเอง และให้คณะกรรมการโรงเรียน กลุ่มบุคคล องค์กรในชุมชน มีส่วนร่วมในการพัฒนาและการดำเนินการ

6. พัฒนาระบบบริหารงานบุคคลให้มีผลต่อการปฏิบัติงานที่ดีขึ้น โดยสรรหาครูในวิชาที่ขาดแคลนพัฒนาครูและบุคลากรในสังกัดให้เป็นผู้มีความรู้ความสามารถมีความรับผิดชอบ และมีจิตสำนึกในการปฏิบัติงานให้ได้มาตรฐาน

7. จัดสวัสดิการเพื่อสร้างขวัญและกำลังใจ และสร้างความภาคภูมิใจให้กับบุคลากร และให้บุคลากรสามารถทำงานได้อย่างมีความสุข

8. ให้สำนักงานทุกระดับได้พัฒนาปรับปรุงการบริหารและการจัดการโดยใช้เทคโนโลยีในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพให้ได้มาตรฐานและทันสมัย

9. ให้มีระบบประกันคุณภาพการศึกษา โดยให้ทุกโรงเรียนได้รับประกันคุณภาพการศึกษา และมีมาตรฐานคุณภาพการศึกษาที่เท่าเทียมกัน

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2536 : 4) ได้กำหนดขอบข่ายงานบริหารโรงเรียนประถมศึกษา 6 งาน ได้แก่

1. การบริหารงานวิชาการ งานวิชาการเป็นงานที่สำคัญ ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องให้ความสนใจและตระหนักถึงหน้าที่ความรับผิดชอบ รู้จักปรับปรุงตนเองให้รู้และเข้าใจงานวิชาการสามารถเป็นผู้นำของครูในทางวิชาการได้

2. การบริหารงานบุคลากร ผู้บริหารสถานศึกษามีหน้าที่บริหารงานบุคคลซึ่งเป็นการกิจสำคัญอีกด้านหนึ่ง การบริหารได้อย่างมีประสิทธิภาพจะสามารถใช้ทรัพยากรบุคคลเท่าที่มี อยู่เป็นกำลังสำคัญในการบริหารงานด้านอื่น ๆ ให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพเช่นเดียวกัน

3. การบริหารงานกิจการนักเรียน ซึ่งเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับตัวนักเรียนและกิจกรรมนักเรียนทั้งมวลยกเว้นกิจกรรมที่เกี่ยวกับการเรียนการสอนในห้องเรียนวัตถุประสงค์ของการบริหารงานกิจการนักเรียน ก็เพื่อช่วยส่งเสริมการเรียนการสอนในหลักสูตรให้บรรลุผลยิ่งขึ้น

4. การบริหารงานธุรการ การเงิน และพัสดุซึ่งเป็นงานประสานและสนับสนุนงานอื่น ๆ ให้สามารถดำเนินไปสู่เป้าหมายที่กำหนดไว้ด้วยความราบรื่น

5. การบริหารงานอาคารสถานที่ เป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดอาคารสถานที่ การใช้อาคารสถานที่ การบำรุงรักษาอาคารสถานที่ การควบคุมดูแลอาคารสถานที่ และการประเมินการใช้อาคารสถานที่

6. การบริหารงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและชุมชน ผู้บริหารโรงเรียนจัดให้บริการชุมชนด้านต่าง ๆ การรับความช่วยเหลือจากชุมชน การสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนและหน่วยงานอื่น ๆ การจัดตั้งกลุ่มชมรม สมาคม มูลนิธิ ตลอดจนการประชาสัมพันธ์

ในปี พ.ศ. 2541 สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ได้กำหนดงานบริหารโรงเรียน ออกเป็น 6 งาน แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2541 : 7 – 20)

1.งานหลัก เป็นงานที่เป็นไปเพื่อให้นักเรียนบรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตรโดยตรง คืองานวิชาการ

2.งานสนับสนุนเป็นงานที่ช่วยส่งเสริมให้การปฏิบัติงานหลักเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ คือ งานบุคลากร งานกิจการนักเรียน งานธุรการการเงินและพัสดุ งานอาคารสถานที่และงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

จากภารกิจงานทั้ง 6 งานดังกล่าวนั้น แต่ละงานมีขอบข่ายที่สำคัญ ๆ ดังนี้

1. งานวิชาการ หมายถึง งานในการบริหาร ปรับปรุง พัฒนาเกี่ยวกับการเรียนการสอนเพื่อให้เกิดผลดี สอดคล้องกับความมุ่งหมายของหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) และหลักสูตรภาษาอังกฤษ พุทธศักราช 2539 การบริหารงานวิชาการ มีขอบข่ายดังนี้

- 1.1. งานด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้
- 1.2. งานด้านการเรียนการสอน
- 1.3. งานวัสดุประกอบหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน
- 1.4. งานวัดผลประเมินผล
- 1.5. งานห้องสมุด
- 1.6. งานนิเทศภายใน
- 1.7. งานด้านการวางแผนและกำหนดวิธีการดำเนินงาน
- 1.8. งานส่งเสริมการสอน
- 1.9. งานประชุมอบรมทางวิชาการ

2. งานบุคลากร งานบุคลากรหรือการบริหารงานบุคคล เป็นการดำเนินการเกี่ยวกับบุคคลในหน่วยงานเพื่อให้บุคคลมาปฏิบัติงานที่ต้องการและเพื่อให้บุคคลปฏิบัติงานได้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ งานบุคลากรมีขอบข่าย ดังนี้

- 2.1. การจัดบุคลากรเข้าปฏิบัติงาน
- 2.2. งานพัฒนาและธำรงรักษาบุคลากร
- 2.3. การรักษาระเบียบวินัย
- 2.4. งานการประเมินผลการทำงานของบุคลากร

3. งานกิจการนักเรียน หมายถึง บรรดากิจกรรมประกอบหรือนอกหลักสูตรทั้งหลาย ที่ให้การศึกษาแก่นักเรียนนอกห้องเรียน จัดขึ้นโดยสมัครใจที่จะเข้าเรียนเองโดยความเห็นชอบ

และสนับสนุนของครูอาจารย์และไม่มีการให้คะแนนใด ๆ ในอันที่จะส่งเสริมให้เด็กเลื่อนชั้นหรือสำเร็จการศึกษา งานกิจการนักเรียน มีขอบข่ายดังนี้

3.1. งานที่ต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัติประถมศึกษาแห่งชาติ เรื่องเกี่ยวกับ
ตัวนักเรียน

3.2. งานเตรียมความพร้อมสำหรับนักเรียนเข้าใหม่

3.3. งานที่โรงเรียนจัดบริการให้นักเรียน

3.4. กิจกรรมที่ส่งเสริมให้มีขึ้นในโรงเรียน (ตามนโยบายและเพื่อสนับสนุนการ
เรียนการสอน)

3.5. งานที่โรงเรียนควรสร้างให้เกิดขึ้น

4. งานธุรการ การเงินและพัสดุ เป็นงานประสานสนับสนุนงานอื่นๆ ให้สามารถนำ
ไปสู่เป้าหมายที่กำหนดไว้อย่างราบรื่น งานธุรการ การเงินและพัสดุ มีขอบข่ายดังนี้

4.1. งานธุรการ ประกอบด้วย

4.1.1. งานสารบรรณ

4.1.2. งานทะเบียนและการรายงาน

4.1.3. งานรักษาความปลอดภัยอาคารสถานที่

4.1.4. งานประชาสัมพันธ์

4.2. งานการเงิน ประกอบด้วย

4.2.1. การบริหารการเงิน

4.2.2. การบริหารการบัญชี

4.3. งานพัสดุ ประกอบด้วย

4.3.1. การจัดซื้อจัดจ้าง

4.3.2. การควบคุมพัสดุ การจัดทำบัญชี การลงทะเบียน การเบิกจ่าย

4.3.3. การตรวจสอบพัสดุประจำปี

4.3.4. การจำหน่ายพัสดุ

4.3.4. การดำเนินการที่ราชพัสดุ

5. งานอาคารสถานที่ การบริหารงานอาคารสถานที่ หมายถึง การที่ผู้บริหารใช้
ทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ดำเนินงานอาคารสถานที่ร่วมกับบุคลากรในโรงเรียนให้บรรลุ
เป้าหมายที่กำหนดไว้ งานอาคารสถานที่ มีขอบข่าย ดังนี้

5.1. การจัดสร้างอาคารสถานที่

5.2. การใช้อาคารสถานที่

5.3. การบำรุงรักษาอาคารสถานที่

5.4. การควบคุมดูแลอาคารสถานที่

5.5. การประเมินผลการใช้อาคารสถานที่

5.6. การจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน

5.7. การป้องกันอุบัติเหตุในโรงเรียน

6. งานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน งานการบริหาร งานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ชุมชนมีความมั่นใจมีความเข้าใจที่ดีต่อ โรงเรียน อันจะทำให้โรงเรียนได้รับการส่งเสริมสนับสนุน ความร่วมมือและความช่วยเหลือจากชุมชนซึ่งจะเอื้ออำนวยให้โรงเรียนดำเนินงานด้านต่าง ๆ ไปได้ด้วยดี งานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน มีของข่ายดังนี้

6.1. การให้บริการแก่ชุมชนในด้านต่าง ๆ

6.2. การรับความช่วยเหลือและสนับสนุนจากชุมชน

6.3. กรรมการโรงเรียน

6.4. การสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนและหน่วยงานอื่น

6.5. การจัดตั้งกลุ่ม ชมรม สมาคมหรือมูลนิธิ

6.6. งานประชาสัมพันธ์

จากขอบข่ายและภารกิจงานของโรงเรียนประถมศึกษาทั้ง 6 งานดังกล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่าเป็นภาระหน้าที่ที่สำคัญยิ่งของผู้บริหารโรงเรียนที่จะต้องรับผิดชอบในการบริหารจัดการให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด เพื่อให้เอื้อต่อการพัฒนานักเรียนของตนให้มีคุณภาพตามจุดมุ่งหมายที่วางไว้ และนอกเหนือจากการบริหารงานทั้ง 6 งานแล้วผู้บริหารโรงเรียนยังมีบทบาทหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติเพื่อให้การบริหารโรงเรียนสามารถบรรลุผลสำเร็จตามที่กำหนดไว้อีกด้วย ซึ่ง เนเซวิก (Nezevick. 1984 : 17 - 18) ได้เสนอแนะบทบาทที่สำคัญของผู้บริหารโรงเรียนไว้ 17 ประการ ดังนี้

1. บทบาทเป็นผู้กำหนดทิศทาง (Direction Setter) หมายถึง การเป็นผู้กำหนดนโยบาย แนวทางการดำเนินงานของสถานศึกษาเพื่อเป็นไปตามจุดมุ่งหมายของสถานศึกษา

2. บทบาทเป็นผู้กระตุ้นความเป็นผู้นำ (Leader Catalyst) หมายถึงการเป็นผู้นำในงานด้านต่าง ๆ ของสถานศึกษา เป็นผู้ที่มีอิทธิพลและจูงใจให้ผู้อื่นคล้อยตามได้

3. บทบาทเป็นนักวางแผน (Planner) เป็นผู้วางแผนทั้งระยะสั้นและระยะยาว ร่วมกับคณะกรรมการของสถานศึกษา

4. บทบาทเป็นผู้ตัดสินใจ (Decision Maker) เป็นผู้ที่มีอำนาจในการชี้ขาดตัดสินใจในงานทางการศึกษา

5. บทบาทเป็นนักจัดการ (Organizer) เป็นผู้กำหนดโครงสร้างการบริหารงานในสถานศึกษา

6. บทบาทเป็นผู้จัดการเปลี่ยนแปลง (Change Manager) เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงการจูงใจในการเปลี่ยนแปลง

7. บทบาทเป็นผู้ประสานงาน (Coordinator) เป็นผู้ประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ ในสถานศึกษา

8. บทบาทเป็นผู้สื่อสาร (Communicator) เป็นผู้ที่บุคลากรในสถานศึกษาติดต่อและประสานสัมพันธ์กับหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา

9. บทบาทเป็นผู้แก้ความขัดแย้ง (Conflict Manager) เป็นผู้คอยแก้ปัญหาความขัดแย้งระหว่างบุคคลและกลุ่มภายในสถานศึกษา

10. บทบาทเป็นผู้แก้ปัญหา (Problem Manager) เป็นผู้นำในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ของสถานศึกษา

11. บทบาทเป็นผู้จัดระบบงาน (System Manager) เป็นผู้นำในการจัดระบบงานและการพัฒนาสถานศึกษา

12. บทบาทเป็นผู้บริหารการเรียนการสอน (Instructional Manager) เป็นผู้นำทางด้านวิชาการ การจัดการเรียนการสอนและการบริหารหลักสูตรในสถานศึกษา

13. บทบาทเป็นผู้บริหารบุคคล (Personal Manager) เป็นผู้สรรหา คัดเลือก รักษาและพัฒนาบุคลากรในสถานศึกษา

14. บทบาทเป็นผู้บริหารทรัพยากร (Resource Manager) เป็นผู้นำทรัพยากรทั้งทรัพยากรสิ่งของและบุคคลมาใช้ให้เกิดประโยชน์และมีประสิทธิภาพสูง

15. บทบาทเป็นผู้ประเมินผล (Appraiser) เป็นผู้ประเมินผลการทำงานและโครงการต่าง ๆ ของสถานศึกษา

16. บทบาทเป็นประธานในพิธี (Ceremonial Head) เป็นผู้นำทางด้านการจัดงานและพิธีการต่าง ๆ ของหน่วยงานทั้งในสถานศึกษาและนอกสถานศึกษา

17. บทบาทเป็นผู้สร้างความสัมพันธ์กับชุมชน (Public Relater) เป็นผู้นำในการสร้างความสัมพันธ์กับหน่วยงานภายนอก การประชาสัมพันธ์ การติดต่อประสานงาน การให้บริการวิชาการแก่หน่วยงานอื่น

3. การบริหารงานวิชาการ

การบริหารงานวิชาการ หมายถึงการบริหารกิจกรรมทุกชนิดในสถานศึกษาหรือโรงเรียนเกี่ยวกับการปรับปรุง พัฒนาการเรียนการสอนให้ได้ผลดีและมีประสิทธิภาพที่สุด เพราะหน้าที่ของสถานศึกษาหรือโรงเรียนทุกแห่งคือทำให้ความรู้ในด้านวิชาการแก่ผู้เรียน มีผู้บริหารหรือครูใหญ่เป็นผู้นำทางวิชาการ มีการทำงานร่วมกันกับครูให้คำแนะนำและประสานงานให้ทุกคนทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ (กิตติมา ปรีดีติติก. 2532 : 47)

ความหมายของงานวิชาการในโรงเรียน นอกจากหมายถึงความรู้ ความเข้าใจในเนื้อหาวิชาหลักที่ถือว่าจำเป็นต่อการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมแล้ว ปัจจุบันงานวิชาการยังหมายถึงการอบรมศีลธรรมจรรยาและความประพฤติของนักเรียนเพื่อให้เป็นคนดีนอกเหนือจากความรู้ความสามารถพอที่จะนำมาเลี้ยงชีพได้ มีความสุขความพอใจตามเอกลักษณ์และสภาพความเป็นอยู่ ตลอดจนช่วยเหลือเผื่อแผ่แก่เพื่อนบ้านและสังคมตามสมควรด้วย (กิตติมา ปรีดีติติก. 2532 : 47 อ้างอิงจาก ภิญญ โสธร. 2526 : 324)

ในบรรดางานต่างๆ ของโรงเรียน งานวิชาการนับว่าเป็นงานที่มีความสำคัญยิ่ง เพราะวิชาการช่วยพัฒนาสติปัญญา ความเป็นนักคิดของผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนเป็นผู้มีคุณค่าในสังคม ดังนั้นงานวิชาการจึงถือเป็นงานหลักของโรงเรียน การบริหารงานวิชาการจะดีมีประสิทธิภาพหรือไม่ขึ้นอยู่กับผู้บริหารและครู ผู้บริหารจะต้องมีความรู้ ความสามารถเข้าใจหลักการบริหารงานวิชาการเป็นอย่างดี และต้องให้ความสนใจงานด้านวิชาการเป็นพิเศษ โดยวางแผนเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ตลอดจนมีหน้าที่ติดตามและประเมินผล เพื่อทำการปรับปรุงแก้ไขเป็นระยะ ๆ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพที่ดียิ่งๆ ขึ้น

3.1. หลักการบริหารงานวิชาการ

งานด้านวิชาการมีขอบข่ายกว้างขวางมาก ในการบริหารงานแต่ละอย่างจึงมีเทคนิคและหลักการพัฒนาต่างกันไปในแต่ละรายละเอียดของงานแต่หลักการที่สำคัญร่วมกันที่ควรนำไปปฏิบัติในการบริหารงานด้านวิชาการ พอสรุปได้ดังนี้ (กิตติมา ปรีดีติลล. 2532 : 48 – 49)

1. จัดทำแผนงานวิชาการที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์หรือนโยบายหลัก
2. การบริหารงานวิชาการมุ่งการร่วมมือกันทำงาน
3. ควรจะกระจายอำนาจและความรับผิดชอบให้ผู้ปฏิบัติ
4. ควรส่งเสริมผู้ร่วมงานให้ปรับปรุงตนเองด้านวิชาการ
5. ริเริ่มสร้างสรรค์ในการปรับปรุงงานวิชาการ
6. ผู้บริหารควรใช้เทคนิคการส่งเสริมคนอื่นมากกว่าการสอนคนอื่น
7. มีการให้ขวัญกำลังใจในการทำงาน
8. ควรมีคณะกรรมการที่ปรึกษาทางวิชาการ
9. ให้ครูเข้าใจวัตถุประสงค์และจุดมุ่งหมายของการสอนทุกวิชาที่รับผิดชอบ
10. ติดตามและประเมินผล

นอกจากนี้ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2535 : 16 – 19) ได้เสนอหลักการบริหารงานวิชาการเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นวางแผนก่อนการดำเนินงาน ผู้บริหารจำเป็นต้องวางแผนงานด้านวิชาการเอาไว้ โดยกำหนดนโยบายการปฏิบัติ การจัดระบบงาน การกำหนดวิชาการ จัดบุคลากร จัดทำโครงการและแผนปฏิบัติงาน จัดทำปฏิทินการปฏิบัติงานเพื่อให้งานดำเนินไปตามเป้าหมายและขั้นตอนของแผนที่วางไว้ โดยให้คณะครูมีส่วนร่วมในการวางแผนด้วย

2. ขั้นการจัดดำเนินการ ผู้บริหารจะต้องเป็นผู้ควบคุมดูแลการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามแผนที่วางไว้ ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ

2.1. งานที่เกี่ยวกับเนื้อหาวิชา ผู้บริหารจะต้องควบคุมดูแลให้มีการจัดทำแผนการสอนในแต่ละวิชา เพื่อเป็นแนวทางในการสอนของครูเป็นการนำหลักสูตรหรือแผนงานลงสู่การปฏิบัติการสอน

2.2. งานที่เกี่ยวกับกิจกรรมเสริมหลักสูตรทางด้านวิชาการ ได้แก่ การจัดโครงการ สอนซ่อมเสริม โครงการส่งเสริมเด็กเรียนดี มีการจัดชุมนุมต่าง ๆ มีการแนะแนวการศึกษาและ อาชีพตลอดจนปัญหาต่าง ๆ จัดให้มีห้องสมุดโรงเรียนเพื่อเป็นแหล่งค้นคว้า

2.3. งานเกี่ยวกับบริการ ผู้บริหารจะต้องส่งเสริมให้มีการรวบรวมสื่อการสอน เอกสารการสอน คู่มือครูและอุปกรณ์ต่าง ๆ เพื่อช่วยเหลือครูในด้านการสอน

3. ขั้นการส่งเสริมและควบคุมงานด้านวิชาการ ผู้บริหารจะต้องติดตามและควบคุมงาน วิชาการให้ได้มาตรฐาน

3.1. สนับสนุนให้มีการปฏิบัติตามมาตรฐานทางวิชาการ ได้แก่ การกำหนด จุดหมายและนโยบายที่เหมาะสมกับโรงเรียนสร้างความสัมพันธ์ระหว่างความต้องการของ นักเรียนกับจุดมุ่งหมายของโรงเรียน จัดหน่วยงานให้สามารถดำเนินงานตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ สรรหาและคัดเลือกบุคลากรที่มีความรับผิดชอบทางวิชาการจัดสรรเวลาและสถานที่ให้แก่ กิจกรรมการเรียนการสอน จัดสรรวัสดุอุปกรณ์และสถานที่ ติดต่อสื่อสารกับชุมชนเพื่อทราบ ความต้องการของชุมชน และจัดวางเป้าหมายได้ถูกต้อง นอกจากนี้ยังต้องมีการรวบรวม วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสัมฤทธิ์ผลของนักเรียนด้วย

3.2. ส่งเสริมงานวิชาการและจัดบรรยากาศทางวิชาการ ผู้บริหารควรสนับสนุนที่ จะให้การปฏิบัติงานด้านวิชาการมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นกิจกรรมที่ควรจัดเพื่อสนองและสร้าง บรรยากาศทางวิชาการ ประกอบด้วย

1) จัดตั้งคณะทำงานทางวิชาการ ลักษณะของคณะทำงานอาจจัดคณะครูที่สอน วิชาเดียวกันมาร่วมกันเป็นคณะทำงาน มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน

2) ส่งเสริมให้มีการจัดตั้งชมรม หรือสมาคมทางวิชาการเพื่อปรึกษาและเผยแพร่ งานวิชาการให้กว้างขวาง

3) ส่งเสริมให้มีการจัดหาหนังสือวารสาร เพื่อเผยแพร่หรือมีการประชุมสัมมนา ค้นคว้าวิจัยอยู่เสมอ

4) ส่งเสริมให้ครูมีความรู้และวุฒิสูงขึ้น เช่น ให้โอกาสในการศึกษาต่อหรือเข้ารับ การอบรมเพื่อเลื่อนวิทยฐานะและเพื่อจะได้นำความรู้ไปเผยแพร่แก่นักเรียน

5) การเรียนในห้องเรียน ควรจัดให้สอดคล้องกับความมุ่งหมายของโรงเรียนการ จัดครูเข้าสอนก็ควรคำนึงถึงความสามารถ ความถนัดและวุฒิของครู นอกจากนั้นวิธีการจัดครู เข้าสอนก็ยังมีส่วนส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการอีกด้วย

3.2. ขอบข่ายงานด้านวิชาการ

ในการบริหารงานวิชาการให้เกิดความสมบูรณ์นั้น ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องให้ความสำคัญแก่งานวิชาการและเข้าใจขอบข่ายของงานเป็นอย่างดีนักวิชาการหลายคนได้กล่าวถึงขอบข่ายงานด้านวิชาการ ไว้ดังนี้

มิลเลอร์ (Miller Van. 1965 :175) ได้กล่าวถึงขอบข่ายของงานวิชาการว่าประกอบด้วยสิ่งสำคัญ 4 อย่าง คือ

1. การจัดโปรแกรมการเรียนการสอน
2. การปฏิบัติตามโปรแกรม
3. การติดตามการเรียนการสอน
4. การจัดบริการการสอน

บันลือ พฤษะวัน (2525 : 155 - 156) ได้จำแนกงานบริหารวิชาการไว้ว่า คืองานเริ่มตั้งแต่การรับเด็กเข้าเรียน การจัดครูเข้าประจำชั้น ประจำวิชา การจัดตารางสอน การเตรียมงานก่อนเปิดเรียน การจัดบริการในด้านวัสดุและหลักสูตร เช่น โครงการสอน บันทึกการสอน แบบเรียน ระเบียบวิธีวัดผล สมุดประจำตัว บัญชีเรียกชื่อ สมุดประจำชั้น การจัดบริการ ห้องสมุด ตำราเรียน หนังสืออ้างอิงทั้งของครูและนักเรียน การจัดบริการสำหรับวัสดุอุปกรณ์การสอนให้ครูสามารถใช้อุปกรณ์การสอนได้สะดวกและการจัดทำโครงการวัดผลการศึกษาไว้ตลอดปี

สัจ จุฑานันท์ (2526 : 30 - 34) ได้กล่าวถึงขอบข่ายงานวิชาการไว้ว่า ประกอบด้วย

1. งานเกี่ยวกับการบริหารบุคคล ได้แก่ งานจัดบุคลากร งานพัฒนาบุคคล งานบำรุงขวัญบุคลากร
2. งานที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตร ได้แก่ งานพัฒนาหลักสูตร งานทำแผนการสอน งานจัดตารางสอน งานเลือกหนังสือและแบบเรียน งานพัฒนาหลักสูตรสำหรับชุมชน
3. งานเกี่ยวกับการเรียนการสอน ได้แก่ งานเตรียมการสอน งานพัฒนาเทคนิค การจัดการเรียนการสอน งานนิเทศการเรียนการสอน
4. งานที่เกี่ยวกับการสนับสนุนการเรียนการสอน ได้แก่ งานระเบียนนักเรียน งานห้องสมุด งานบริการสื่อการสอน งานแนะแนวการศึกษา
5. งานที่เกี่ยวกับการวัดและการประเมินผลการศึกษา ได้แก่ งานข้อสอบ มาตรฐานและคลังข้อสอบ งานวัดและประเมินผลการเรียน งานประเมินโครงการ
6. งานที่เกี่ยวกับการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน ได้แก่ งานการใช้แหล่งวิทยาการในชุมชนและงานบริการทางวิชาการแก่ชุมชน

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2535 : 16 - 19) ได้กล่าวถึงขอบข่ายการบริหารงานวิชาการว่าประกอบด้วยงานต่อไปนี้

1. การวางแผนเกี่ยวกับงานวิชาการ เป็นการวางแผนเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ การจัดการล่วงหน้าเกี่ยวกับการเรียนการสอน มีรายละเอียดของงานดังนี้

1.1. แผนปฏิบัติงานวิชาการ ได้แก่ การประชุมเกี่ยวกับหลักสูตรการจัดปฏิทินการศึกษาความรับผิดชอบงานตามภาระหน้าที่ การจัดชั้นตอนและเวลาในการทำงาน

1.2. โครงการสอนเป็นการจัดรายละเอียดเกี่ยวกับวิชาที่ต้องสอนตามหลักสูตร บันทึกการสอนเป็นการแสดงรายละเอียดของการกำหนดเนื้อหาที่จะสอนในแต่ละคาบเวลาของแต่ละวันหรือสัปดาห์ โดยวางแผนไว้ล่วงหน้าและยึดโครงการสอนเป็นหลัก

2. การจัดดำเนินงานเกี่ยวกับการเรียนการสอน เพื่อให้การสอนในสถานศึกษาดำเนินไปด้วยดีและสามารถปฏิบัติได้ ซึ่งต้องมีการจัดเกี่ยวกับการเรียนการสอน ดังนี้

2.1. การจัดตารางสอนเป็นการกำหนดวิชา เวลา ผู้สอน สถานที่ ตลอดจนผู้เรียนในแต่ละรายวิชา

2.2. การจัดชั้นเรียน เป็นงานที่ฝ่ายวิชาการต้องประสานกับฝ่ายอาคารสถานที่ รวมทั้งการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ในห้องเรียน

2.3. การจัดครูเข้าสอน การจัดครูเข้าสอนต้องพิจารณาถึงความพร้อมของ สถานศึกษาและความพร้อมของบุคลากร รวมถึงการเชิญวิทยากรภายนอกมาช่วยสอน

2.4. การจัดแบบเรียน โดยปกติสถานศึกษาในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการจะใช้แบบเรียนที่กระทรวงกำหนด นอกจากนั้นครูอาจใช้หนังสืออื่นเป็นหนังสือประกอบหรือจากเอกสารที่ครูเตรียมเอง

2.5. การปรับปรุง การเรียนการสอน เป็นการพัฒนาครูผู้สอนให้ก้าวหน้าทันวิทยาการเทคโนโลยีใหม่ๆ เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการความก้าวหน้าของสังคม ธุรกิจ อุตสาหกรรม เป็นต้น

2.6. การฝึกงาน จุดมุ่งหมายของการฝึกงานเป็นการให้นักเรียนนักศึกษารู้จักนำเอาทฤษฎีมาประยุกต์ใช้กับชีวิตจริง ทั้งยังมุ่งให้ผู้เรียนได้เห็นปัญหาที่แท้จริงในสาขาวิชาและอาชีพนั้นเพื่อให้โอกาสผู้เรียนได้เตรียมตัวที่จะออกไปเผชิญกับชีวิตจริงต่อไป

3. การจัดการเกี่ยวกับการเรียนการสอน เป็นการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกและการส่งเสริมการจัดหลักสูตรและโปรแกรมการศึกษาให้มีประสิทธิภาพและคุณภาพ ได้แก่

3.1. การจัดสื่อการเรียนการสอน เป็นสิ่งที่เอื้อต่อการศึกษานักเรียนนักศึกษา เน้นเครื่องมือและกิจกรรมให้ครูได้เลือกใช้ในการสอน

3.2. การจัดห้องสมุด เป็นที่รวมหนังสือเอกสาร สิ่งพิมพ์และวัสดุอุปกรณ์ที่เป็นแหล่งวิทยาการให้นักเรียนนักศึกษาได้ศึกษาและค้นคว้าเพิ่มเติม

3.3. การนิเทศการสอน เป็นการช่วยเหลือแนะแนวครูให้เกิดการปรับปรุงแก้ไขปัญหาการเรียนการสอน

4. การวัดและประเมินผล กระบวนการเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในด้านการตรวจสอบและวิเคราะห์ผลการเรียน

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2543 : 10 – 14) กำหนดว่า

งานวิชาการเป็นงานหลักที่สำคัญที่สุดในการบริหารและจัดการศึกษาในโรงเรียนผู้บริหารโรงเรียนจะต้องมีความรู้ในหลักการบริหารงานด้านวิชาการสามารถเป็นผู้นำของครูด้านงานวิชาการได้ งานวิชาการมีขอบข่าย ดังนี้

1. งานด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้
2. งานด้านการเรียนการสอน
3. งานวัสดุประกอบหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน
4. งานวัดผลและประเมินผล
5. งานห้องสมุด
6. งานนิเทศภายใน
7. งานอบรมทางวิชาการ

ผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้มีบทบาทสำคัญยิ่งที่จะทำให้งานวิชาการดังกล่าวดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ จึงควรทราบแนวทางปฏิบัติซึ่งอาจนำไปพิจารณาดำเนินการหรือเลือกดำเนินการในส่วนที่เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพของโรงเรียนในความรับผิดชอบของตน ดังต่อไปนี้

1. งานด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้

การดำเนินงานหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ในโรงเรียนนั้น โรงเรียนต้องสนับสนุนส่งเสริมและช่วยเหลือให้ครูได้ปฏิบัติกิจกรรมการเรียนการสอนตามแนวทางของหลักสูตร หากมีปัญหาควรมีการประชุมปรึกษาหารือกันเพื่อหาแนวทางปฏิบัติที่เหมาะสม

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2536 : 5) ได้ระบุถึงบทบาทในการบริหารงานวิชาการเกี่ยวกับงานหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ไว้ดังนี้

1. จัดให้มีหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 และฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533 และเอกสารประกอบหลักสูตร เช่น แนวการสอน กำหนดการสอน คู่มือครู แผนการสอน ให้เพียงพอและครบถ้วนทุกระดับชั้นเรียน

2. ศึกษาและทำความเข้าใจหลักสูตรให้ชัดเจน ตั้งแต่หลักการ จุดหมายโครงสร้างของหลักสูตร เนื้อหาสาระ ตลอดจนการวัดผลประเมินผล โดยอาจตั้งเป็นคณะทำงานทำการศึกษาและวิเคราะห์หลักสูตรซึ่งควรประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษาเป็นประธานผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวิชาการ หัวหน้ากลุ่มประสบการณ์และครูผู้สอน

3. วางแผนการนำหลักสูตร ไปใช้โดยการจัดประชุมผู้เกี่ยวข้องและครูผู้สอนเพื่อชี้แจงแนะนำบทบาทของหลักสูตร ก่อนเปิดภาคเรียนหรือก่อนลงมือสอน

4. นิเทศติดตามการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และประเมินผลการนำหลักสูตรไปใช้ โดยพิจารณาจากรายงานต่าง ๆ เช่น บันทึกการสังเกตการสอน แผนการสอน บันทึกการสอน คุณภาพและความรู้ความสามารถของนักเรียน

5. ดำเนินการแก้ไขปัญหาที่เกิดจากการใช้หลักสูตร โดยวิเคราะห์ปัญหาและสาเหตุทั้งในส่วนของคุณภาพที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตร เช่น ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน นักเรียน และในส่วนของปัจจัยอื่นที่เกี่ยวข้อง

6. พัฒนาตนเองและครูผู้สอน ให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรอยู่เสมอ โดยเข้าร่วมประชุม สัมมนา อบรม ฟังการอภิปราย หรือสนทนาร่วมกับผู้มีความรู้ ด้านหลักสูตร หรือผู้ที่เกี่ยวข้อง

2. งานด้านการเรียนการสอน

1. จัดให้มีแผนการสอนให้ครบถ้วนทุกชั้น และทุกกลุ่มประสบการณ์สำหรับหลักสูตร ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533 มุ่งเน้นให้ครูผู้สอนเป็นผู้จัดทำแผนการสอนเอง ผู้บริหารต้องเป็นผู้นำ และกระตุ้นให้ครูจัดทำและติดตามการนำไปใช้ด้วย

2. จัดห้องเรียนให้เหมาะสมและสอดคล้องกับจำนวนนักเรียน รวมถึงจัดวัสดุภัณฑ์และ สิ่งอำนวยความสะดวกให้เพียงพอตามความจำเป็น

3. จัดสถานที่อุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ และห้องพิเศษเพื่อสนับสนุนการจัดกิจกรรม การเรียนการสอนในกลุ่มประสบการณ์ต่างๆ ตามสภาพความพร้อมของโรงเรียน

4. ตรวจสอบการจัดตารางสอนให้เหมาะสมกับเวลาและสอดคล้องกับอัตราเวลาเรียนใน หลักสูตรทุกกลุ่มประสบการณ์ทุกชั้นเรียนและให้มีตารางสอนรวมของโรงเรียนด้วย

5. จัดทำหรือจัดหาเอกสารประกอบหลักสูตรและแบบพิมพ์ต่างๆ ที่สนับสนุนการสอน เช่น แผนการสอน คู่มือครูและเอกสารที่เกี่ยวข้องสำหรับครูผู้สอนให้เพียงพอทุกระดับชั้นและ ทุกกลุ่มประสบการณ์โดยสำรวจความขาดแคลนและความต้องการ

6. จัดครูประจำชั้น ครูประจำวิชา ให้เหมาะสม โดยคำนึงถึง ความรู้ความสามารถ ประสบการณ์และความถนัดหากไม่สามารถดำเนินการได้ก็ให้จัดตามความสมัครใจทั้งนี้ให้คำนึง ถึงผลกระทบที่เกิดกับนักเรียนด้วย

7. ติดตามการจัดการเรียนการสอนของครู โดยการตรวจแผนการสอนหรือบันทึกการ สอนของครูอย่างสม่ำเสมอ

8. เยี่ยมชั้นเรียนหรือสังเกตการสอน โดยกำหนดเป็นปฏิทินปฏิบัติงานไว้

9. จัดครูเข้าสอนแทนครูที่ขาดหรือครูที่ไม่มาปฏิบัติงานโดยมีการบันทึกมอบหมายงาน และบันทึกรายงานผลการปฏิบัติงานเป็นลายลักษณ์อักษร

10. ติดตามช่วยเหลือพิเศษช่วยแก้ปัญหาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนให้แก่ ครูให้ขวัญกำลังใจในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามหลักสูตร

11. เป็นผู้นำให้ครู ปรับปรุงการสอนให้รู้จักใช้เทคนิคและวิธีการสอนแบบต่างๆ และ เลือกกิจกรรมการสอนโดยคำนึงถึงสภาพความพร้อมของนักเรียนโรงเรียนชุมชนและ สิ่งแวดล้อมเป็นสำคัญเพื่อให้นักเรียนมีความรู้ทักษะและเจตคติที่ดี

3. งานวัสดุประกอบหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน

1. จัดหาและบริการวัสดุประกอบหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอนแก่ครูอย่างเพียงพอ และครบถ้วนทุกกลุ่มประสบการณ์ มีการสำรวจความต้องการวางแผนเพื่อจัดหาและดำเนินการจัดหาบริการและจัดทำรายงานผลการดำเนินการอย่างเป็นระบบ
2. ส่งเสริมและสนับสนุน ให้ครูรู้จักทำรู้จักใช้และรู้จักบำรุงรักษาสื่อการเรียน ให้ตรงกับเนื้อหาและกิจกรรมที่กำหนดไว้ในแผนการสอนโดยการจัดอบรมประชุมเชิงปฏิบัติการให้ความรู้แก่ครูผู้สอน
3. จัดให้มีศูนย์สื่อ หรือศูนย์วิชาการของโรงเรียน เพื่อเป็นแหล่งผลิตและบริการสื่อแก่ครูผู้สอน
4. ส่งเสริมให้ครูรู้จักคิดค้นสร้างสรรค์สื่อหรือวิธีการใหม่ ๆ ที่จะนำมาใช้ในกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อนำไปสู่การสร้างผลงานทางวิชาการ
5. แสวงหาแหล่งวิทยาการที่เป็นสื่อการสอนในชุมชนหรือท้องถิ่น เช่น บุคลากรสถานที่ประกอบการ การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ ฯลฯ เพื่อให้สอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนการสอน
6. จัดให้มีการติดตามและประเมินผลการใช้สื่อการเรียนการสอนอย่างสม่ำเสมอโดยการสังเกตการสอน การดูแผนการสอน บันทึกการสอน สถิติการยืมสื่อ ฯลฯ

4. งานวัดผลและประเมินผล

1. ศึกษาระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการประเมินผลการเรียนตามหลักสูตร ประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) พ.ศ. 2534 และให้สะดวกต่อการนำไปใช้
2. ศึกษาและทำความเข้าใจระเบียบการวัดผลให้ละเอียดลึกซึ้งสามารถอธิบายหรือชี้แจงให้ครูผู้สอนเข้าใจและปฏิบัติได้
3. จัดให้มีการวัดผลและประเมินผลการเรียนให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่ระเบียบกำหนดไว้
4. วางแผนกำหนดระยะเวลา การวัดผลและประเมินผล และจัดทำปฏิทินปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับหลักสูตรและเวลาเรียน
5. จัดหาวัสดุ อุปกรณ์แบบฟอร์ม เครื่องมือที่จำเป็นเพื่อให้ดำเนินงานวัดผลและประเมินผลให้พร้อมและเพียงพอ
6. จัดสร้างเครื่องมือวัดผลที่มีคุณภาพ ปรับปรุง การสร้างข้อสอบของครูให้มีมาตรฐานและมีประสิทธิภาพโดยการอบรมให้ความรู้ประชุมปฏิบัติการจัดสร้างข้อสอบ
7. ให้มีคณะกรรมการวัดผล ของโรงเรียน เพื่อพิจารณาการเลื่อนชั้นหรือการซ้ำชั้นของนักเรียน
8. จัดให้มีครูซึ่งมีพื้นความรู้ด้านสถิติพอสมควร ทำหน้าที่วัดผลและประเมินผล

9. วิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทุกกลุ่มประสบการณ์ ทุกระดับชั้นเรียนและนำผลการวิเคราะห์มาปรับปรุงการเรียนการสอน

10. ติดตามและตรวจสอบเอกสารที่เกี่ยวข้อง กับการวัดผลประเมินผลอย่างสม่ำเสมอ เช่น สมุดประจำชั้น สมุดรายงานประจำตัวนักเรียน

11. จัดทำผลการประเมิน แสดงความก้าวหน้าของนักเรียนทุกชั้น ทุกคนและทุกกลุ่มประสบการณ์เพื่อให้นักเรียนสามารถตรวจสอบความสามารถของตนเองได้ด้วย

5. งานห้องสมุด

1. จัดให้มีห้องสมุดหรือมุมหนังสือที่เหมาะสมและสอดคล้องกับจำนวนนักเรียน

2. จัดหาวัสดุครุภัณฑ์ที่จำเป็นสำหรับห้องสมุดให้เพียงพอ เช่น ตู้หรือชั้นวางหนังสือ ตู้บัตรรายการ โต๊ะอ่านหนังสือ เป็นต้น

3. จัดให้มีบรรณารักษ์ หรือเจ้าหน้าที่ห้องสมุด และคณะกรรมการห้องสมุดเป็นผู้รับผิดชอบงานห้องสมุด

4. จัดหาหนังสือห้องสมุดให้เพียงพอ

5. จัดทำทะเบียนหนังสือ สถิติการใช้บริการและการยืมหนังสืออย่างมีระบบและเป็น

ปัจจุบัน

6. แสวงหาแหล่งทรัพยากรเพื่อนำมาพัฒนาและปรับปรุงห้องสมุด

7. สนับสนุนครูผู้สอนให้ใช้ห้องสมุดในการพัฒนาการเรียนการสอน

8. ติดตามและดูแลการดำเนินงานของห้องสมุด เมื่อพบปัญหาให้หาทางช่วยเหลือ

แก้ไข

9. จัดกิจกรรมห้องสมุดเพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอน เช่น กิจกรรมส่งเสริมการอ่านกิจกรรมวันสำคัญต่าง ๆ

10. ประเมินผลการดำเนินงานห้องสมุดเมื่อสิ้นภาคเรียนหรือสิ้นปีการศึกษา

6. งานนิเทศภายใน

1. ศึกษาและทำความเข้าใจ ถึงหลักการและวิธีการปฏิบัติในการนิเทศภายในให้ชัดเจน เพื่อให้เกิดความมั่นใจในการดำเนินการ

2. สร้างความเข้าใจร่วมกัน ระหว่างผู้บริหารสถานศึกษาและคณะครูเพื่อการยอมรับซึ่งกันและกัน

3. แต่งตั้งคณะกรรมการนิเทศภายในโดยมีผู้บริหารสถานศึกษาเป็นประธานผู้ช่วยฝ่ายวิชาการ หัวหน้ากลุ่มประสบการณ์ หัวหน้าสายชั้นและคณะครูที่มีความเหมาะสมร่วมเป็นกรรมการ

4. ให้คณะกรรมการมีหน้าที่วางแผนเพื่อดำเนินการนิเทศภายในตามกระบวนการ 5 ขั้นตอน คือ

4.1. การศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการ

4.2. การวางแผน

4.3. การสร้างเครื่องมือ

4.4. การปฏิบัติการนิเทศ

4.5. การประเมินผลการนิเทศ

5. จัดให้มีเครื่องมือวัสดุเอกสารที่จำเป็นสำหรับการนิเทศให้พร้อมที่จะใช้อย่างเพียงพอ

6. ดำเนินการนิเทศ ตามแผนและโครงการที่กำหนด โดยจัดทำปฏิทินปฏิบัติงานให้ชัดเจน

7. เลือกใช้กิจกรรมการนิเทศที่เหมาะสมและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการนิเทศ

8. เยี่ยมชั้นเรียน สังเกตการสอนเพื่อทราบปัญหาและพฤติกรรมการเรียนการสอนของครูและนักเรียนโดยมีแบบบันทึกการสังเกตการสอน

9. จัดให้มีการประเมินผล การนิเทศภายในเพื่อพัฒนาความรู้ความสามารถของครูและพัฒนาการเรียนการสอน

10. จัดทำแฟ้มข้อมูลเพื่อรวบรวมผลการนิเทศและเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศ

7. งานอบรมทางวิชาการ

1. ศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการเพื่อวางแผนกำหนดเรื่องที่จะประชุมอบรม

2. จัดให้มีการประชุม อบรมหรือสัมมนาเกี่ยวกับปัญหาของงานวิชาการในโรงเรียน โดยครูผู้มีความรู้ความสามารถในโรงเรียนหรือเชิญบุคคลภายนอกมาเป็นวิทยากร

3. สนับสนุนให้ครูมีโอกาส ไปเข้ารับการประชุมอบรมทางวิชาการที่สถาบันหรือหน่วยงานอื่นจัดขึ้นเพื่อนำความรู้ที่ได้รับกลับมาพัฒนาการเรียนการสอน

4. สนับสนุนให้ครูที่มีความรู้ความสามารถเป็นวิทยากรเพื่อจัดประชุมอบรมทางวิชาการ

5. ประเมินผลการประชุมอบรมทุกครั้งแล้วนำผลที่ได้มาปรับปรุงการเรียนการสอนและการประชุมอบรมต่อไป

6. ให้มีการรายงานผล การไปประชุมอบรมหรือสัมมนา เรื่องที่เกี่ยวข้องกับงานวิชาการ ทุกครั้ง

7. จัดงบประมาณวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็น ต่อการจัดประชุมอบรมและอำนวยความสะดวกต่อการดำเนินงานทุกครั้ง

การประถมศึกษาเป็นรากฐานสำคัญในการสร้างความมั่นคงและความก้าวหน้าของชาติ เพราะประชาชนส่วนใหญ่สิ้นสุดการศึกษาในระบบโรงเรียนในระดับการศึกษานี้ถ้าหากประถมศึกษาที่มีคุณภาพก็หมายถึงประชากรส่วนใหญ่ของประเทศมีคุณภาพด้วย โรงเรียน

ประถมศึกษาจึงเป็นหน่วยงานทางการศึกษาอันสำคัญที่สุดโดยมีผู้บริหารโรงเรียน อาจารย์ใหญ่ หรือผู้อำนวยการในฐานะผู้ดำรงตำแหน่งสูงสุด

4. บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา

มีนักวิชาการหลายท่านได้กล่าวว่า บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการปฏิรูปการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณภาพของนักเรียนให้เป็นบุคคลที่รู้ได้เรียนอย่างต่อเนื่อง สามารถคิดเป็นทำเป็น แก้ปัญหาได้ รักเพื่อนมนุษย์ รักธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตลอดจนเป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์กว้างไกล และมีจิตใจเป็นสาธารณะจึงเป็นที่ระหัดกันทั่วไปว่ากิจการงานขององค์กรใด ก็ตามจะ ประสบผลสำเร็จหรือมีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใดนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับการบริหารหรือการจัดการของผู้บริหารในองค์กรนั้นๆ เป็นสำคัญในระบบโรงเรียนกล่าวได้ว่าครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ หรือผู้อำนวยการโรงเรียนเป็นผู้ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นผู้ควบคุมดูแลบังคับบัญชากิจกรรมต่าง ๆ ในโรงเรียนให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของการศึกษาอย่างใดก็ตาม การที่มีจุดมุ่งหมายของการศึกษาว่างไว้อย่างแน่ชัดแต่หากขาดผู้นำที่จะทำให้จุดมุ่งหมายนั้นๆ บรรลุผลสำเร็จออกมาจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ก็ได้ผล ผลสำเร็จในการบริหารงานจึงขึ้นอยู่กับภาวะความเป็นผู้นำ (Leadership) ของผู้บริหารเป็นอย่างมาก กล่าวคือ ถ้าผู้บริหารเป็นผู้นำที่ดีก็จะสามารถนำผู้ใต้บังคับบัญชาให้ร่วมมือกันทำงานอย่างมีประสิทธิภาพอันสูง (พนัส หันนาคินทร์. 2524 : 69)

อีกนัยหนึ่งกล่าวได้ว่า ผู้บริหาร คือผู้กำหนดทิศทางของสถาบัน เป็นผู้ถือคบเพลิงเดิน นำหน้า ครู อาจารย์ทั้งหลาย ผู้บริหาร คือ ผู้จัดสั่งและดูแลควบคุมให้มีการปฏิบัติกิจกรรม ทุกอย่างในสถาบันให้เป็นไปตามนโยบายแผนงานโครงการและภารกิจทั้งปวง ตลอดจนเป็นผู้ส่งเสริมและกำกับให้มีการปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ ระเบียบ ข้อบังคับและกฎหมายที่เกี่ยวข้องโดย ถูกต้องและเหมาะสม ผู้บริหารต้องใช้ความสามารถและภาวะผู้นำที่จะทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชา ปฏิบัติในสิ่งที่ได้รับมอบหมายนั้น ๆ ด้วย ดังนั้นพฤติกรรมกรรมการปฏิบัติงานของครู อาจารย์จะเป็น ประการใดย่อมเป็นไปตามสภาพการนำของผู้บริหาร ภาวะผู้นำของผู้บริหารจึงมีอิทธิพลต่อ พฤติกรรมของครูผู้ใต้บังคับบัญชาโดยตรง(สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครู 2529 : 15)

ในการบริหารงานโรงเรียนตามภารกิจ ซึ่งแคมป์เบลล์และคณะ (Campbell and Others. 1987 ; 116 - 149) ได้สรุปภารกิจของผู้บริหารโรงเรียนไว้ดังนี้

1. ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ผู้บริหารจะต้องศึกษาลักษณะของชุมชน ความต้องการของชุมชน การประชาสัมพันธ์ข้อมูลของโรงเรียนต่อชุมชน บทบาทของโรงเรียน ต่อชุมชน และบทบาทขององค์กรต่าง ๆ ในชุมชน

2. งานวิชาการในกิจกรรมขององค์กรต่าง ๆ ในชุมชน เป็นการกำหนดจุดมุ่งหมาย เฉพาะของสถานศึกษา การกำหนดโปรแกรมการเรียนการสอน หลักสูตรและการเปลี่ยนแปลง หลักสูตร การจัดและเลือกใช้สื่อประกอบหลักสูตร และการประเมินผลการเรียนการสอน

3. งานกิจการนักเรียน เป็นการจัดการของผู้บริหารโรงเรียนด้านกิจการนักเรียน การจัดองค์การของนักเรียน ระเบียบและทะเบียนต่าง ๆ งานบริการนักเรียน การควบคุมความประพฤติและระเบียบวินัยของนักเรียน

4. การบริหารงานบุคคล ความสำเร็จหรือล้มเหลวในการบริหารของผู้บริหาร ขึ้นอยู่กับการบริหารงานบุคคล การดูแลรับผิดชอบนโยบายด้านบุคคล การวิเคราะห์อัตรากำลัง การคัดเลือกบุคคลทำงาน การนิเทศ การประเมินผลการปฏิบัติงาน

5. การบริหารงานอาคารสถานที่และวัสดุอุปกรณ์ เป็นเรื่องที่ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องเอาใจใส่เกี่ยวกับการวางแผนงานด้านอาคารสถานที่การพัฒนาและการบำรุงรักษาอาคารสถานที่ และวัสดุอุปกรณ์ เพื่อช่วยสนับสนุนการเรียนการสอน

6. การบริหารงานการเงินและงานธุรการเป็นงานที่สำคัญยิ่งจะช่วยสนับสนุนการเรียนการสอน ดังนั้นผู้บริหารควรให้ความสนใจตั้งแต่การกำหนดงบประมาณใช้จ่ายงานสารบรรณ งานประชาสัมพันธ์ และงานพัสดุครุภัณฑ์

คิมโบร (ประยุทธ์ ตรีชัย. 2544 : 15 ; อ้างอิงจาก Kimbrough. 1988 : 44) กล่าวถึงภารกิจของผู้บริหารโรงเรียนว่ามี 8 ด้าน คือ

1. การเรียนการสอนและการพัฒนาหลักสูตร
2. การบริหารนักเรียน
3. ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน
4. การบริหารบุคคล
5. การบริหารอาคารสถานที่
6. การบริการชุมชน
7. การจัดองค์กร โครงสร้างการบริหารงาน
8. การบริหารงบประมาณ

โจนส์ และคณะ (บุญเรือน หมั่นทรัพย์. 2538 : 37 ; อ้างอิงจาก Jones and others. 1969 : 1769 – 183) ให้ความเห็นเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารโรงเรียน ไว้ดังนี้

1. เป็นผู้นำทางการศึกษา ผู้บริหารโรงเรียนมีหน้าที่ต้องรับผิดชอบในความก้าวหน้าทางวิชาการ โดยเข้าร่วมเป็นสมาชิกกับสมาคมวิชาชีพของตน รู้จักผลิตและใช้งานวิจัยเพื่อประโยชน์ทางการศึกษา แสดงให้เห็นว่าจุดมุ่งหมายของโรงเรียนย่อมเหนือกว่าจุดมุ่งหมายของตนเอง รู้จักใช้คนให้เหมาะสมกับงาน เป็นผู้มีจริยธรรมและคุณธรรม มีความเชื่อมั่นและเชื่อในศักดิ์ศรีของเพื่อนร่วมงาน รู้จักวิธีที่จะขอคำปรึกษาจากบุคคลอื่น ห่วงใยสวัสดิการของเพื่อนร่วมงาน มีความศรัทธาในวิชาชีพของตนเอง

2. เป็นผู้นำในการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชน เนื่องจากสถานศึกษาเป็นสถาบันและเป็นส่วนหนึ่งของสังคม ดังนั้น โรงเรียนควรบริการสังคมและให้สังคมได้ช่วยเหลือสนับสนุนโรงเรียนด้วย

3. เป็นผู้นำในการจัดหาวัสดุอุปกรณ์ เพื่อการศึกษาและวิจัย ผู้บริหารโรงเรียน จำเป็นต้องจัดหาวัสดุอุปกรณ์ บำรุงรักษาวัสดุอุปกรณ์ ตลอดจนอาคารสถานที่ เพื่อช่วยการเรียนการสอนเป็นไปด้วยความสะดวกและเกิดประโยชน์สูงสุด ต้องสนใจเกี่ยวกับการวิจัยวิทยาการใหม่ๆ เพื่อนำมาประยุกต์ใช้กับการเรียนการสอน

4. เป็นผู้นำที่มีความสนใจต่อการประเมินผลงานของตนเอง ผู้บริหารโรงเรียนมิใช่มีหน้าที่ปฏิบัติงานประจำวันเท่านั้นยังต้องมีความเป็นผู้โน้มน้าวผู้อื่นให้ทำงานอีกด้วย พฤติกรรมของผู้บริหารโรงเรียนควรจะมีส่วนส่งเสริมการเรียนการสอนให้ก้าวหน้าขึ้น ดังนั้น ผู้บริหารโรงเรียนจึงจำเป็นต้องประเมินบทบาทและปรับปรุงบทบาทของตนเองอยู่เสมอ

✓ วรริตน์ บัวขาว (2540 : 34) กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญในการพาเด็กเยาวชนและประชาชนให้มีความรู้และเป็นความรู้ที่เป็นความจริงของชีวิต จุดหมายปลายทางของการศึกษา คือ อุปนิสัยที่ดีงามเป็นชีวิตที่สุขสงบ

นักศึกษามากด กศ.บป. วิชาเอกการประถมศึกษา (2541 : 24) ได้กล่าวว่า ผู้บริหารเป็นกุญแจสำคัญที่จะนำไปสู่การจัดการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จะประสบความสำเร็จ ได้เน้นผู้บริหาร ควรมีบทบาท ดังนี้

1. ต้องมีภาวะการเป็นผู้นำและอำนวยความสะดวกในการดำเนินงานในทุกด้านของผู้ใต้บังคับบัญชา
2. ต้องให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงแก่ครูผู้สอน
3. ผู้บริหารต้องสนับสนุนให้ครูจัดการกระบวนการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความรู้ความสามารถของครูผู้สอน
4. กำหนดแนวทางในการดำเนินงานอย่างชัดเจน
5. ผู้บริหารต้องมีข้อมูลในการตัดสินใจ
6. รับฟังความคิดเห็นของทุกฝ่าย
7. สร้างขวัญและกำลังใจให้กับครู
8. นิเทศกำกับและติดตามการดำเนินงานของครู
9. ปรับระบบการทำงานให้สอดคล้องกับสภาพความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ
10. มีคุณธรรมและความซื่อสัตย์

ศักรินทร์ สุวรรณโรจน์ (2542 : 24) กล่าวถึงบทบาทของผู้บริหารในการบริหารการศึกษาให้มีคุณภาพโดยมีมาตรการต่าง ๆ มากมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการกระจายอำนาจให้สถานศึกษาให้มากขึ้น พร้อมทั้งให้ชุมชนรวมทั้งผู้ปกครองได้มีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษา ซึ่งในปัจจุบันเรามีภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมทั้งครูอาจารย์หรือผู้ใหญ่ที่ปลดเกษียณออกไปแล้วมากมายที่เป็นคนมีความรู้ความสามารถ ซึ่งท่านเหล่านี้ก็คือทรัพยากรบุคคลของชุมชนและเป็นผู้ปกครองนักเรียนมาแล้วทั้งนั้น ทางโรงเรียนจึงควรนำบุคคลเหล่านี้มาช่วยในการพัฒนาการศึกษาของโรงเรียนให้มีคุณภาพขึ้นโดยไม่ต้องลงทุน

สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ และคณะ (2542 : 6 – 10) กล่าวว่างานบริหารเป็นงานที่ต้องใช้ทักษะสูง ผู้บริหารควรเป็นคนที่มีความสามารถ มีวิสัยทัศน์กว้างไกล มีภาวะผู้นำเพราะผู้บริหารเป็นตัวจักรสำคัญในการบริหารโรงเรียนดังนั้นผู้บริหารควรมีบทบาทตามที่สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครู (ก.ค.) กำหนดมี 6 บทบาทหน้าที่ ดังนี้

1. บทบาทหน้าที่ในการกำหนดวัตถุประสงค์ นโยบายและเป้าหมายของโรงเรียน
2. บทบาทหน้าที่ในการจัดกิจกรรมในการบริหารต่างๆเพื่อให้โรงเรียนบรรลุวัตถุประสงค์ตามนโยบายและเป้าหมายที่กำหนดไว้
3. บทบาทหน้าที่ในการนำการปฏิบัติงานของบุคลากรในโรงเรียนให้เกิดประสิทธิภาพ
4. บทบาทหน้าที่ในการสร้างขวัญกำลังใจและสร้างความสุขในการทำงานให้กับบุคลากรในโรงเรียน
5. บทบาทหน้าที่ ในการสร้างความร่วมมือ รวมสติปัญญาของบุคลากร ในโรงเรียนและชุมชนเพื่อการบริหาร
6. บทบาทหน้าที่ ในการจัดหาทรัพยากรและควบคุมกำกับติดตามบุคลากรใช้ทรัพยากรให้เป็นไปอย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ

สุพล วังสินธ์ (2542 : 33 – 36) ได้กล่าวถึงบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการปฏิรูปการเรียนรู้ไว้ในแต่ละประเด็นดังต่อไปนี้ คือ

1. เป็นผู้นำในด้านการนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา มาใช้ในการจัดการเรียนการสอน
2. ส่งเสริมสนับสนุนในการนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีมาใช้ในการเรียนการสอน
3. เป็นผู้นำในการริเริ่มสร้างสรรค์เพื่อพัฒนางานวิชาการ
4. ส่งเสริมในการจัดหาทุนมาสนับสนุนการพัฒนาวิชาการ
5. ส่งเสริมความสัมพันธ์กับชุมชนและเป็นผู้ประสานงานกับทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
6. ประสานขอความร่วมมือจากภาคเอกชนและชุมชนเพื่อพัฒนาการเรียนรู้และการปฏิบัติ
7. เป็นผู้นำในการจัดกิจกรรมในหลักสูตรกิจกรรมเสริมและกิจกรรมนอกหลักสูตร
8. ส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระเพื่อการมีรายได้ระหว่างเรียน
9. เป็นผู้นำในการนำภูมิปัญญาชาวบ้าน ทรัพยากรท้องถิ่นมาใช้ในการศึกษา
10. สร้างค่านิยมให้นักเรียนรักเพื่อนมนุษย์ ไม่ดูถูกคนยากจน รักคนที่ประกอบอาชีพ

สุจริต

11. เป็นผู้นำในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
12. เป็นผู้นำในการส่งเสริมขนบธรรมเนียม ประเพณีและรักรากเหง้าของตนเอง
13. เป็นผู้นำในการส่งเสริมและสร้างสรรค์ จรรโลงศิลปวัฒนธรรม
14. เป็นผู้นำในการจัดการศึกษาและเป็นเอกลักษณ์ขององค์กรในการสร้างสรรค์

15. เป็นผู้นำในการบริหารงานโดยยึดแนวทางในการพัฒนาประชาธิปไตย

16. เป็นผู้นำในการบริหารงานโดยร่วมกันทำงานเป็นทีม และส่งเสริมให้ทุกคนมีส่วนร่วมอย่างแข็งขัน

กรมวิชาการและคณะกรรมการการปฏิรูปการเรียนรู้ คณะกรรมการการปฏิรูปการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2543 : 76) ได้สรุปบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาไว้ ดังนี้คือ (1) ผู้บริหารสถานศึกษาทำหน้าที่เป็นผู้นำในการปฏิรูปการเรียนรู้ (2) นำโรงเรียนไปสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้และสังคมแห่งปัญญา คือ ปรับเปลี่ยนแนวคิดในการบริหารจัดการเพื่อการปฏิรูปการเรียนรู้ กำหนดแผนยุทธศาสตร์ในการปฏิรูปการเรียนรู้ ตามแนวทางของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมวด 4 ที่ว่าด้วยแนวทางการจัดการศึกษา ‘ปรับปรุงการบริหาร (3) จัดการเอื้ออำนวยความสะดวกให้ครูผู้สอนมีเสรีในการคิดพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ ทำการวิจัยในชั้นเรียน แลกเปลี่ยนการเรียนรู้กันระหว่างเพื่อนครู การทำงานเป็นทีมผนึกกำลังกันระหว่าง 5 กลุ่มวิชาการ (4) พัฒนาผลการเรียนรู้ให้ได้มาตรฐานตามหลักสูตร (5) พัฒนาสภาพแวดล้อมในโรงเรียนให้มีบรรยากาศเพื่อเอื้อต่อการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนสำคัญที่สุด สามารถใช้โลกเป็นห้องเรียนจัดให้มีระบบนิเทศภายใน (6) ช่วยเหลือครูในด้านการพัฒนาหลักสูตรและจัดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

จากงานวิจัยของวันทนา เมืองจันทร์ (2543 : 10 – 11) เรื่อง การวิเคราะห์บทบาทของผู้บริหารการศึกษาดีเด่น ครูผู้สอนดีเด่นของกระทรวงศึกษาธิการ ผลการวิจัยพบว่าผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนดังกล่าว แสดงบทบาทเด่นๆ 10 บทบาท ซึ่งเป็นบทบาทที่ส่งผลต่อความสำเร็จทางการบริหารโรงเรียน / วิทยาลัยมากที่สุด ได้แก่

1. บทบาทของผู้บริหารในฐานะผู้นำ
2. บทบาทในการดำเนินการ
3. บทบาทในการปรับปรุงเสริมแต่งให้ก้าวหน้า
4. บทบาทในฐานะนักพูดที่มีศิลป์และนักฟังที่ดี
5. บทบาทในฐานะผู้เข้าสังคมได้ดี
6. บทบาทในการช่วยเหลือเกื้อกูลผู้ร่วมงาน
7. บทบาทในการสร้างศรัทธาค่านิยม
8. บทบาทในการริเริ่มสร้างสรรค์
9. บทบาทในการเป็นนักเปลี่ยนแปลงและพัฒนา
10. บทบาทในการกำหนดวิสัยทัศน์

บทบาททั้ง 10 ประการนี้ ผู้วิจัยได้แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม 3 ระดับด้วยกัน

ระดับที่ 1 นั้นเป็นบทบาทตามหน้าที่ความรับผิดชอบของผู้บริหารโดยตรงที่จำเป็นต้องแสดงบทบาทในการบริหารงาน การปฏิบัติงานและการตัดสินใจสั่งการ บทบาทในระดับที่ 2 และ 3 เป็นบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีผลโดยตรงต่อพฤติกรรมและรูปแบบการบริหาร

งานที่จะนำไปสู่ความสำเร็จอันยิ่งใหญ่ ซึ่งบทบาทระดับที่ 2 นั้น ขอเรียกว่า บทบาทด้านทักษะและความสามารถพิเศษ ส่วนบทบาทระดับที่ 3 เป็นบทบาทเชิงบูรณาการ ซึ่งเป็นบทบาทที่ผู้บริหารได้พัฒนาทักษะต่าง ๆ จากการปฏิบัติงานตลอดจนความรู้ความสามารถและเจตคติในการเป็นผู้บริหารแล้วนำมาบูรณาการให้งานบริหารพัฒนาไปถึงระดับสูงสุด แต่อย่างไรก็ตามบทบาททั้ง 10 ประการ ก็ไม่สามารถแยกจากกันไปได้โดยสิ้นเชิง นั่นคือ การที่จะแสดงบทบาทใดบทบาทหนึ่งก็อาจจะทำให้ต้องแสดงบทบาทอื่นตามมาก็ได้

วิภาภรณ์ ภู่วัฒนกุล (2543 : 33-34) กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษายังเป็นปัจจัยสำคัญในการสนับสนุนการจัดกระบวนการเรียนการสอนและเป็นผู้ดำเนินการบริหารโรงเรียน ซึ่งเป็นที่คาดหวังว่าจะเป็นผู้นำทางวิชาการของโรงเรียนและต้องมีประสิทธิภาพที่จะแสดงบทบาทว่ามีส่วนร่วมในการเกี่ยวข้องและให้ความสำคัญต่อการพัฒนาการเรียนการสอนแต่เป็นที่สังเกตได้ว่าผู้บริหารสถานศึกษาไทย จะเห็นการบริหารจัดการ อาคารสถานที่และงานธุรการมากกว่างานวิชาการ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2543 : 42) กล่าวว่าผู้บริหารการศึกษาของทุกหน่วยงานทุกระดับถือว่าเป็นผู้กุมบังเหียนแห่งความสำเร็จในการเปลี่ยนแปลง ผู้บริหารจึงต้องเข้าใจถึงหัวใจของการเรียนของเด็ก โดยอาจมีแนวปฏิบัติ ดังนี้

1. วางนโยบายที่ชัดเจนเกี่ยวกับการปฏิรูปการเรียนรู้
2. วางแนวปฏิบัติที่ชัดเจนให้สอดคล้องกับหลักนโยบายที่วางไว้ เช่น บทบาทใหม่ของสถานศึกษา บทบาทของครู วิธีดำเนินการ ฯลฯ
3. สร้างกลไกในการจัดระบบการเรียนรู้ที่ครบวงจรทั้งวิธีการจัดการเรียนการสอนของครู แนวทางการจัดหลักสูตรใหม่ ระบบการวัดและประเมินผล การจัดสภาพแวดล้อม การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน
4. วางระบบมาตรฐานการจัดการศึกษา ทักษะพื้นฐาน สำคัญที่เด็กต้องเรียนรู้ให้ได้มาตรฐานในระดับที่เป็นที่ยอมรับของระบบการศึกษา
5. วางระบบการตรวจสอบคุณภาพการเรียนรู้ที่ชัดเจนเกี่ยวกับคุณภาพการเรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้ทั้งสิ่งที่เป็นทักษะพื้นฐานสำคัญและสิ่งที่เป็นความต้องการทางการศึกษาของนักเรียนทั้งจากภายนอกและภายในสถานศึกษา

อุทัย ธรรมเดโช. (วิภาภรณ์ ภู่วัฒนกุล, 2543 : 34 ; อ้างอิงจากอุทัย ธรรมเดโช. 2540 :21) ยังได้เน้นถึงบทบาทสำคัญของ ผู้บริหาร 4 ด้าน ได้แก่

1. บทบาทของผู้ฝึกสอน (coach) ผู้บริหารต้องสามารถทำความเข้าใจและสร้างความเข้าใจกับครูอาจารย์ให้มีความรู้ความสามารถและรู้จักตนเองอย่างแท้จริง
2. บทบาทของผู้ประเมิน (appraiser) ผู้บริหารมีหน้าที่ให้ความเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของครูอาจารย์อย่างตรงไปตรงมา โดยเฉพาะในส่วนที่ต้องปรับปรุงเพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ถูกต้องอย่างแท้จริง

3. บทบาทของที่ปรึกษา (advisor) ผู้บริหารต้องช่วยกระตุ้นความคิดริเริ่มให้คำแนะนำ และข้อเสนอแนะในการกำหนดเป้าหมาย (goals) ของครูอาจารย์ที่เกี่ยวกับการพัฒนาความก้าวหน้าทางอาชีพ

4. บทบาทของผู้ช่วยเหลือ (referral agent) ผู้บริหารต้องหาทางสนับสนุนให้ครูอาจารย์ประสบความสำเร็จในการวางแผนปฏิบัติงานเพื่อความก้าวหน้าและประสบความสำเร็จในสายงานการสอน

อุษณีย์ โพธิสุข (2543 : 42) กล่าวถึงบทบาทของผู้บริหารการศึกษาทุกหน่วยงานทุกระดับถือเป็นผู้กุมบังเหียนแห่งความสำเร็จในการเปลี่ยนแปลง ผู้บริหารจึงต้องเข้าถึงหัวใจของการเรียนรู้ของเด็ก โดยอาจมีแนวปฏิบัติดังนี้ คือ การสร้างกลไกในการจัดระบบการเรียนรู้ที่ครบวงจร ทั้งวิธีการจัดการเรียนการสอนของครู แนวทางการจัดหลักสูตรใหม่ ระบบการวัดและประเมินผล การจัดสภาพแวดล้อม การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2544 : 11 – 12) ได้กำหนดบทบาทของผู้บริหารการศึกษาในการส่งเสริมการเรียนการสอนไว้ 5 ด้าน คือ

1. ด้านส่งเสริมการเรียนการสอนของครู
2. ด้านส่งเสริมการจัดและประเมินผลการเรียนรู้
3. ด้านส่งเสริมการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนการสอน
4. ด้านส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน
5. ด้านส่งเสริมความก้าวหน้าของครู

สรุปได้ว่าการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้ศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา ใน 5 ด้าน ได้แก่ บทบาทด้านการจัดการเรียนการสอนของครู บทบาทด้านการวัดผลและการประเมินผล บทบาทด้านการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนการสอน บทบาทด้านการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน และบทบาทด้านการส่งเสริมความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่และการยกย่องเชิดเกียรติครู โดยมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

4.1. บทบาทด้านการจัดการเรียนการสอนของครู

ผู้บริหารสถานศึกษาต้องเป็นบุคคลสำคัญอย่างยิ่งที่จะผลักดันการจัดการการเรียนการสอนไปสู่ความสำเร็จเพราะผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้ที่จะต้องคอยอำนวยความสะดวก ให้คำปรึกษา ให้คำแนะนำ ให้กำลังใจทั้งคำพูดและการปฏิบัติ เพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานเกิดกำลังใจและได้แนวทางที่ถูกต้องในการดำเนินงานซึ่งมีนักการศึกษาหลายหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาได้เสนอบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนไว้ และหากผู้บริหารสามารถปฏิบัติตามบทบาทดังกล่าวได้ย่อมทำให้การจัดการเรียนการสอนประสบผลสำเร็จด้วยดี ซึ่งขอเสนอแนวคิดดังต่อไปนี้

วีระ พลอยครบุรี (2532 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ การบริหารงานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ที่ได้รับคัดเลือกเป็นโรงเรียนดีเด่น เขตการศึกษา 11 ” ผลการวิจัยด้านการเรียนการสอน พบว่า

1. การบริหารงาน ด้านการจัดการเรียนการสอน พบว่า ฝ่ายบริหารของโรงเรียนมีบทบาทในการสนับสนุนให้ครูใช้สื่อในการจัดการเรียนการสอน โรงเรียนประถมศึกษาดีเด่นส่วนใหญ่มีสื่อการเรียนการสอนครบทุกกลุ่มวิชา การสร้างขวัญและกำลังใจเมื่อให้ครูปฏิบัติหน้าที่ในการจัดการเรียนการสอน พบว่า ใช้นิยามของชมเชยครูที่จัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ การคัดเลือกครูดีเด่นเพื่อเป็นแบบอย่างแก่ครูทั่วไปและการพิจารณาความดีความชอบเป็นกรณีพิเศษแก่ครูที่จัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ การสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนจากชุมชน ได้รับการสนับสนุนเกี่ยวกับวัสดุอุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนการสอนจากการพึ่งพาหรือการขอความร่วมมือจากชุมชน การเตรียมการสอนของครูพบว่า ครูในโรงเรียนมีการเตรียมการสอนโดยการบันทึกการสอนล่วงหน้า การติดตามประเมินผลการจัดการเรียนการสอนพบว่าดำเนินการโดยมีคณะกรรมการคอยติดตามประเมินผลที่จัดตั้งขึ้นโดยโรงเรียนและกลุ่มโรงเรียน บางโรงเรียนมีการสับเปลี่ยนกรรมการคุมห้องสอบในการสอบวัดผลทุกครั้ง

2. งานด้านวัสดุประกอบหลักสูตร และสื่อการเรียนการสอน บทบาทของฝ่ายบริหารพบว่า มีบทบาทในการจัดหางบประมาณเพื่อพัฒนาวัสดุประกอบหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน การติดตามประเมินผลการใช้สื่อการเรียนการสอนของครู และการกำหนดนโยบายการปฏิบัติเกี่ยวกับสื่อการสอนของโรงเรียน การให้บริการสื่อการสอน พบว่า ดำเนินการโดยจัดเป็นห้องศูนย์ บริการสื่อการเรียนการสอน มีเจ้าหน้าที่ที่สื่อเพื่อดูแลรักษาและให้บริการสื่อการเรียนการสอนรวมทั้งมีการจัดหาสื่อการเรียนการสอนตลอดจนวัสดุต่าง ๆ เพื่อใช้ในการผลิตสื่อเพิ่มเติมให้กับครู แหล่งที่สนับสนุนการจัดหาและการผลิตสื่อการเรียนการสอนของโรงเรียนพบว่า ได้แก่ ศูนย์วิชาการ กลุ่มโรงเรียน สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอและจังหวัดรวมทั้งชุมชน การส่งเสริมให้ครูได้รับความรู้เกี่ยวกับการผลิตสื่อการเรียนการสอน พบว่า ดำเนินการโดยการส่งเสริมให้ครูได้เข้ารับการฝึกอบรมและศึกษาดูงานการสาธิตการให้และการผลิตสื่อจากแหล่งความรู้ต่าง ๆ ให้ครูศึกษาคู่มือและเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการผลิตและการใช้สื่อด้วยตนเองตลอดทั้งการนิเทศแนะนำเกี่ยวกับการผลิตและการใช้สื่อการเรียนการสอน

✓ ชงชัย สันติวงษ์ (2534 : 13) กล่าวว่าผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการใช้แผนเป็นเครื่องมือในการพัฒนาการเรียนการสอน เพราะเป็นผู้มีหน้าที่พิจารณา กำหนดนโยบาย วัตถุประสงค์ และกิจกรรมในการเรียนการสอน การวางแผนตามแนวทางการปฏิรูปการเรียนรู้ ผู้บริหารโรงเรียนต้องเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นครู นักเรียน ผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน เข้ามามีบทบาทร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมวางแผน ร่วมกำหนดนโยบาย และร่วมจัดกิจกรรมการเรียนการสอน จึงจะทำให้การจัดการเรียนการสอนประสบผลสำเร็จการ

กระตุ้นให้ครูเห็นความสำคัญและใช้สื่อในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน พบว่า โรงเรียนใช้วิธีนี้แทบจะหมด กำกับโดยผู้บริหาร การจัดหาวัสดุประกอบหลักสูตรและสื่อการสอนให้เพียงพอกับความต้องการ

สำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร (2540 : 12 – 13) ได้กำหนดบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนด้านการจัดการเรียนการสอนว่า ผู้บริหารมีหน้าที่จัดครูเข้าสอนโดยคำนึงถึงวุฒิความรู้ความสามารถและมอบหมายให้บุคลากรแต่ละคนปฏิบัติงานตรงตามวุฒิทางการศึกษา ประสบการณ์หรือตรงกับความสนใจและความถนัดให้มากที่สุดตามสภาพของโรงเรียน ดังนั้นหน้าที่อันสำคัญของผู้บริหารโรงเรียนก็คือสามารถเลือกและจัดครูเข้าสอนได้ผลตามที่ คาดหวังไว้ เพื่อให้การจัดครูเข้าสอนได้ประโยชน์แก่การเรียนการสอนมากที่สุด นอกจากนั้นยังได้กำหนดไว้ว่าการจัดตารางสอนโดยกำหนดกิจกรรมให้สัมพันธ์กับหลักสูตรเพื่อให้ครูได้ใช้ในการจัดการเรียนการสอน โดยมีการจัดตารางสอนให้สัมพันธ์กับหลักสูตร การจัดวางวิชาในแต่ละด้านแต่ละวันต้องสัมพันธ์กับผู้สอนสัมพันธ์กับเวลา ถ้าตารางสอนจัดไม่ถูกต้องไม่ครบถ้วนตามเนื้อหาในหลักสูตรในเวลาอันจำกัดผลเสียที่จะเกิดกับผู้เรียนนั้นคือผู้เรียนจะได้ความรู้ไม่ถูกต้องไม่ครบถ้วนตามหลักสูตรที่จะทำให้ผลการเรียนไม่ได้ดีเท่าที่ควร

กระทรวงศึกษาธิการ (2542 : 27) ได้กำหนดบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนไว้ว่าผู้บริหารโรงเรียนมีบทบาทในการส่งเสริมและพัฒนาจัดทำหลักสูตรส่งเสริมการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ส่งเสริมใช้เทคโนโลยี ภูมิปัญญาท้องถิ่นมาร่วมกันจัดการเรียนการสอน สนับสนุนให้มีการจัดทำวินัยในชั้นเรียน ส่งเสริมการจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนการสอน พัฒนาครูและบุคลากรให้รู้และเข้าใจในการจัดการเรียนการสอน ให้ความสำคัญกับการวัดและการประเมินผลการเรียนรู้ ตลอดจนพัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้

ทิสนา แคมมณี (2542 : 14 –15) กล่าวว่าในการจัดการเรียนการสอนที่จะส่งเสริมผู้เรียนเป็นสำคัญนั้น ผู้บริหารจะต้องให้การสนับสนุนในด้านสื่อ วัสดุอุปกรณ์และแหล่งการเรียนรู้เพียงพอเพียง จัดบรรยากาศภายในโรงเรียนให้เอื้อต่อการเรียนการสอน ผู้บริหารจะต้องหาทางส่งเสริมสนับสนุนครูให้ได้พัฒนาการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญทุกรูปแบบ ส่งเสริมให้ครูจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับความแตกต่างระหว่างบุคคล ให้ผู้เรียนได้พัฒนาเต็มตามความสามารถทั้งด้านความรู้ จิตใจ อารมณ์และทักษะต่าง ๆ ส่งเสริมให้ผู้เรียนกับผู้สอนมีบทบาทในฐานะผู้กระตุ้น ผู้เตรียมการ ผู้อำนวยการความสะอาด ผู้จัดสิ่งไว้ ให้คำปรึกษา และวางแผนกิจกรรมให้กับผู้เรียน

สุวิทย์ มูลคำ (2542 : 14) ได้เสนอบทบาทของผู้บริหารในการจัดการเรียนการสอนว่า ผู้บริหารจะต้องส่งเสริมและให้ความสำคัญกับกิจกรรมการเรียนการสอน ส่งเสริมให้ครูพัฒนาตนเองและใช้เวลาในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างเต็มที่ เต็มเวลา สร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ขึ้นภายในโรงเรียน จัดทำ จัดหาสื่ออุปกรณ์การเรียนการสอนอย่างเต็มที่และให้เพียงพอ ติดตามผลความก้าวหน้าในการจัดการเรียนการสอนตลอดเวลา

อรรถัย คำมูล และคนอื่น ๆ (2542 : 53) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารต่อการเรียนการสอน ดังนี้

1. ศึกษาทำความเข้าใจหลักของการจัดการเรียนการสอน
2. ให้ความสำคัญต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
3. สร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ภายในโรงเรียน
4. ส่งเสริมสนับสนุนการจัดหาวัสดุอุปกรณ์
5. นิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล
6. สร้างความเข้าใจกับนักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2543 : 60)กล่าวว่า บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการปฏิรูปการเรียนรู้ดังนี้

1. มีส่วนร่วมกับผู้เรียนและครูในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้
2. สนับสนุนกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสำคัญที่สุด
3. นำผลการประเมินของผู้เรียนมาใช้กำหนดนโยบายของสถานศึกษา

นอกจากนั้นผู้บริหารสถานศึกษาควรมีกิจกรรมในการมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียน ดังต่อไปนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2543 : 57)

1. การสำรวจความต้องการ คือ สำรวจความต้องการการเรียนรู้ของผู้เรียนโดยการซักถาม สังเกต สัมภาษณ์ ฯลฯ เพื่อสร้างและกระตุ้นความสนใจ สำรวจความสนใจและพื้นฐานความรู้เดิมของผู้เรียนเป็นรายบุคคล
2. การกำหนดมาตรฐาน คือ การกำหนดเป้าหมายและมาตรฐานของการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนได้ศึกษาตามความถนัด ความสนใจและเรียนรู้ได้เต็มศักยภาพ
3. การวางแผนการเรียนรู้ คือ การวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน
4. กิจกรรมการเรียนรู้ คือ วิธีการปฏิสัมพันธ์ที่สร้างสรรค์ความรู้จาก การคิดวิเคราะห์ วางแผน ปฏิบัติจริง.
5. การประเมินผล คือ การประเมินประสพการณ์ด้านต่าง ๆ ของการจัดกระบวนการเรียนรู้ โดยเน้นผลที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนเป็นสำคัญ
6. การสรุปผลการเรียนรู้ คือ การนำผลจากการประเมินมาใช้เพื่อพัฒนาและปรับปรุงข้อบกพร่องการเรียนรู้และกิจกรรมการเรียนการสอน

สมาน แก้วคำไสย์ (2545 : 44) ได้สรุปว่าผู้บริหารโรงเรียนมีบทบาทหน้าที่ร่วมกับคณะครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง กำหนดนโยบาย วัตถุประสงค์ วิเคราะห์ ตรวจสอบ กำหนดเทคนิค มาตรการ รายละเอียดและจัดทำแผนงานโครงการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน กำหนดวิธีดำเนินงานทั้งในด้านหลักสูตรและการเรียนการสอน มีบทบาทในการจัดสภาพแวดล้อมและ

บรรยากาศของการเรียนการสอนที่ดี จัดหาสื่อ วัสดุอุปกรณ์ ตลอดจนเสนอแนะแหล่งการเรียนรู้ให้แก่ครู เพื่อให้การเรียนการสอนประสบผลสำเร็จ

✓ สุพล วังสินธ์ (2545 : 16 – 17) ได้ชี้ให้เห็นถึงบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ไว้ ดังนี้

1. เป็นผู้นำในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ของครูและนักเรียน
2. เป็นผู้นำในการบริหาร โดยยึดแนวทางการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School Based Management : SBM)
3. เป็นผู้นำด้านการนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีมาใช้ในการพัฒนาการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ
4. เป็นผู้นำในการพัฒนาวิชาการ
5. เป็นผู้ประสานความร่วมมือกับชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาการศึกษา
6. เป็นผู้นำในการบริหารงานแบบประชาธิปไตย โดยร่วมกันทำงานเป็นทีม และส่งเสริมให้ครูทุกคนมีส่วนร่วมอย่างแข็งขัน
7. เป็นผู้นำในการจัดการศึกษาและเป็นเอกลักษณ์องค์กรในทางสร้างสรรค์
8. เป็นผู้นำในการบริหารคุณภาพ โดยให้ทุกคนมีส่วนร่วมคิด ร่วมตัดสินใจลงมือทำและรับผิดชอบร่วมกันเพื่อมุ่งพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนเป็นสำคัญ
9. เป็นผู้สร้างขวัญและกำลังใจแก่บุคลากรเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมในการเรียนรู้และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน
10. เป็นผู้นำในการจัดหางบประมาณเพื่อสนับสนุนการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

จากแนวคิดของนักการศึกษาสรุปได้ว่า บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาด้านการเรียนการสอน ได้แก่ การจัดให้มีการวางแผนการเรียนการสอนก่อนจัดการเรียนการสอน โดยเตรียมการศึกษาหลักสูตร จัดทำแผนงานโครงการ ศึกษาคู่มือครู สื่อการเรียนการสอน วิธีสอน การกำหนดนโยบายและการประชาสัมพันธ์กับชุมชน เพื่อให้การเรียนการสอนมีคุณภาพยิ่งขึ้น

4.2. บทบาทด้านการวัดและการประเมินผลการเรียนรู้

การประเมินผลการเรียนการสอนเป็นบทบาทหน้าที่อย่างหนึ่งของผู้บริหารโรงเรียนที่ต้องดำเนินการเพื่อทราบผลการดำเนินงานที่ผ่านมา สำนักทดสอบการศึกษา กรมวิชาการ (2539 : 22) ให้ความหมายของการประเมินผลว่า หมายถึง การสรุปอย่างเป็นระบบต่อผลลัพธ์ที่เกิดจากโครงการทั้งทางตรงและทางอ้อม ทั้งที่ตั้งใจและไม่ตั้งใจ โดยเปรียบเทียบกับวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ว่าเกิดขึ้นจริงหรือไม่ มีประโยชน์หรือไม่ มีการเปลี่ยนแปลงอย่างไรบ้าง มีคุณภาพหรือประสิทธิภาพหรือไม่ ซึ่งในการประเมินผลการเรียนการสอนนั้น โกวิท ประวาลพุกษ์ (2541 : 64 – 65) กล่าวว่า ในการประเมินนักเรียนตามสภาพการพัฒนาการของเขานั้นควรใช้เครื่องมือการประเมินความสามารถจริงของนักเรียนจาก Portfolio ไม่ได้ประเมิน

เป็นคะแนนแต่เป็นลักษณะคุณภาพของงาน วิธีการทำงาน โดยมีวิธีการสร้างเกณฑ์คุณภาพ ดังนี้

1. ศึกษาหลักสูตรและจุดมุ่งหมายของหลักสูตรว่าต้องการให้ผู้เรียน เรียนรู้อะไร
2. วิเคราะห์หาความรู้ ความสามารถและทักษะ ที่สัมพันธ์กับหลักสูตรและเนื้อหาวิชา ความสามารถและทักษะตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรและกระบวนการคิดที่จำเป็นในวิชานั้น เช่น ทักษะการเขียน ทักษะการพูด ความรู้เรื่องสี ความกลมกลืน เป็นต้น
3. เขียนปัญหา หรือจัดหาประสบการณ์ จากชีวิตจริง ที่จะสะท้อนคุณลักษณะและกระบวนการคิดให้ครอบคลุมเนื้อหาหลายวิชา ให้นักเรียนแก้ปัญหาโดยใช้หลักการของเนื้อหาวิชานั้น
4. กำหนดเกณฑ์การประเมิน โดยนำสมรรถภาพของหลักสูตรวิชาหลักมากำหนดเป็น อันดับคุณภาพของงานว่าอันดับที่ 1 นักเรียนต้องทำอะไร อันดับที่ 4 พัฒนาสูงสุดต้องทำอะไรได้บ้าง

สุวิทย์ มูลคำ (2542 : 22) กล่าวว่า เป็นการค้นหาศักยภาพ จุดเด่นจุดด้อยของผู้เรียน จะต้องวัดและประเมินผลให้ครอบคลุมทุกด้าน ทั้งกระบวนการและผลงาน ทั้งความรู้ ความรู้สึก ทั้งกระบวนการและผลงาน ทั้งความรู้ ความรู้สึก และทักษะการแสดงออกทุกด้าน การประเมินผลจะต้องครอบคลุมสภาพที่แท้จริง สอดคล้องกับการแสดงออกของผู้เรียนทั้งกระบวนการและผลผลิต ในการวัดและการประเมินผลจะต้องใช้วิธีการที่หลากหลาย เช่น การสังเกตพฤติกรรม การใช้แฟ้มสะสมงาน การทดสอบ (นภาเนตร ธรรมบวร. 2542 : 58 –59)

ชนาธิป พรกุล (2543 : 91 – 92) กล่าวว่า ทั้งภายในโรงเรียนและนอกโรงเรียน ผู้สอนก็ไม่ต้องทำผิดด้วยการลดมาตรฐานวิชาการลงแต่ในทางตรงกันข้ามควรสร้างบรรยากาศในชั้นเรียนมีความสามารถทำให้ผู้เรียนมีความรับผิดชอบที่จะเรียนรู้ให้ได้มาตรฐานสูงผู้เรียนต้องรู้ว่าเขามีหน้าที่เรียนให้บรรลุผลเขาจำเป็นต้องมองเห็นเป้าหมายของการเรียนรู้และรับรู้ความคาดหวังของผู้สอน ดังนั้นกระบวนการประเมินผลจึงเป็นยุทธศาสตร์การสอนอย่างหนึ่งที่ช่วยสร้างความเชื่อมั่นและความรับผิดชอบในการเรียนรู้ด้วยตนเองให้กับผู้เรียน

สำเร็จ จันทร์โอกุล (2543 : 77) กล่าวว่า การประเมินผลผู้เรียนก็ยังคงเป็นผู้ที่มีความสำคัญเช่นเดียวกันและจากประสบการณ์ของครูมืออาชีพล้วนยืนยันตรงกันว่าผู้เรียนสามารถมีส่วนร่วมประเมินผลได้อย่างมีคุณภาพแน่นอน

อุษณีย์ โพธิสุข (2543 : 40) กล่าวว่า การประเมินผลที่ดีต้องดำเนินการในสภาพการจัดการเรียนรู้ที่เป็นจริง ใช้วิธีการที่เหมาะสมประเมินโดยทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องและนำผลการประเมินมาใช้อย่างคุ้มค่า

ผู้บริหารในฐานะผู้มีหน้าที่หลักในการประเมินผลโครงการต่าง ๆ ของโรงเรียนจะต้องมีบทบาทในการส่งเสริมและสนับสนุนในการวัดและประเมินอย่างจริงจังดังที่กิติมา บริดีติล (2532 : 73 – 74) ได้กล่าวถึง ความรับผิดชอบของผู้บริหารในการเรื่องของการวัดและ

การประเมินผลไว้ว่า ผู้บริหารมีบทบาทในการดูแลส่งเสริมให้การวัดและการประเมินผลเป็นไปตามนโยบายและสิ่งที่คาดหวังของโรงเรียน หน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษา จึงถูกกำหนดไว้ดังนี้

1. กำหนดนโยบายทั่วไปเกี่ยวกับการวัดผล ได้แก่

1.1 ประเภทของข้อสอบหรือเครื่องมืออื่นๆ ได้แก่ การสัมภาษณ์ การเขียน การท่อง การรายงาน

1.2 ระยะเวลาที่จะใช้ในการสอน ปีหนึ่งจะจัดสอบกี่ครั้ง เก็บคะแนนหรือไม่ เก็บเท่าใด

1.3 มาตรฐานอันพึงยึดถือในการสอน หรือการวัดผล

1.4 การเตรียมแบบฟอร์มสำหรับรายงานผลการสอบต่อผู้ปกครอง

2. จัดหาเครื่องมือเครื่องใช้ต่าง ๆ ที่จำเป็นในการสอน เช่น หมึกพิมพ์กระดาษอัดสำเนา กระดาษไข ตลอดจนจัดเจ้าหน้าที่เพื่อการนั้น

3. ส่งเสริมให้ครูมีความรู้ ความสามารถในการสร้างข้อสอบ และควรมีโอกาสศึกษา ดิชม ข้อสอบที่ครูออก

4. จัดตารางสอน กำหนดครูผู้ดูแล และเวลาที่ใช้ในการสอน

5. ครูใหญ่ต้องให้ครูทราบถึงระเบียบของผู้สอบและผู้ควบคุมการสอบ เพื่อให้ปฏิบัติในแนวเดียวกัน

6. เมื่อสอบเสร็จ ครูใหญ่ควรจะได้ทำการประเมินผลการสอบที่ได้ผ่านไปแล้ว จัดให้ครูได้ทำการวิเคราะห์ข้อสอบ เพื่อจะได้หาทางแก้ไขในโอกาสต่อไป

ชนเศ คิตรุ่งเรือง (2532 : 77- 78) ซึ่งกล่าวถึงจุดประสงค์ของการวัดและประเมินผลไว้ว่าการวัดและการประเมินผลเป็นภารกิจของผู้บริหารที่จำเป็นต้องรับผิดชอบ เพราะการวัดผลและการประเมินผลเป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอนและการปรับปรุงการเรียนการสอนได้อย่างถูกต้องดังมีจุดประสงค์ต่อไปนี้ (1) จัดตำแหน่ง เป็นการศึกษาว่านักเรียนแต่ละคนมีความรู้หรือทักษะเพียงพอหรือไม่ (2) วินิจฉัย ทำให้ทราบจุดเด่น จุดด้อยของนักเรียนแต่ละคน เป็นแนวทางให้ครูปรับปรุง วิธีการสอนและสามารถซ่อมเสริมให้นักเรียนแต่ละคนได้อย่างถูกต้อง (3) เปรียบเทียบความสามารถของตัวนักเรียน เป็นการประเมินว่านักเรียนมีการพัฒนามากน้อยเพียงใด (4) เพื่อนำไปใช้ทำนาย เพื่อแนะแนวทางในการประกอบอาชีพหรือศึกษาต่อทางใดจึงจะประสบผลสำเร็จ (5) เพื่อนำไปใช้ประเมินค่า โดยจะประเมินผลหลังจากการเรียนการสอนสิ้นสุดลง ผลจากการวัดผลจะเป็นแนวทางในการใช้ระดับคะแนน

อำภา บุญช่วย (2537 : 129) ชี้ให้เห็นว่า การวัดผลการเรียนการสอนเป็นองค์ประกอบสำคัญที่จะช่วยให้การเรียนรู้ของนักเรียนได้ถึงจุดหมายปลายทางตามที่หลักสูตรต้องการหรือไม่เพียงใด ผลจากการวัดและประเมินผลจะเป็นข้อมูลที่จะช่วยให้ครูผู้สอนได้นำไปพิจารณาหาวิธีการแก้ไข

ข้อบกพร่องและจุดอ่อนในด้านต่าง ๆ ได้ ดังนั้นผู้บริหารโรงเรียนจะต้องมีความรู้และความเข้าใจในหลักการวัดและประเมินผลรวมทั้งให้ความสำคัญในเรื่องนี้อย่างจริงจัง

สต๊าฟเตอร์บีม (ไฟโรจน์ กลิ่นกุหลาบ. 2542 : 151; อ้างอิงจาก Stufftebeam. 1973 : 128-150) กล่าวว่า ผู้บริหารโรงเรียนมีบทบาทที่เกี่ยวกับการวัดและการประเมินผลการเรียนการสอน คือ จะต้องเป็นผู้กำหนดวัตถุประสงค์ของการประเมินผลให้ชัดเจน รวบรวมและจัดเตรียมข้อมูลต่าง ๆ เพื่อให้ครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้องได้ปฏิบัติงานอย่างถูกต้อง สอดคล้องกับแนวทางหรือนโยบายของโรงเรียนที่กำหนดไว้

ภัทรา นิคนานนท์ (2543 : 11) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการวัดผล หมายถึง การใช้เทคนิควิธีการซึ่งเรียกว่า เครื่องมือวัดอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อศึกษาค้นหาหรือตรวจสอบคุณลักษณะของบุคคล ผลงานหรือสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความหมายแทนพฤติกรรมหรือคุณลักษณะของสิ่งของหรือบุคคลที่ต้องการศึกษาและการประเมินผล หมายถึง การนำเอาข้อมูลทั้งหลายที่ได้จากการวัดมาใช้ในการตัดสินใจ โดยการหาข้อสรุปตัดสินใจ ประเมินค่าหรือตีราคา โดยเปรียบเทียบกับข้อมูลอื่น ๆ หรือเกณฑ์ที่ตั้งไว้

วัฒนาพร ระงับทุกข์ (2542 : 124) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการวัดผล คือ การตรวจสอบว่าผู้เรียนมีพฤติกรรมทางด้านความรู้ทักษะเจตคติเปลี่ยนแปลงไปตามจุดประสงค์ของการเรียนรู้หรือไม่ใช้เครื่องมือต่าง ๆ เป็นตัวสำรวจ การเลือกใช้เครื่องมือทดสอบชนิดใดนั้น โดยขึ้นอยู่กับจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้ในแผนการสอน ผลที่ได้จากการวัดผล จะเป็นเชิงปริมาณไม่สามารถตัดสินได้ว่าผู้เรียนมีคุณภาพเป็นอย่างไร จนกว่าจะมีการประเมินผลและการประเมินผล คือ การตัดสินว่าผู้เรียนมีคุณภาพเป็นอย่างไร เมื่อนำคะแนนที่ได้จากการวัดผลมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่ตั้งไว้

กรมสามัญศึกษา (ม.ป.ป.: 11) ได้กำหนดบทบาทของผู้บริหารที่เกี่ยวกับการประเมินผลงานวิชาการ ไว้ดังนี้

1. จัดให้มีการประเมินผลงานวิชาการทุกระยะ
2. ตรวจสอบหลักฐานการดำเนินงานวิชาการ
3. วิเคราะห์ผลการประเมินผลงานวิชาการและนำผลไปใช้ในการปรับปรุงงานวิชาการ

ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

สรุปได้ว่าการประเมินผลเป็นกระบวนการสำคัญที่จะส่งเสริมให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จทั้งภายในโรงเรียนและนอกโรงเรียน ลักษณะของการประเมินที่ดีประกอบไปด้วย การประเมินตามสภาพความเป็นจริง ใช้วิธีการที่เหมาะสม ประเมินโดยทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีความหลากหลายรูปแบบ เน้นการประเมินเพื่อการพัฒนาที่มีความต่อเนื่องผู้เรียนต้องมีส่วนร่วมในการประเมินผลอย่างมีคุณภาพตามเกณฑ์คุณภาพ

ดังนั้นผู้ที่มามีบทบาทสำคัญในการเปลี่ยนแปลงวิธีการวัดและประเมินผลการเรียนของผู้เรียนคือผู้บริหารโรงเรียนซึ่งเป็นผู้ที่อยู่ใกล้ชิดกับตัวครูจะต้องกำหนดบทบาทหน้าที่ของ

ครูให้จัดการวัดและประเมินผลด้วยวิธีการต่างๆ เช่น การประเมินจากสภาพจริง การประเมินโดยใช้แฟ้มสะสมงาน เป็นต้น

จากบทบาทของผู้บริหารในการจัดการเรียนการสอน ซึ่งเป็นบทบาทที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนและการที่จะทำให้รู้ว่าผู้เรียนนั้นมีความรู้ความสามารถตรงตามวัตถุประสงค์ที่ได้ถูกกำหนดไว้ตามแนวทางการเรียนการสอน จำเป็นจะต้องมีตัวชี้วัดความสำเร็จและต้องมีการประเมินผลการเรียนรู้

จะเห็นได้ว่าการวัดและประเมินผลช่วยให้ผู้บริหารสถานศึกษามีข้อมูลใช้ในการตรวจสอบและตัดสินใจดำเนินการปรับปรุงแก้ไข ประยุกต์หรือปรับเปลี่ยนวิธีการเรียนการสอนให้ถูกต้องเหมาะสมและตรงกับความต้องการของผู้เรียนเป็นหลัก

จากแนวความคิดของนักการศึกษาหลายท่าน สรุปได้ว่า บทบาทของผู้บริหารด้านการวัดผลและการประเมินผล ได้แก่ การจัดให้มีการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง มีการรวบรวมและจัดทำสารสนเทศ ด้วยวิธีการที่หลากหลายแล้วสรุปผลตัดสินใจในด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน การเลือกใช้เทคนิคและวิธีการวัดและประเมินผลที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น

4.3. บทบาทด้านการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนการสอน

โรงเรียน คือ สถาบันที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาการด้านต่าง ๆ ตั้งแต่วัยเด็กจนถึงวัยรุ่น โรงเรียนจะต้องไม่ให้ความสำคัญด้านวิชาการให้แก่เด็กเท่านั้น แต่จะต้องจัดประสบการณ์และสิ่งแวดล้อมที่ดีให้แก่เด็ก ให้เด็กใช้เวลาที่มีอยู่อย่างมีประสิทธิภาพและส่งเสริมพัฒนาการทางสติปัญญา และความสามารถของเด็กแต่ละคนอย่างเต็มศักยภาพ ดังนั้นการจัดการศึกษาเพื่อเอื้ออำนวยให้ผู้เรียนรู้จักที่จะคิดวิเคราะห์ แสดงออก หรือค้นหาความรู้ได้ด้วยตนเองสถานศึกษาจึงต้องจัดสภาพแวดล้อมทางการศึกษาให้มีความเหมาะสมและเป็นสภาพแวดล้อมที่สามารถกระตุ้นการเรียนรู้ของผู้เรียนได้ด้วย

เบเคอรา (Becerra. 1974 : 5887 - A) ได้ศึกษาบทบาทของผู้บริหารการศึกษาและการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของชุมชน พบว่า การตัดสินใจกับปัญหาใด ๆ ที่เกี่ยวกับสถานศึกษานั้น ผู้บริหารและผู้แทนชุมชน จะต้องร่วมมือและทำความเข้าใจเกี่ยวกับโครงการทางการศึกษาตามหน้าที่และบทบาทและนโยบายที่ได้ตกลงกันไว้ ผู้บริหารจะต้องเข้าใจและสนใจเกี่ยวกับความแตกต่างของชุมชน

บรรยากาศภายในโรงเรียนมีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะส่งเสริมให้การจัดการเรียนการสอนประสบความสำเร็จ บรรยากาศของโรงเรียนมีอิทธิพลต่อการเกิดแรงจูงใจ ความพึงพอใจ ตลอดจนความสำเร็จของการปฏิบัติงาน คิลเลียน(Killian. 1968 : 202 - 203)

ข้าเลียง วุฒิจันทร์ (2535 : 139 – 144) ชี้ให้เห็นว่าโรงเรียนนับว่าเป็นสังคมย่อย ๆ สังคมหนึ่ง เด็กนักเรียนจะต้องใช้ชีวิตอยู่ในช่วงแรกของชีวิตหากคิดเฉพาะวันที่มาโรงเรียนอย่างน้อยไม่ต่ำกว่า 200 วัน แต่ละวันก็เกือบถึง 8 ชั่วโมงทำให้โรงเรียนเปรียบเสมือนบ้านแห่งที่สอง

ของนักเรียนและเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปแล้วว่าโรงเรียนเป็นที่ยอมรับนับถือให้เป็นผู้ที่มีความคุณธรรมจริยธรรมเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพของสังคมและประเทศชาติ ดังนั้นสิ่งแวดล้อมและสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาจึงเป็นเรื่องที่มีอิทธิพลต่อการฝึกอบรม กล่อมเกลา ส่งเสริมและปลูกฝังให้นักเรียนมีลักษณะตรงตามที่สังคมและประเทศชาติต้องการ สถานศึกษาจึงมีหน้าที่ที่จะต้องจัดและพัฒนาสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ภายในโรงเรียนเพื่อให้เอื้ออำนวยต่อการปลูกฝังและการเสริมสร้างจริยธรรมให้บังเกิดผล

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2540 : 101 – 107) กล่าวว่า การจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนก่อนประถมศึกษามีความสำคัญต่อเด็กเนื่องจากธรรมชาติของเด็กในวัยนี้สนใจที่จะเรียนรู้ ค้นคว้า ทดลองและต้องการสัมผัสกับสิ่งแวดล้อมรอบ ๆ ตัว ดังนั้นการจัดเตรียมสิ่งแวดล้อมอย่างเหมาะสมตามความต้องการของเด็ก จึงมีความสำคัญที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมของการเรียนรู้ของเด็กมาก เด็กสามารถเรียนรู้จากการเล่นที่เป็นประสบการณ์ตรงที่เกิดจากการรับรู้ด้วยประสาทสัมผัสทั้ง 5 จึงจำเป็นต้องจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนให้สอดคล้องกับสภาพและจุดมุ่งหมายของหลักสูตรเพื่อส่งผลให้บรรลุจุดมุ่งหมายในการพัฒนาเด็ก การจัดสภาพแวดล้อมจะต้องคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้

1. ความสะอาด ความปลอดภัย
 1. ความมีอิสระอย่างมีขอบเขตในการเล่น
2. ความสะดวกในการทำกิจกรรม
4. ความพร้อมของอาคารสถานที่ เช่น ห้องเรียน ห้องน้ำห้องส้วม สนามเด็กเล่น
5. ความเพียงพอเหมาะสมในเรื่องขนาด น้ำหนัก จำนวน สีของสื่อและเครื่องเล่น
6. บรรยากาศในการเรียนรู้ การจัดที่เล่นและมุมประสบการณ์ต่าง ๆ

หลักสำคัญสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียนคือในการจัดต้องคำนึงถึงความปลอดภัย ความสะอาด เป้าหมายการพัฒนาเด็ก ความเป็นระเบียบ ความเป็นตัวของตัวเอง ให้เกิดความรู้สึกอบอุ่นมั่นใจและมีความสุขซึ่งอาจจัดแบ่งพื้นที่ให้เหมาะสมกับการประกอบกิจกรรมตามหลักสูตร ดังนี้

1. พื้นที่อำนวยความสะดวกเพื่อเด็กและครู
 - 1.1. ที่แสดงผลงานของเด็ก อาจจัดเป็นแผ่นป้ายหรือที่แขวนผลงาน
 - 1.2. ที่เก็บแฟ้มผลงานของเด็กอาจจัดทำเป็นกล่องหรือจัดใส่แฟ้มรายบุคคล
 - 1.3. ที่เก็บเครื่องใช้ส่วนตัวของเด็กอาจทำเป็นช่องตามจำนวนเด็ก
 - 1.4. ที่เก็บเครื่องใช้ของครู เช่น อุปกรณ์การสอนของส่วนตัวครู
 - 1.5. ป้ายนิเทศตามหน่วยการสอนหรือสิ่งที่เด็กสนใจ
2. พื้นที่ปฏิบัติกิจกรรมและการเคลื่อนไหวต้องกำหนดให้ชัดเจน ควรมีพื้นที่ที่เด็ก

สามารถจะทำงานได้ด้วยตนเองและทำกิจกรรมด้วยกันในกลุ่มเล็กหรือกลุ่มใหญ่ เด็กสามารถเคลื่อนไหวได้อย่างอิสระจากกิจกรรมหนึ่งไปยังกิจกรรมหนึ่งโดยไม่รบกวนผู้อื่น

3. พื้นที่จัดมุมประสบการณ์หรือมุมเล่น สามารถจัดได้ตามความเหมาะสมขึ้นอยู่กับสภาพของห้องเรียน จัดแยกส่วนที่ใช้เสียงดังและเงียบออกจากกัน เช่น มุมบล็อกลอยห่างจากมุมหนังสือ มุมบทบาทสมมติอยู่ติดกับมุมบล็อก มุมวิทยาศาสตร์อยู่ใกล้มุมศิลปะ ฯลฯ ที่สำคัญจะต้องมีของเล่นวัสดุอุปกรณ์ในมุมอย่างเพียงพอต่อการเรียนรู้ของเด็ก การเล่นในมุมประสบการณ์อย่างเสรีมักถูกกำหนดไว้ในตารางกิจกรรมประจำวัน เพื่อให้โอกาสได้เล่นอย่างเสรีประมาณ 60 นาที การจัดมุมประสบการณ์ต่าง ๆ ควรคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้

3.1. ในห้องเรียนควรมีมุมประสบการณ์

3.2. ควรมีการผลัดเปลี่ยนชื่อของเล่นตามมุมบ้าง ตามความสนใจของเด็ก

3.3. ควรจัดให้มีประสบการณ์เด็กได้เรียนรู้ไปแล้วปรากฏอยู่ในมุมประสบการณ์ เช่น เด็กเรียนรู้เรื่องผีเสื้อ ครูอาจจัดให้มีการเลี้ยงดอมนอน หรือผีเสื้อสตัฟฟ์ ใส่กล่องไว้ให้เด็กดูในมุมธรรมชาติศึกษาหรือมุมวิทยาศาสตร์ ฯลฯ

3.4. ควรเปิดโอกาสให้เด็กมีส่วนร่วมในการจัดมุมประสบการณ์ ทั้งนี้เพื่อจูงใจเด็กรู้สึกเป็นเจ้าของ อยากเรียนรู้อยากเข้าเล่น

3.5. ควรเสริมสร้างวินัยให้กับเด็กโดยมีข้อตกลงร่วมกัน

ดังนั้น จะเห็นได้ว่าสภาพแวดล้อมของโรงเรียนเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพของโรงเรียนที่ทำให้นักเรียนมีพัฒนาการที่ดีทั้ง 4 ด้าน

จรรยาพร ธรนิษฐ์ (2541 : 229) ได้กล่าวถึงสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่ดีของโรงเรียนเอกชน คือ (1) โรงเรียนที่มีบรรยากาศร่มรื่น ปลอดภัย มีอุปกรณ์ให้เรียนรู้ ทดลองให้เล่น (2) มีการเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อมให้ท้าทายต่อการเรียนรู้ใหม่ ๆ (3) มีบรรยากาศห้องเรียนและนอกห้องเรียนที่ส่งเสริมการพัฒนาตนเอง (4) ให้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างเต็มที่ (5) มีสถานที่ที่สงบเงียบและห้องเรียนที่สามารถใช้เสียงสนุกได้เต็มที่ (6) บรรยากาศที่ดี แสง สีความร้อน/เสียง ไม่มีมลพิษ (7) มีสนามเด็กเล่น เครื่องเล่น แหล่งนันทนาการ (8) มีสถานที่ซึ่งนักเรียนทำงานตามลำพังหรือทำงานเป็นกลุ่มได้ (9) มีเฟอร์นิเจอร์ เครื่องมือ เครื่องอำนวยความสะดวกในการเรียน

บาลเลนไทน์ (Ballantine. 1993 : 252 - 253) กล่าวว่าสิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลและความสัมพันธ์ต่อระบบของโรงเรียน

การจัดการเรียนการสอนตามแนวทางการปฏิรูปการเรียนรู้จะประสบความสำเร็จ จำเป็นจะต้องพัฒนาในทุก ๆ ด้านไปพร้อมกัน บรรยากาศและสภาพแวดล้อมก็เป็นเรื่องหนึ่งที่ผู้บริหารโรงเรียนต้องใส่ใจและให้ความสำคัญ ดังที่วัฒนาพร ระงับทุกข์ (2541 : 59-61)กล่าวว่า บรรยากาศและสิ่งแวดล้อมที่มุ่งส่งเสริมต่อการเรียนการสอน ควรมีลักษณะดังนี้

1. บรรยากาศจะมุ่งให้นักเรียนได้แสดงออก ได้คิด ได้ทำ ได้แก้ปัญหาด้วยตัวเอง มากกว่าเป็นผู้รับการถ่ายทอด

2. สภาพแวดล้อมต้องส่งเสริมการศึกษาค้นคว้าความอยากรู้อยากเห็นของ ผู้เรียน

3. สภาพแวดล้อมต้องส่งเสริมการคิด การแสดงออก

4. สภาพแวดล้อมจะต้องเป็นระเบียบ สวยงาม ร่มรื่น
 ไลว พักขาว (2542 : 243) ที่ได้กล่าวถึงคุณลักษณะของบรรยากาศของโรงเรียนที่ดีไว้ดังนี้

1. บรรยากาศจะต้องเป็นแบบประชาธิปไตย คือ ทุกคนมีความเคารพในสิทธิเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น

2. บรรยากาศจะเป็นแบบร่วมมือมากกว่าการแข่งขัน

3. บรรยากาศจะเป็นแบบผ่อนคลายมากกว่าเคร่งเครียด

4. บรรยากาศจะเป็นแบบยกย่องชมเชยมากกว่าตำหนิ ลงโทษ

บรรยากาศของการเรียนการสอน ต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้า กระตุ้นให้ผู้เรียนอยากค้นคว้า แสวงหาความรู้ เช่น จัดอุทยานการศึกษา จัดมุมประชาธิปไตย จัดสวนวรรณคดี จัดป้ายนิเทศตามบริเวณต่าง ๆ จัดสวนหนังสือ มุมวิทยาศาสตร์ และส่งเสริมการแสดงออกของผู้เรียนในโอกาสต่าง ๆ (วัฒนาพร ระบุทุกข. 2541 : 8)

นอกจากนั้นผู้บริหารโรงเรียนจะต้องจัดบรรยากาศส่งเสริมการคิด วิเคราะห์ วิวิจารณ์ ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ ส่งเสริมบรรยากาศ การช่วยเหลือ ร่วมมือ และปฏิสัมพันธ์ของผู้เรียนมากกว่าการแข่งขัน ส่งเสริมการแสดงออกในทางที่ถูกต้อง ให้นักเรียนเกิดความภูมิใจเชื่อมั่นในตนเอง กล้าคิด กล้าตัดสินใจในการแก้ปัญหา (ดวงเดือน อ่อนน้อม. 2542 : 12-13)

จากการที่นักวิชาการกล่าวไว้ข้างต้นว่า การจัดการเรียนการสอนที่ดี โรงเรียนจะต้องส่งเสริมบรรยากาศและจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอนนั้นผู้บริหารโรงเรียนจะต้องปรับปรุงและพัฒนาบรรยากาศและสภาพแวดล้อมของโรงเรียน โดยเริ่มจากการ ส่งเสริมบรรยากาศ ในการทำงานของครูและบุคลากรของโรงเรียนในลักษณะของการให้เกียรติ เชื่อมั่นต่อกัน ให้อิสระทางความคิด ยอมรับฟังความคิดเห็นของกันและกัน ร่วมมือทำงานเป็นทีม เป็นคณะทั้งนี้เพื่อเป็นแบบอย่างแก่ผู้เรียน และให้ครูและบุคลากรได้ปฏิบัติจนเคยชินเป็นนิสัย (ภาวิณี ศรีสุขวัฒนานันท์ และเรณูมาศ มาอุ่น 2542 : 6)

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2542 : 161 – 168) ได้ประเมินคุณภาพและประสิทธิภาพการศึกษา ปีการศึกษา 2540 เกี่ยวกับปัจจัยและกระบวนการที่ส่งผลต่อคุณภาพของนักเรียน พบว่า ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมของโรงเรียน มีการจัดบริเวณภายในอย่างเป็นสัดส่วนเรียบร้อย มีการตกแต่งอาคารเรียน ป้ายนิเทศการเรียนรู้ทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดี

จะเห็นได้ว่าแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนการสอนทำให้มองเห็นความสำคัญของสภาพแวดล้อมไม่ว่าจะเป็นสภาพแวดล้อมในห้องเรียน สภาพแวดล้อมโดยทั่วไปทั้งอาคารเรียน สนามกีฬา ห้องน้ำ ห้องสมุด หรือแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจึงควรให้ความสำคัญกับบทบาทในด้านการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนการสอนด้วยเช่นกัน

สรุปบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาด้านการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนการสอนได้แก่ การจัดบรรยากาศการเรียนรู้ ให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง อำนวยความสะดวกสอดส่องดูแลให้กำลังใจแก่ครูและนักเรียนที่เกี่ยวกับการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียน การผลิตเอกสารคู่มือ การดำเนินงานสิ่งแวดล้อม คู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมเพื่อให้การเรียนการสอนประสบผลสำเร็จมากยิ่งขึ้น

4.4. บทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน

ในยุคปฏิรูปการศึกษาการปรับเปลี่ยนบทบาทภาระหน้าที่ทางการศึกษาให้สอดคล้องกับสถานการณ์นับเป็นภารกิจหลักที่ผู้บริหารสถานศึกษาต้องปรับตัวเองให้เข้ากับสถานการณ์ ได้โดยเฉพาะภารกิจ ที่เกี่ยวข้องกับ การสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนซึ่ง กิตติมา ปริดีติลก (2532 : 245 – 246) ได้กล่าวถึงบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนในการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน ดังนี้

1. กำหนดรูปแบบหรือแนวทางในการประสานงาน ผู้บริหารเป็นผู้วางแนวทางรูปแบบของความสัมพันธ์ และการประสานสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ

2. ทำหน้าที่ประสานงาน นอกจากจะเป็นผู้กำหนดแนวทางและจุดมุ่งหมายในการประสานงานแล้ว ผู้บริหารควรจะได้ร่วมมือปฏิบัติด้วย เป็นผู้ประสานงานและสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนด้วยตนเอง หรือในบางครั้งจะต้องเป็นผู้ประสานงาน ระหว่างชุมชนกับแหล่งวิทยาการ หรือหน่วยงานอื่นในการพัฒนาชุมชนนั้น

3. เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง ผู้บริหารโรงเรียน ถือว่าเป็นผู้ทรงคุณวุฒิของชุมชน และเป็นบุคคลที่ชุมชนให้ความเชื่อถือ ดังนั้น ผู้บริหารจะมีบทบาทสำคัญในการนำการเปลี่ยนแปลงเข้าสู่ชุมชน และในบางครั้งผู้บริหารจะเป็นผู้ริเริ่มที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดี มีประโยชน์แก่ชุมชนได้

4. เป็นผู้แก้ปัญหา ปัญหาบางประการของชุมชน สมาชิกภายในของชุมชนไม่สามารถตกลงกันเองได้ จำเป็นต้องอาศัยความช่วยเหลือแนะนำจากบุคคลภายนอก ซึ่งบทบาทนี้จะตกอยู่กับผู้บริหารโรงเรียนในการให้คำแนะนำช่วยเหลือ

5. ผู้บริหารโรงเรียน จะต้องทำงานเป็นผู้ทรงคุณวุฒิของชุมชนเพื่อให้การช่วยเหลืออบรม ซึ่งบทบาทนี้จะต้องตกอยู่กับผู้บริหารโรงเรียนในการให้คำแนะนำช่วยเหลือ

กรมสามัญศึกษา (สุพัตรา สุมโนมหาอุดม. 2534 : 35 ; อ้างอิงจากกรมสามัญศึกษา. ม.ป.ป.) ได้กำหนดขอบข่ายความผิดชอบของผู้บริหารโรงเรียนในการควบคุม ดูแลหรือดำเนินการบริหารงานโรงเรียนกับชุมชน ไว้ดังนี้

1. การวางแผนและโครงการ ผู้บริหารควรวางแผนสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนศึกษารวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลของชุมชน ทำแผนโครงการ ปฏิทินปฏิบัติงานเป็นเอกสารและเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ให้ทราบทั่วไปทั้งในโรงเรียนและชุมชน

2. การสร้างและเผยแพร่เกียรติประวัติ ของโรงเรียน ผู้บริหารควรกำหนดอุดมการณ์เพื่อสร้างเสริมคุณธรรมของโรงเรียน สร้างและเผยแพร่เกียรติประวัติในด้านต่าง ๆ เช่น ทางด้านวิชาการ ด้านคุณธรรมจริยธรรม ด้านกีฬา ด้านกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียนและชุมชน

3. การให้บริการชุมชน เพื่อนำโรงเรียนสู่ชุมชนหรือนำชุมชนสู่โรงเรียน เช่น แจกข้อมูลความเคลื่อนไหวของโรงเรียนให้ชุมชนทราบ ปรับปรุงบริการต่างๆ ที่โรงเรียนให้แก่ชุมชน รวมทั้งให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลรักษาวัสดุอุปกรณ์ อาคารสถานที่ของโรงเรียน ตลอดจนความร่วมมือทางด้านต่างๆ

4. การได้รับความสนับสนุน ควรมีการจัดตั้งคณะกรรมการจัดทำหลักฐาณะเปรียบเทียบข้อบังคับความร่วมมือจากชุมชนวางนโยบายขอบข่ายและสิ่งที่โรงเรียนควรได้รับการจากชุมชนและการรับบริการจากชุมชน

5. งานโรงเรียนกับชุมชนอื่นๆ ที่ได้รับมอบหมาย

6. การประเมินผลงาน ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน จัดให้มีการประเมินและนำผลการประเมินมาวิเคราะห์เพื่อพัฒนาปรับปรุงงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

บุญดิ่ง อุ่นแก้ว (2537 : 21 – 22) กล่าวว่าในหลักการของการจัดการศึกษาถือว่าการศึกษเป็นภารกิจของบุคคลและสังคมโดยบุคคลและสถาบันต่าง ๆ ในสังคมต้องระดมสรรพกำลังและทรัพยากรทั้งหลายทั้งปวงร่วมกันเพื่อก่อให้เกิดการศึกษาที่ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ ต้องคำนึงถึงเรื่องความร่วมมือของประชาชนและสถาบันต่าง ๆ ในสังคมด้วย แนวคิดเกี่ยวกับการที่ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของชุมชนนั้นให้ได้เกิดขึ้นในชุมชนต่าง ๆ ทั่วโลก ดังจะเห็นได้จากประเพณี "ลงแขก" (Cooperative Work) ซึ่งมีการปฏิบัติในหมู่เกษตรกรทั่วโลก การมีส่วนร่วมเกิดจากแนวคิดสำคัญ 3 ประการ คือ

1. ความสนใจและความห่วงกังวลร่วมกันเกิดจากความสนใจและความห่วงกังวลส่วนบุคคลซึ่งบังเอิญเห็นพ้องต้องกันกลายเป็นความสนใจและความห่วงกังวลร่วมกันของส่วนรวม

2. ความเดือดร้อนและความไม่พึงพอใจร่วมกันที่มีต่อสถานการณ์ที่เป็นอยู่นั้น ผลักดันให้มุ่งไปสู่การรวมกลุ่มวางแผนและลงมือกระทำร่วมกัน

3. การตกลงใจร่วมกันที่จะเปลี่ยนแปลงกลุ่มหรือชุมชนไปในทิศทางที่พึงปรารถนาการตัดสินใจร่วมกันนี้จะต้องรุนแรงมากพอที่จะทำให้เกิดความริเริ่ม กระทำการที่สนองตอบความเห็นชอบคนส่วนใหญ่ที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมนั้น

วัชร ภัทรกุล (2540 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการปฏิบัติงานของโรงเรียนประถมศึกษาดีเด่นระดับจังหวัด พ.ศ.2537: ศึกษาเฉพาะกรณี โรงเรียนบ้านแพงพวย สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดบุรีรัมย์พบว่าในพื้นที่ตั้งของโรงเรียนมีสภาพรอบครัวที่อบอุ่นมีความพร้อมด้านความเป็นอยู่และมีเศรษฐกิจดีตลอดจนชุมชนในเขตบริการของโรงเรียนที่

เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาโรงเรียนจึงให้คณะกรรมการสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างเต็มศักยภาพจนนำไปสู่การเป็นโรงเรียนดีเด่นในระดับต่าง ๆ

กมล ทรายชู (2541 : 10 – 13) ได้กล่าวว่า โรงเรียนเป็นสถาบันการศึกษาที่จัดขึ้นตามความต้องการของชุมชน เพื่อมุ่งสร้างประโยชน์ให้กับชุมชนและท้องถิ่น รับผิดชอบพัฒนาคุณภาพของคนในชุมชนด้วยความต่อเนื่องเพื่อให้สามารถปรับตัวและดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนจะสำรวจได้อันดับแรกผู้บริหารและบุคลากรในโรงเรียน จะต้องให้ความสำคัญและคำนึงถึงวิธีการ หรือแนวทางที่จะส่งผลให้การประสานงาน ตลอดจนการติดต่อกับชุมชนดำเนินไปด้วยความราบรื่น การคัดเลือกสมาชิกของคณะกรรมการโรงเรียน ซึ่งเกิดจากการคัดเลือกบุคลากรในโรงเรียนและตัวแทนในชุมชน จะต้องคัดเลือกจากบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถ มีความเข้าใจเกี่ยวกับการศึกษาและการพัฒนาชุมชน โดยให้บุคคลเหล่านี้ได้มีโอกาสเข้ามาเป็นกรรมการของโรงเรียน จึงจะทำให้การบริหารงานโดยให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมประสบผลสำเร็จ

กระทรวงศึกษาธิการ (2542 : 15 – 16) กำหนดบทบาทของผู้บริหารในการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนว่า ผู้บริหารมีหน้าที่ร่วมมือประสานงานกับสถานประกอบการ แหล่งเรียนรู้ในชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่น ปราชญ์ชาวบ้าน ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน สร้างความสัมพันธ์อันดีกับผู้ปกครอง ชุมชน แลกเปลี่ยนประสบการณ์การพัฒนา ระหว่างชุมชนกับโรงเรียนให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน

ทัศนาศ แสงศักดิ์ (2543 : 53) กล่าวว่า ความสำเร็จของการที่จะให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมจัดการศึกษาตามนโยบายหลักของรัฐธรรมนูญปีพ.ศ.2540 จะต้องเกิดจากผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้สร้างความสัมพันธ์กับชุมชน และให้ความสำคัญกับทุกคนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับงาน โรงเรียนต้องเป็นฝ่ายเริ่มต้นเป็นตัวอย่างที่ดี จนชุมชนเกิดการยอมรับและให้การร่วมมือกับโรงเรียน ผู้บริหารจะต้องคำนึงถึงหลักในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนดังต่อไปนี้

1. เรียนรู้ชุมชนและปรับการดำเนินงานของโรงเรียนให้สอดคล้องกับสภาพของชุมชน
2. ดำเนินการด้วยความบริสุทธิ์ใจและต่อเนื่อง
3. เสริมสร้างความรัก ความศรัทธา ให้เกิดขึ้นกับชุมชนแล้วชุมชนจะให้ความร่วมมือ
4. ใช้กระบวนการสัมพันธ์ 2 ทาง คือ เป็นทั้งผู้ให้บริการชุมชนและรับบริการจากชุมชน
5. พยายามหาแนวร่วมโดยอาศัยเด็ก คนชรา พระสงฆ์ หรือนักบวช ครู อาจารย์ ตลอดจนเป็นผู้นำชุมชนเป็นผู้เชื่อมโยง

จากงานวิจัยที่ผู้วิจัยได้ค้นคว้าเพิ่มเติม และพบประเด็นที่เกี่ยวข้องและน่าสนใจในเรื่องของการมีส่วนร่วมของชุมชนกับสถานศึกษา ซึ่งพอนำเสนอได้ดังนี้

พิชัย ป้ายประทุม (2543 : 53) ชี้ให้เห็นว่าผู้บริหารสถานศึกษาที่มุ่งกิจสัมพันธ์และมีมิติมุ่งมิตรสัมพันธ์จะประสบผลสำเร็จในการจัดการศึกษาได้ นั้นต้องมีการเปิดโอกาสให้บุคลากรในสถานศึกษามีส่วนร่วมและต้องให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมอย่างใกล้ชิด

ประพันธ์ เสนาฤทธิ์ (2544 : 37 – 38) กล่าวถึงการที่จะให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนนั้น ผู้บริหารโรงเรียนซึ่งเป็นผู้นำของโรงเรียนจะต้องจัดหลักสูตรต่าง ๆ ของโรงเรียนให้มีการกระจายอำนาจ เพื่อให้โรงเรียนมีบทบาทในการกำหนดหลักสูตร โดยเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น และต้องทำความเข้าใจกับผู้ปกครองว่าการเรียนของเด็กนั้น ไม่ได้เป็นเรื่องของโรงเรียนอย่างเดียว แต่ผู้ปกครองจะต้องเข้ามามี ส่วนร่วมด้วย

นอกจากนั้นผู้บริหารโรงเรียนจะต้องกำหนดแบบแผนในการพัฒนาโรงเรียนตามเป้าหมายที่ต้องการ และมีการรายงานต่อประชาชนในชุมชนทุกปี เพื่อเป็นการประเมินคุณภาพการศึกษาและให้ชุมชนเกิดความมั่นใจ

สมฤทธิ์ กางเพ็ง (2544 : 10 – 13) กล่าวว่า การที่จะบริหารงานแบบมีส่วนร่วมให้เกิดประโยชน์และมีประสิทธิภาพสูงสุด ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นบุคคลสำคัญที่จะเปิดโอกาสให้ผู้ร่วมงานหรือผู้เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการบริหารมากน้อยเพียงใด เพราะการมีส่วนร่วมในการทำงาน นอกจากจะเป็นการเสริมสร้างประสบการณ์แล้ว ยังเป็นการสร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของ และเกิดความพึงพอใจในการทำงานด้วย ส่วนระดับของการมีส่วนร่วมจะมากหรือน้อยนั้นขึ้นอยู่กับความรับผิดชอบของผู้ร่วมงานด้วย ความสำเร็จของการบริหารแบบมีส่วนร่วม จึงขึ้นอยู่กับความสามารถในการวิเคราะห์สถานการณ์ของผู้บริหารเป็นสำคัญ

การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในการจัดการเรียนการสอน ได้แก่ การจัดให้มีการสร้างความรู้ความเข้าใจเผยแพร่ความรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับหลักสูตร สื่อวัสดุ อุปกรณ์ และแหล่งการเรียนรู้ ตลอดจน บทบาทของบุคลากรในโรงเรียน ให้ผู้ปกครองและชุมชนทราบ เข้าใจและพร้อมให้ความร่วมมือในการจัดการเรียนการสอนมากยิ่งขึ้น

4.5. บทบาทด้านการส่งเสริมความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่และการยกย่องเชิดชูเกียรติครู

ความก้าวหน้าในการทำงานทำให้เกิดความพึงพอใจในการทำงานและการได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติถือเป็นผลตอบแทนทางจิตใจที่ได้รับจากการปฏิบัติงาน สิ่งเหล่านี้นับเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนางานให้มีความเจริญก้าวหน้าด้วยสติปัญญาของคนที่ได้รับการกระตุ้นจากภาวะความพึงพอใจที่ได้รับจากการปฏิบัติงาน ดังนั้นผู้บริหารจึงต้องตระหนักและไม่มองข้ามและต้องคอยสร้างความพึงพอใจที่ได้รับจากการปฏิบัติงานอยู่ตลอดเวลาเมื่อมีโอกาสและจากแนวคิดงานวิจัยที่เกี่ยวข้องสามารถยืนยันถึงสิ่งที่กล่าวถึงข้างต้น โดยผู้วิจัยขอเสนอความคิดเห็นและผลงานวิจัยจากนักการศึกษาหลายท่าน ดังนี้

สาโรช ไสยสมบัติ (2534 : 88-89) ได้ศึกษาความพึงพอใจในการทำงานของครูอาจารย์โรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า ครูอาจารย์มีความพึงพอใจในการทำงานโดยส่วนรวมอยู่ในระดับมากและเมื่อพิจารณาเป็นรายปัจจัยพบว่า ความพึงพอใจในการทำงานของครูอาจารย์อยู่ในระดับปานกลาง 3 ปัจจัยคือ นโยบายและการบริหารงานของโรงเรียน ความเจริญก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่การงานและเงินเดือนและผลประโยชน์ตอบแทนส่วนในปัจจัยอื่นๆ ได้แก่ ความรู้สึกรับผิดชอบ ลักษณะของงาน ความรู้สึกมั่นคงในงานความเป็นอยู่ส่วนตัวและสถานภาพทางสังคม ความสัมพันธ์ในหน่วยงาน ความสำเร็จของงานที่ปฏิบัติ การปกครองบังคับบัญชา การได้รับการยอมรับนับถือและสภาพในการทำงานครูอาจารย์มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2536 : 102) ระบุบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนประการหนึ่งคือ การบำรุงขวัญครูด้วยการเสริมสร้างขวัญและกำลังใจในการทำงานเพื่อให้ครูร่วมมือร่วมใจกันปฏิบัติงานด้วยความพึงพอใจ ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องใช้ความพยายามทุกวิถีทางในการบำรุงขวัญและกำลังใจครูให้เกิดกำลังใจในการทำงานอยู่เสมอ

ปัญญา จันทร์ทอง (2540 : บทคัดย่อ) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการจัดทำผลงานทางวิชาการเพื่อเลื่อนตำแหน่งเป็นอาจารย์ 2 ระดับ 7 ของครูในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุดรธานี ผลการวิจัย พบว่า

1. ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จ ในการจัดทำผลงานทางวิชาการ ได้แก่ ความรู้ความสามารถและประสบการณ์ทำงาน การวางแผนการทำงาน ผลตอบแทนที่ได้รับ ความก้าวหน้าในงาน ฐานะทางเศรษฐกิจ ความต้องการความสำเร็จ สภาพการปฏิบัติงาน การได้รับสนับสนุนจากหน่วยงาน การสนับสนุนจากเพื่อนร่วมงาน การได้รับยกย่องและยอมรับจากสังคม มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับปานกลางกับความสำเร็จ ในการได้รับเลื่อนตำแหน่งอาจารย์ 2 ระดับ 7 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทุกปัจจัย

2. ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จ ในการจัดทำผลงานทางวิชาการเพื่อเลื่อนตำแหน่งเป็นอาจารย์ 2 ระดับ 7 เรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การได้รับยกย่องและยอมรับจากสังคม ความรู้ความสามารถและประสบการณ์ทำงาน ความต้องการความสำเร็จ ความก้าวหน้าในงาน การวางแผนการทำงาน

บทบาทด้านการส่งเสริมความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่และการได้รับการ ยกย่องเชิดชูเกียรติครู ได้แก่ การจัดให้มีการส่งเสริมและพัฒนาครูผู้สอน โดยจัดให้ครูเข้ารับการอบรมเพื่อพัฒนาศักยภาพในตัวเอง ทำให้ครูมีความรู้ความสามารถมากยิ่งขึ้นสนับสนุนให้ครูลาศึกษาต่อในวิชาที่ครูถนัดสนับสนุนให้ครูค้นคว้าจากตำรา เพื่อที่จะให้จัดการเรียนการสอนให้คุณภาพยิ่งขึ้น

สำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร (2540 : 13) ได้กำหนดเกี่ยวกับการพัฒนาครูว่าเป็นหน้าที่ของผู้บริหารโรงเรียนจะต้องพัฒนาครูด้วยการส่งครูไปศึกษาอบรมหรือ

ดูงานทางด้านการศึกษา สนับสนุนให้สอบคัดเลือกในตำแหน่งที่สูง ส่งเสริมการทำผลงานทางวิชาการ สร้างเสริมขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน

อุดม สารรัตน์ (2540 : บทคัดย่อ) ทำการศึกษาสภาพขวัญกำลังใจของข้าราชการสายสนับสนุน การสอนในมหาวิทยาลัยขอนแก่น พบว่า

1. ขวัญกำลังใจของข้าราชการสายสนับสนุนการสอนอยู่ในระดับ “ปานกลาง”

เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างตามตัวแปรที่ศึกษาพบว่า แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. พฤติกรรมแสดงอาการขาดขวัญกำลังใจที่เกิดขึ้นในหน่วยงาน พบว่า ด้านการปฏิบัติงานโดยรวมอยู่ในระดับ “ปานกลาง” ด้านผู้บังคับบัญชาและด้านเพื่อนร่วมงานโดยรวมอยู่ในระดับ “น้อย”

3. อิทธิพลของปัจจัยที่มีผลต่อขวัญกำลังใจ 5 อันดับแรก ได้แก่ (1) ความยุติธรรมในหน่วยงาน (2) โอกาสและความก้าวหน้าในอาชีพ(3)รายได้และผลตอบแทน (4) ความสัมพันธ์กับผู้ร่วมงานและผู้ใต้บังคับบัญชา(5)การบริหารงานของผู้บังคับบัญชา

4. แนวทางในการสร้างขวัญกำลังใจ 5 อันดับแรก ได้แก่ (1) ผู้บังคับบัญชาควรเป็นที่ปรึกษาให้กับผู้ใต้บังคับบัญชา(2)ผู้บังคับบัญชาควรมีความรู้ความสามารถและมีความรับผิดชอบ (3) ผู้บังคับบัญชาประชุมชี้แจงให้ผู้ใต้บังคับบัญชาทราบถึงจุดหมายของงาน (4) ผู้บังคับบัญชาควรยกย่องชมเชยและให้กำลังใจผู้ปฏิบัติงานและ(5)การทำให้ผู้ปฏิบัติงานได้รับสวัสดิการเหมาะสม

ลือชัย รัชอินทร์ (2544 : 31) ได้ศึกษางานวิจัยและเอกสารต่าง ๆ และสามารถสรุปได้ว่าความพึงพอใจในการปฏิบัติงานจะมีมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับองค์ประกอบ 6 ประการ ดังนี้

1. งานที่ทำในปัจจุบัน คือ งานที่ผู้ปฏิบัติรู้สึกว่าเป็นงานที่มีเกียรติ เกิดประโยชน์ต่อตนเองและสังคม มีความรู้สึกชอบ ยินดี หรือมีเจตคติที่ดีต่องานในหน้าที่ที่ปฏิบัติงานในโรงเรียน ตลอดจนมีความรู้สึกว่าได้ทำงานที่เหมาะสมกับความรู้ความสามารถความสนใจของตนเอง

2. เงินเดือนและสวัสดิการที่ได้รับ คือ รายได้ประจำซึ่งเป็นตัวเงินที่ทางราชการจ่ายให้ต่อเดือน รวมถึงผลประโยชน์เกื้อกูลต่าง ๆ ทั้ง ๆที่เป็นตัวเงินและไม่ใช้ตัวเงินที่ทางราชการมอบให้ผู้ปฏิบัติงานด้วยความเหมาะสม ยุติธรรมและเพียงพอต่อการใช้จ่ายเพื่อดำรงชีพ

3. การเลื่อนขั้นเงินเดือน คือ การพิจารณาความดีความชอบขึ้นเงินเดือนในรอบปีที่ผู้ปฏิบัติงานได้รับการเลื่อนขั้น เงินเดือนที่เหมาะสมยุติธรรม จะทำให้ผู้ปฏิบัติงานมีความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน หากได้รับพิจารณาความดี ความชอบที่ไม่เหมาะสมและยุติธรรมแล้วจะทำให้ผู้ปฏิบัติงานขาดความพึงพอใจเช่นกัน

4. การเลื่อนตำแหน่ง คือ ความก้าวหน้าในหน้าที่การงานหากผู้ปฏิบัติงานมีโอกาสก้าวหน้าในอาชีพ ได้รับการเลื่อนขั้นตำแหน่งที่สูงขึ้นจะทำให้เกิดความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน

5. ผู้บังคับบัญชาชั้นต้น เป็นผู้บังคับบัญชา ที่มีความใกล้ชิดกับครูอาจารย์มากที่สุด ฉะนั้นผู้บังคับบัญชาชั้นต้นจะต้องเป็นบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถในการบริหารงานขณะเดียวกันจะต้องสร้างบรรยากาศให้ผู้ใต้บังคับบัญชาเกิดความกระตือรือร้นในการทำงานและมีความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน

6. เพื่อนร่วมงาน คือ ความสัมพันธ์อันดีมิตรระหว่างเพื่อนร่วมงานด้วยกัน สามารถร่วมกันทำงานได้อย่างดี มีความเป็นมิตรต่อกัน ไม่ทะเลาะเบาะแว้งหรือเห็นแก่ประโยชน์

บทบาทด้านการส่งเสริมความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่และการได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติครู ได้แก่ การจัดให้มีการส่งเสริมและพัฒนาครูผู้สอน โดยจัดให้ครูเข้ารับการอบรมเพื่อพัฒนาศักยภาพในตัวเอง ทำให้ครูมีความรู้ความสามารถมากยิ่งขึ้นสนับสนุนให้ครูลาศึกษาต่อในวิชาที่ครูถนัดสนับสนุนให้ครูค้นคว้าจากตำราเพื่อที่จะให้จัดการเรียนการสอนให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น

5. ครูวิชาการ

ครูวิชาการ เป็นครูที่ได้รับการยอมรับจากโรงเรียนว่าเป็นผู้มีความรู้ความสามารถและมีประสบการณ์ในงานวิชาการมากที่สุด จนได้รับการแต่งตั้งจากผู้บริหารสถานศึกษาให้เป็นผู้ปฏิบัติงานด้านวิชาการ ซึ่งลักษณะการปฏิบัติงานนั้น ทางโรงเรียน จะแต่งตั้งในรูป ของ คณะกรรมการซึ่งมีผู้บริหารสถานศึกษาเป็นประธานและครูวิชาการเป็นเลขานุการครูวิชาการมีความรับผิดชอบในการบริหารงานวิชาการดังต่อไปนี้ (กิตติมา ปรีดีติลล. 2532 : 52)

1. วางโครงการดำเนินงานด้านการเรียนการสอนและรับผิดชอบดำเนินงานให้เป็นไปตามเป้าหมายของโรงเรียน

2. ควบคุมดูแลการจัดตารางสอน

3. จัดให้มีการจัดทำโครงการสอนให้เป็นไปตามหลักสูตรและปรับปรุงให้ใช้ได้อยู่เสมอ

4. ร่วมมือกับหัวหน้าหมวด วางนโยบาย เกี่ยวกับการเรียนการสอน โดยทั่วไปและสนับสนุนให้มีการค้นคว้าทดลองปรับปรุงการเรียนการสอนให้ดีขึ้น

5. อบรมชี้แจงครู ให้เข้าใจวิธีการปฏิบัติทางวิชาการ เกี่ยวกับการเรียนการสอนและการวัดผล

6. จัดทำคู่มือครูและคู่มือการเรียนของนักเรียน

7. จัดให้มีโครงการในกิจกรรมทางวิชาการ เพื่อส่งเสริมความรู้ให้นักเรียน

8. พิจารณานำหนังสือแบบเรียน คู่มือ อุปกรณ์ต่างๆ ที่เห็นว่าเป็นประโยชน์ในการสอน และจัดให้มีเอกสารต่าง ๆ ครอบคลุมความรู้

9. เสนอแนะในการแต่งตั้งหมวดวิชา

10. จัดสรรและควบคุมเงินที่จะใช้ทางวิชาการ

11. ควบคุมการจัดซื้อ การเก็บรักษาและการใช้อุปกรณ์

12. เสนอความคิดเห็นต่อผู้บริหารในการพิจารณาความดีความชอบของบุคลากรในฝ่ายวิชาการ

ด้วยสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2536 : 4) ได้กำหนดขอบข่ายงานบริหารโรงเรียนออกเป็น 6 งาน คือ งานวิชาการ งานบุคลากร งานกิจการนักเรียน งานธุรการและการเงิน งานอาคารสถานที่ และงานประชาสัมพันธ์ โดยงานวิชาการแบ่งขอบข่ายงานดังนี้ คือ งานหลักสูตรและงานการเรียนการสอน งานวัสดุประกอบหลักสูตร และสื่อการเรียนการสอน งานส่งเสริมการสอน งานวัดและประเมินผล งานห้องสมุด งานนิเทศการศึกษา งานด้านวางแผนและกำหนดวิธีดำเนินงาน งานประชุมอบรมทางวิชาการ สำหรับครูวิชาการ ซึ่งได้รับแต่งตั้งจากโรงเรียนให้ช่วยเหลือผู้บริหารโรงเรียนบริหารงานวิชาการโดยปฏิบัติหน้าที่ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาอำเภอเดิมบางนางบวช.2544:1) กำหนดนโยบายและการวางแผนงานวิชาการของโรงเรียนพัฒนาการเรียนการสอนวัดผลประเมินผลและรายงานผลการเรียน นิเทศภายในโรงเรียน ปรับปรุงประสิทธิภาพการเรียนการสอนของครู พัฒนาห้องสมุด ใช้ทรัพยากรในชุมชนเพื่อการเรียนการสอน จัดหาและมอบทุนการศึกษานอกจากนั้นครูวิชาการที่ได้เข้าร่วมเป็นคณะกรรมการพัฒนาวิชาการกลุ่มโรงเรียนซึ่งมีหน้าที่ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2544 : 80) ให้ความช่วยเหลือในการปฏิบัติงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียน วางแผนพัฒนางานวิชาการของกลุ่มโรงเรียน ปฏิบัติงานวิชาการอื่นๆ ตามที่คณะกรรมการกลุ่มโรงเรียนมอบหมาย

จะเห็นได้ว่าครูวิชาการเป็นผู้ที่ได้รับการยอมรับจากโรงเรียนและครูว่าเป็นผู้มีความรู้ความสามารถและมีประสบการณ์ในงานวิชาการมากที่สุด จนได้รับแต่งตั้งให้เป็นผู้ช่วยเหลือผู้บริหารโรงเรียน ปฏิบัติงานด้านวิชาการซึ่งลักษณะการปฏิบัติงานนั้นทางโรงเรียนอาจแต่งตั้งในรูปคณะกรรมการซึ่งมีผู้บริหารเป็นประธานและครูวิชาการเป็นเลขานุการหรือโรงเรียนขนาดเล็ก ผู้บริหารอาจแต่งตั้งครูที่มีความเหมาะสมเพียงคนเดียวเป็นครูวิชาการปฏิบัติงานวิชาการในภาพรวมของโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยคณะกรรมการบริหารหลักสูตรและงานวิชาการสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน(กรมวิชาการ 2544 : 6) ว่าให้โรงเรียนพิจารณาถึงความเหมาะสม หากเป็นโรงเรียนขนาดใหญ่ อาจดำเนินการไปในรูปคณะกรรมการวิชาการ หากขนาดเล็กก็สามารถแต่งตั้งผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียนหรือครูคนใดคนหนึ่งซึ่งเห็นว่ามีความเหมาะสมเป็นผู้ดำเนินงานวิชาการได้

ดังนั้น ครูวิชาการ จึงหมายถึง ครูที่ได้รับการยอมรับว่าเป็นผู้มีความรู้ความสามารถด้านวิชาการจนได้รับแต่งตั้งจากโรงเรียนให้รับผิดชอบปฏิบัติงานวิชาการของโรงเรียน หากเป็นรูปคณะกรรมการให้หมายถึงผู้ที่เป็นเลขานุการของคณะกรรมการ

ด้วยเหตุที่ครูวิชาการเป็นผู้ที่ปฏิบัติหน้าที่งานวิชาการของโรงเรียน ช่วยเหลือผู้บริหารโรงเรียนในการบริหารงานวิชาการ เป็นผู้เข้าใจงานวิชาการในภาพรวมและมักจะเป็นผู้ที่ได้รับ

มอบหมายจากโรงเรียนให้เข้าอบรมทางด้านวิชาการใหม่อยู่เสมอจึงทำให้ผู้วิจัยเลือกครูวิชาการเป็นประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้

ครูวิชาการจะทำงานได้สำเร็จหรือไม่ขึ้นอยู่กับปัจจัยอื่นๆ เช่น ความมีมนุษยสัมพันธ์ มีความรับผิดชอบ ยอมรับความคิดเห็นและความสามารถของผู้อื่น มีความจริงใจและกระตือรือร้นในการทำงาน มีความคิดริเริ่ม มีการทำงานเป็นทีม ตลอดจนต้องได้รับการสนับสนุนส่งเสริมจากผู้บริหารโรงเรียนอีกด้วย

6. ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการจัดการเรียนการสอน

6.1. ประสพการณ์การดำรงตำแหน่งครูวิชาการ

ประสพการณ์การดำรงตำแหน่งครูวิชาการ หมายถึง ระยะเวลาที่ครูได้ปฏิบัติหน้าที่ หรือได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งครูวิชาการจนถึงปัจจุบัน เวลาในการดำรงตำแหน่งเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญ ดังเช่น เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์ (2522 : 131 – 132) ได้กล่าวไว้ว่า ความสามารถของมนุษย์เป็นผลมาจากสิ่งสำคัญ 3 ประการ คือ ความสามารถทางสมอง ประสพการณ์ และการศึกษาอบรม ซึ่งการมีประสพการณ์ในงานใดก็ตามย่อมส่งผลให้บุคคลปฏิบัติงานนั้นได้ดี สอดคล้องกับ ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2535 : 67) ที่กล่าวว่า เป็นเพราะประสพการณ์จากสิ่งที่พบเห็นที่แตกต่างกันบางคนได้รับความกดดันจากประสพการณ์อย่างหนึ่งก็มีผลต่อการรับรู้ความเชื่อของบุคคลนั้นและใช้เป็นเกณฑ์ตัดสินเรื่องต่างๆต่อไป ประสพการณ์การทำงานย่อมทำให้คนเกิดความชำนาญ ทำให้เกิดความผูกพันกับอาชีพและองค์กรไปด้วย เช่นเดียวกับวงเดือน จงไพบุลย์ (2543 : 143) ที่ได้วิจัยเกี่ยวกับประสิทธิภาพในการทำงานของข้าราชการในสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน กระทรวงศึกษาธิการพบว่า ข้าราชการมีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิภาพในการทำงาน ส่วนจิราภรณ์ ไทยกิ่ง (2541 : บทคัดย่อ) ได้วิจัยเกี่ยวกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครู กระทรวงศึกษาธิการ พบว่า ประสพการณ์ในการปฏิบัติงาน มีความสัมพันธ์กับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ เช่นเดียวกับ สมาน แก้วคำไสย์ (2545 : บทคัดย่อ) ที่ได้วิจัยเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนต่อการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ดพบว่า ประสพการณ์ต่างกันมีการปฏิบัติตามบทบาทโดยรวมไม่แตกต่างกัน

จากผลการวิจัยดังกล่าว จะเห็นได้ว่าประสพการณ์การดำรงตำแหน่งน่าจะมีผลต่อความคิดเห็นของครูวิชาการที่เกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอน

6.2. ประเภทของโรงเรียน

ปัจจุบันสภาพเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทยเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ความเจริญก้าวหน้าด้าน วิชาการ วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี เข้ามามีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตของประชาชนในประเทศมากขึ้นเป็นลำดับ แนวโน้มของสังคมกำลังพัฒนาเข้าสู่ความเป็นอุตสาหกรรมและการบริการ วิธีชีวิตในสังคมเปิดกว้าง สภาพการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวจำเป็นต้องพัฒนาเพิ่มพูนความรู้และทักษะพื้นฐานของประชาชนให้สูงขึ้นอันจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตได้อย่างเหมาะสม จึงจำเป็นที่จะต้องเร่งดำเนินการขยายโอกาสทางการศึกษาภายใต้โครงการนำร่องขยายการศึกษาภาคบังคับ โดยเปิดชั้นเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนประถมศึกษาทั่วประเทศ (ยกเว้นกรุงเทพมหานคร) จำนวน 119 โรงเรียน ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวเป็นไปตามมติคณะรัฐมนตรี ลงวันที่ 22 พฤษภาคม 2533 ซึ่งลงมติเห็นชอบตามหลักการที่กระทรวงศึกษาธิการเสนอคือ

1. ให้ขยายการศึกษาภาคบังคับต่ออีก 3 ปี ในท้องที่ที่มีความพร้อม
2. ดำเนินโครงการนำร่องขยายโอกาสทางการศึกษาโดยไม่บังคับต่อไปอีก 3 ปี โดยไม่เก็บค่าเล่าเรียน

ต่อมากระทรวงศึกษาธิการมีนโยบายเร่งรัดการขยายโอกาสทางการศึกษา โดยให้สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ดำเนินโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขึ้นพื้นฐานตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 14 พฤษภาคม 2534 โดยให้เปิดสอนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในโรงเรียนประถมศึกษาโดยไม่เก็บค่าเล่าเรียน ตั้งงบประมาณเงินอุดหนุนรายหัวและเน้นการดำเนินงานในพื้นที่ชนบทยากจน

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติซึ่งมีภารกิจสำคัญ คือ การจัดการศึกษาระดับประถมศึกษา ซึ่งเป็นการศึกษาภาคบังคับให้กับเด็กไทยที่มีอายุย่างเข้าปีที่แปดถึงอายุย่างเข้าปีที่สิบห้าอย่างทั่วถึงทุกคนตามพระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. 2523 และยังได้รับมอบหมายจากรัฐให้จัดการศึกษา ระดับก่อนประถมศึกษา และระดับมัธยมศึกษาตอนต้นเพิ่มขึ้นเพื่อให้เด็กที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ชนบทมีโอกาสได้รับการศึกษาที่สูงขึ้นเพื่อสนองนโยบายการกระจายโอกาสทางการศึกษาและการขยายการศึกษาขั้นพื้นฐานให้เกิดความเสมอภาคอย่างทั่วถึง (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2541ข : 2)

หลักเกณฑ์การคัดเลือกโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

1. เป็นโรงเรียนประถมศึกษาที่ตั้งอยู่ห่างจากโรงเรียนมัธยมศึกษาที่เปิดอยู่แล้วไม่น้อยกว่า 5 กิโลเมตร
2. ในท้องที่นั้นมีอัตราการเรียนต่อระดับมัธยมศึกษาต่ำ
3. มีความพร้อม สภาพเหมาะสมที่จะดำเนินการการสอนระดับมัธยมศึกษา

4. มีผลสำเร็จด้านการเรียนการสอนกลุ่มการทำงานพื้นฐานอาชีพและมีช่องทางสนับสนุนให้นักเรียนมีรายได้ระหว่างเรียน
5. ผู้บริหาร ครู มีความสนใจ ความตั้งใจเสียสละให้งานบรรลุผลสำเร็จ
6. ผู้ปกครอง ประชาชนในท้องถิ่นให้การสนับสนุน
7. มีพื้นที่บริเวณโรงเรียนไม่น้อยกว่า 12 ไร่
8. เปิดโรงเรียนในลักษณะกระจายอย่างทั่วถึงและผ่านความเห็นชอบของคณะกรรมการการศึกษา การศาสนาและวัฒนธรรมจังหวัด (ศสว.จ)

โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

รับนโยบายและแนวทางการดำเนินงานจากสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ กิ่งอำเภอ และดำเนินการต่าง ๆ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2536 : 10 - 11) ดังนี้

1. จัดกิจกรรมการเรียนการสอน และการวัดผลประเมินผล ตามหลักสูตรมัธยมศึกษา (2536 : 10 - 11) ดอนตัน พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) โดยประสานงานกับกลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษา
2. ประสานงานดำเนินงาน กับบุคคลและหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อส่งเสริมกิจกรรมการเรียนการสอน การพัฒนาทักษะด้านอาชีพและตระหนักในคุณค่าของภูมิปัญญา
3. ประชาสัมพันธ์การดำเนินงาน สร้างความเข้าใจและเจตคติที่ดี แก่ผู้ปกครองชุมชน และหน่วยงานต่าง ๆ
4. พัฒนา ปรับปรุง แก้ไข การดำเนินงาน ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ
5. รายงานความก้าวหน้า และผลการดำเนินงานด้านต่าง ๆ ให้สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอทราบ

โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษานั้นมีความแตกต่างจากโรงเรียนทั่วๆ ไปคือเป็นโรงเรียนที่ทำการสอนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นให้แก่เด็กที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในท้องถิ่นที่ห่างไกล หลักการสำคัญของการขยายโอกาสทางการศึกษา คือ การให้โอกาสนักเรียนได้เรียนโดยไม่เก็บค่าเล่าเรียน โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษามีสภาพที่แตกต่างไปจาก โรงเรียนทั่วไป โรงเรียนเหล่านี้มีข้อจำกัดในทุกด้าน บุคลากรมีจำนวนจำกัด อุปกรณ์ไม่เพียงพอ เอกสารคู่มือ อาคารสถานที่ไม่เพียงพอ รวมทั้งตัวนักเรียนที่ศึกษา อยู่ทั้งนี้เป็นเพราะโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาจะเปิดกว้างให้เด็กที่เรียนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ทุกคนเข้าเรียนต่อระดับมัธยมศึกษาได้ ไม่ว่าเด็กจะจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ไปแล้วนานเพียงใด ดังนั้นนักเรียนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาแต่ละระดับชั้นจึงมีความแตกต่างกัน พฤติกรรมที่เคยแสดงออกในสภาพตอนที่เป็นเด็กประถมศึกษาที่อ่านหนังสือง่าย มีระเบียบวินัย แต่เมื่อเริ่มศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาพฤติกรรมก็เริ่มเบี่ยงเบนไป กลายเป็นพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์สำหรับครูผู้สอน เช่น พฤติกรรมที่ก้าวร้าวของนักเรียน (พัชรินทร์ แก้วพาศี. 2544 : 21)

6.3. ขนาดของโรงเรียน

ขนาดของโรงเรียน เป็นอีกตัวแปรหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับการทำงานของผู้บริหาร และครู เพราะขนาดของโรงเรียนจะเป็นตัวบ่งชี้ถึงความพร้อมในด้านทรัพยากรบริหารที่จะนำมาใช้ในการพัฒนา ส่งเสริม ปรับปรุงบทบาทการทำงานของผู้บริหารให้ดีขึ้น นอกจากนั้น ขนาดของโรงเรียนยังเป็นตัวแปรที่จะสร้างความแตกต่างในด้านพฤติกรรมการทำงานของบุคลากรในโรงเรียนได้อีกด้วย ดังเช่น เบรเกธ (พนาลัย อยู่สำราญ. 2535 : 28 ; อ้างอิงจาก Bregeth. 1971 : 6293 – A) และเบนเดอร์ (Bender. 1973 : 3964 – A) ที่ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับขนาดของโรงเรียน ที่ส่งผลต่อการนำนวัตกรรมไปใช้ในการสอน ปรากฏผลที่สอดคล้องกันว่า ครูที่ทำการสอนอยู่ในโรงเรียนขนาดใหญ่กว่าจะนำนวัตกรรมไปใช้ในการสอนมากกว่าครูที่ทำการสอนอยู่ในโรงเรียนขนาดเล็ก

จากผลการวิจัยดังกล่าว น่าจะทำให้ขนาดของโรงเรียนที่มีผลต่อการปฏิบัติตามบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการจัดการเรียนการสอนได้จึงทำให้ผู้วิจัยเลือกขนาดของโรงเรียนเป็นตัวแปรต้นในการวิจัยครั้งนี้

ด้วยเหตุผลตามที่ผู้วิจัยได้กล่าวอ้างอิงเอกสารและงานวิจัยต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้นผู้วิจัยจึงเลือกที่จะใช้สถานภาพของครูวิชาการที่เกี่ยวกับประสบการณ์ในการดำรงตำแหน่งครูวิชาการประเภทของโรงเรียนที่ครูวิชาการสังกัดและขนาดของโรงเรียนเป็น ตัวแปรต้นในการวิจัยครั้งนี้

3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในประเทศ

ผ่องศรี แด้มทอง (2539 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่องแบบผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน ที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในการทำงานของครู-อาจารย์ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดกาญจนบุรี พบว่าความพึงพอใจในการทำงานของครู-อาจารย์ มีความพึงพอใจด้านความสัมพันธ์กับหน่วยงานและความรับผิดชอบอยู่ในระดับสูง ส่วนความพึงพอใจในการทำงานด้านนโยบายและการบริหารงานด้านการปกครองบังคับบัญชา สถานภาพทำงาน เงินเดือนและ สวัสดิการ การนิเทศงาน ความสำเร็จของงาน การยอมรับนับถือ และความก้าวหน้าในการทำงานเป็นความพึงพอใจในระดับกลาง

พรพิมล โกลิภาพ (2539 : บทคัดย่อ) ศึกษาความพึงพอใจในการปฏิบัติงานสอนเสริมของอาจารย์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช พบว่า อาจารย์สอนเสริมที่มีสถานภาพต่างกัน มีความพึงพอใจในการปฏิบัติงานสอนเสริมโดยรวมและรายด้าน ได้แก่ ลักษณะงานที่ปฏิบัติ สภาพแวดล้อมของการทำงาน: ด้านสิทธิและผลประโยชน์ที่ได้รับ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยทางสถิติที่ระดับ .05

โสภารวรรณ อัมพันธ์ศิริรัตน์ (2539 : บทคัดย่อ) ศึกษาความคิดเห็นของครูประจำกลุ่ม การศึกษาทางไกลเกี่ยวกับการนิเทศตามวิธีการของศูนย์บริการการศึกษาของโรงเรียนอำเภอกันทรวิชัย จังหวัดพัทลุง พบว่า ครูประจำกลุ่มการศึกษาทางไกลได้ระบุปัญหาที่สำคัญได้แก่ด้านหลักสูตร ขาดคู่มือครู เอกสารหลักสูตรสำหรับครูได้ศึกษาค้นคว้า ด้านการสอนและสื่อการเรียนการสอน ได้แก่ แบบเรียน สื่อ อุปกรณ์การเรียนไม่เพียงพอและแบบเรียนขาดตลาด ด้านการแนะแนว มีการจัดแนะแนวแก่ครูน้อยมาก และด้านการวัดและประเมินผล ขาดแบบทดสอบมาตรฐานเพื่อเก็บคะแนนระหว่างภาค ข้อเสนอแนะของครูประจำกลุ่มการศึกษาทางไกล คือ ต้องการคู่มือครู คู่มือการใช้หลักสูตรอย่างเพียงพอมากที่สุด

โกศล เดชเดียวและคณะ (2540 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาบทบาทในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา ตามแนวทางปฏิรูปการศึกษาในทัศนะของครูผู้สอนกรณีศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ ผลการวิจัย พบว่า

1. บทบาทในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา ตามแนวทางปฏิรูปการศึกษาในด้านอาคารสถานที่ ด้านบุคลากร ด้านหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอนอยู่ในการปฏิบัติมาก นอกจากการจัดประกวดห้องดีเด่นภายในโรงเรียน การขอความร่วมมือจากโรงเรียนต่าง ๆ หรือหน่วยงานอื่น ๆ เพื่อแก้ปัญหาการขาดแคลนบุคลากร การแสวงหาแหล่งความรู้ในห้องสมุดและภูมิปัญญาชาวบ้านในการจัดการเรียนการสอนและปรับปรุงการเรียนการสอนให้มีความยืดหยุ่น และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนหารายได้ระหว่างเรียนอยู่ในระดับปานกลาง

2. ผลการเปรียบเทียบบทบาทในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวทางปฏิรูปการศึกษา โดยจำแนกตามขนาดของโรงเรียนในด้านอาคารสถานที่และด้านหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอน โดยเฉลี่ยโรงเรียนที่มีขนาดใหญ่มีระดับปฏิบัติมากกว่าขนาดเล็กและขนาดกลาง ด้านบุคลากรโดยเฉลี่ยโรงเรียนที่มีขนาดใหญ่มีระดับการปฏิบัติมากกว่าโรงเรียนขนาดเล็กและขนาดกลาง ด้านการบริหารโรงเรียนโดยเฉลี่ยโรงเรียนขนาดเล็กมีระดับปฏิบัติมากกว่าโรงเรียนขนาดใหญ่และขนาดกลาง ตามลำดับ

สุรพล มีหนองหว้า (2540 : 147 – 149) ได้ทำการศึกษาค้นคว้าเรื่อง ปัญหาการบริหารงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดนครพนม พบว่า โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดนครพนม มีปัญหาในการบริหารงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลางผู้บริหารและครูผู้ปฏิบัติหน้าที่ด้านโรงเรียนกับชุมชนมีความคิดเห็นต่อปัญหาการบริหารงานโดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง โรงเรียนขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็กมีปัญหาการบริหารงานโดยรวมและรายด้าน ทุกด้านในระดับปานกลาง ผู้บริหารและครูผู้ปฏิบัติหน้าที่งานโรงเรียนกับชุมชนที่มีขนาดต่าง ๆ มีทัศนะและปัญหาเกี่ยวกับการบริหารงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนไม่แตกต่างกัน

วิเชียร ชัยสำโรง (2541 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการปฏิบัติงานด้านวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษา ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ศึกษาเฉพาะกรณีโรงเรียนบ้านแคนแดง สังกัดสำนักงานการประถมศึกษากิ่งอำเภอแคนดงจังหวัดบุรีรัมย์พบว่า โรงเรียนได้ปฏิบัติงานวิชาการครบทั้ง 9 ด้าน ได้แก่ งานด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ ผู้บริหารสนับสนุนให้คณะครูเข้าฝึกอบรมครบทุกคนพร้อมกับการประเมินผลได้ด้วยตนเองงานด้านการเรียนการสอน โรงเรียนได้จัดครูเข้าชั้นเรียนและติดตามผลอย่างเป็นระบบ ภายใต้การดูแลของคณะกรรมการกลาง โดยใช้กระบวนการนิเทศภายในอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ งานด้านวัสดุประกอบหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน ผู้บริหารโรงเรียนได้ประชุมชี้แจงแก่ครูเพื่อมอบหมายงาน และครูได้มีการวางแผนการไว้และผลิตสื่อ งานวัดผลและประเมินผล ครูได้ศึกษาคู่มือการวัดผลและประเมินผลก่อนแล้วสร้างแบบทดสอบที่มีคุณภาพด้วยตนเอง

ธวัช แก้วมณีชัย (2542 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัย เพื่อประเมินโครงการปฏิรูปการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษาจังหวัดนครพนม โดยใช้ผู้บริหารและครูเป็นกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนต้องมีบทบาทในการวางแผนสนับสนุนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จะต้องจัดสภาพแวดล้อมและบรรยากาศให้เอื้อต่อการเรียนการสอนจะต้องส่งเสริมและสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์และแหล่งเรียนรู้ทุกชนิดอย่างเพียงพอ จะต้องให้นักเรียนมีส่วนร่วมให้มากที่สุด จะต้องสร้างวินัยให้กับนักเรียน จะต้องใช้การประเมินผลตามสภาพจริง และส่งเสริมประชาธิปไตย จึงจะทำให้การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ประสบผลสำเร็จ

นิรันดร์ ช่วยเจริญ (2543 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการบริหารงานสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดปทุมธานี ผลการวิจัย พบว่า โรงเรียนบริหารงานด้านการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนโดยการประชุมครูและกรรมการโรงเรียนเพื่อกำหนดแผนงานและโครงการก่อนที่จะดำเนินงานตามกิจกรรมเป็นครั้งๆไป มีการกำหนดปฏิทินและการดำเนินงานตามปฏิทินกำหนดงานเป็นบางกิจกรรมการแต่งตั้งผู้รับผิดชอบการดำเนินงานในรูปของคณะกรรมการใช้การประชุมชี้แจงให้ความรู้ความเข้าใจแก่บุคลากรก่อนปฏิบัติงานร่วมกับชุมชนแหล่งงบประมาณในการดำเนินงานส่วนใหญ่ได้มาจากการรับบริจาคจากคณะครู ศิษย์เก่าและผู้ปกครอง การประเมินผลการดำเนินงานมีเพียงบางกิจกรรมโดยใช้เครื่องมือแบบสังเกตงานที่โรงเรียนดำเนินการมากคือ การประกาศให้นักเรียนนำข่าวสารแจ้งผู้ปกครอง การยืมใช้อาคารสถานที่และวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ การจัดสถานที่เพื่ออำนวยความสะดวกในการให้บริการแก่ผู้มาติดต่อ การขอรับความช่วยเหลือด้านทุนทรัพย์จากผู้นำชุมชนเป็นการจัดหาทุนบริจาคของขวัญ รางวัล สนับสนุนกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน การประสานงานกับเจ้าหน้าที่สาธารณสุขเกี่ยวกับการบริการให้คำแนะนำตรวจรักษาแก่ประชาชนและนักเรียนในโรงเรียน การร่วมมือกับกลุ่มบุคคล ชมรมสมาคม มูลนิธิหรือหน่วยงานราชการและแข่งขันกีฬากับสถาบันอื่น ปัญหาการบริหารงานสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน คือ ขาดแคลนงบประมาณเพื่อนำมาจัดกิจกรรมด้านความ

สัมพันธ์กับชุมชน ชุมชนมีฐานะทางเศรษฐกิจยากจน ผู้ปกครองและประชาชนเข้าใจว่าการดำเนินงานภายในโรงเรียนเป็นเรื่องของทางราชการเท่านั้น กรรมการโรงเรียน ส่วนใหญ่มีงานประจำ ไม่ค่อยมีเวลาให้กับโรงเรียน สภาพเศรษฐกิจในชุมชนไม่เอื้อต่อการบริจาคเพื่อจัดตั้งชมรม สมาคม มูลนิธิ

ศักดา ทรัพย์ขวัญเมือง (2543 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การบริหารการจัดการเรียน การสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ในโรงเรียนมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา จังหวัดปทุมธานี โดยใช้ผู้บริหารโรงเรียน และผู้ช่วยฝ่ายวิชาการ หัวหน้าหมวดวิชา เป็นกลุ่มตัวอย่าง ผลการวิจัยพบว่าสภาพการบริหารงานมีการวางแผน โครงการพัฒนาการจัดการเรียนการสอน และบุคลากร ตลอดจนการนิเทศติดตาม กับมีการบริหารสนับสนุนให้ครูสอน และผู้เรียนมีส่วนร่วมต่อการเตรียมแผนการสอน บรรยายภาคการเรียนรู้ แหล่งเรียนรู้ สื่อการเรียนการสอน และการวัดผลประเมินผล การวิเคราะห์ความก้าวหน้าของผู้เรียน แต่สภาพการบริหารงานน้อย การอบรมให้ความรู้ การสนับสนุน การนิเทศ ติดตาม การประเมินผล เพื่อให้เกิดการปรับปรุงแก้ไข และปัญหาการบริหารงานการจัดการเรียนการสอนอยู่ในระดับปานกลาง มีแนวโน้มไปทางมากและสอดคล้องกับสภาพการบริหารงานน้อย

7. งานวิจัยต่างประเทศ

แมคคาธี (Mc Cathy. 1971 A) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนในรัฐนิวเจอร์ซีย์ กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้บริหารโรงเรียน ผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียน ผู้ช่วยฝ่ายวิชาการ หัวหน้าหมวดวิชาและครู พบว่ากลุ่มครูมีความเห็นไม่สอดคล้องกับผู้บริหารและผู้ช่วยฝ่ายวิชาการเกี่ยวกับบทบาทในการปฏิบัติงานวิชาการและความรับผิดชอบในการตัดสินใจของคณะกรรมการ และกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดมีความเห็นว่าผู้บริหาร โรงเรียนควรมีบทบาทและความรับผิดชอบในการบริหารงานวิชาการให้มีคุณภาพมากที่สุด

ดีซอเทล (Desatel. 1978 : 42 – A) ได้ศึกษาเรื่องการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนในรัฐคาโกตาเหนือ สหรัฐอเมริกา พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนมีความเห็นส่วนตัวใช้เวลาส่วนใหญ่ในการจัดการเรียนการสอนและยังมีความเห็นต่อไปว่าตนจะปฏิบัติหน้าที่นี้ให้มากกว่าที่ปฏิบัติอยู่แล้วและถือว่าเป็นบทบาทที่มีความสำคัญที่สุดของผู้บริหารโรงเรียน

แอกที (Agthe. 1980 : 3067 – 3077 – A) ได้วิจัยเกี่ยวกับการรับรู้บทบาทหน้าที่ ครูใหญ่ ในงานวิชาการพบว่า ครูใหญ่บริหารงานอื่น ๆ มากเกินไป ครูใหญ่และครูยอมรับว่าการปรับปรุงการเรียนการสอนต้องทำร่วมกันและครูใหญ่ จะต้องเปลี่ยนจากการเป็นผู้สั่งการมาเป็นผู้ประสานงาน

มินูดีน (Minudin 1986 : 2403) ได้ทำการวิจัยบทบาททางด้านวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ในรัฐซาร์มาเลเซีย พบว่า ส่วนใหญ่ผู้บริหารมีหน้าที่หลักในด้านการประเมินผลโครงการของโรงเรียน สนับสนุนให้ผู้ร่วมงานมีการศึกษาและ ประสบการณ์เพิ่มขึ้น กำหนด

วัตถุประสงค์ของโรงเรียนอย่างชัดเจน ควบคุมโครงการและกิจกรรมอื่น ๆ ทั้งหมดของโรงเรียนสอนในระดับชั้น รู้และเข้าใจกฎข้อบังคับในการเรียนรายวิชาต่าง ๆ

คิไจ (Kijai. 1987 : 329 – A) พบว่า ความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร โรงเรียนมีความสัมพันธ์กับความสำเร็จของโรงเรียน

เบคเลย์ (Beckley. 1989 : 1587 – 1588 A) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การจัดการตารางกิจกรรมประจำวัน ในโรงเรียนอนุบาลที่มีผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน การจัดการตารางสอน กิจกรรมแบบเต็มวัน มีผลดีแก่ครูในการใช้เวลาสำหรับทำกิจกรรมสร้างเสริมให้แก่นักเรียนได้มากกว่าการจัดการตารางสอนรูปแบบอื่น ๆ และผู้วิจัยได้เสนอแนะว่า ผู้บริหารควรทำการวิจัยอย่างต่อเนื่องในเรื่องการจัดการตารางกิจกรรมประจำวันของโรงเรียนและการจัดสภาพแวดล้อมเพื่อพัฒนาเด็กเนื่องจากประเภทของการจัดการตารางกิจกรรมประจำวันที่น่ามาใช้กับนักเรียนเป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างยิ่ง

เบคเลย์ (Beckley. 1989 : 1587 – 1588 A) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การจัดการตารางกิจกรรมประจำวัน ในโรงเรียนอนุบาลที่มีผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน การจัดการตารางสอน กิจกรรมแบบเต็มวัน มีผลดีแก่ครูในการใช้เวลาสำหรับทำกิจกรรมสร้างเสริมให้แก่นักเรียนได้มากกว่าการจัดการตารางสอนรูปแบบอื่น ๆ และผู้วิจัยได้เสนอแนะว่า ผู้บริหารควรทำการวิจัยอย่างต่อเนื่องในเรื่องการจัดการตารางกิจกรรมประจำวันของโรงเรียนและการจัดสภาพแวดล้อมเพื่อพัฒนาเด็กเนื่องจากประเภทของการจัดการตารางกิจกรรมประจำวันที่น่ามาใช้กับนักเรียนเป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างหนึ่ง

บุซซี่ (Buzzi. 1991 : 807 – A) พบว่า องค์ประกอบความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนมีความสัมพันธ์กับควมมีคุณภาพของโรงเรียน และเป็นตัวทำนายควมมีคุณภาพของโรงเรียนอีกด้วย

ดาเวนพอร์ท (Davenport. 1997 : 598 – A) พบว่า พฤติกรรมความเป็น ผู้นำของผู้บริหารเกี่ยวข้องกับกิจกรรมการบริหาร

ชุย (Chui. 1997 : 807 – A) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง ภาวะผู้นำกับวิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียน บรรยากาศโรงเรียนและการรับรู้ของนักเรียน พบว่าภาวะผู้นำมีความสัมพันธ์กับบรรยากาศของโรงเรียนและการรับรู้ของนักเรียน ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน กล่าวคือ โรงเรียนที่ผู้บริหารโรงเรียนที่มีภาวะผู้นำสูงจะมีสภาพบรรยากาศและการรับรู้ของนักเรียนสูงตามไปด้วย

สรุป จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องจะเห็นได้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อความสำเร็จของการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เพราะต้องเอาใจใส่ กระตือรือร้น และส่งเสริมสนับสนุนด้วยการวางแผน พัฒนา ประชาสัมพันธ์ นิเทศภายใน กำกับ ติดตาม และประเมินผลในทุกชั้นตอน ประสานความร่วมมือกับทุกฝ่ายเพื่อสัมฤทธิ์ผลอันสูงสุดคือ นักเรียนสามารถค้นพบองค์ความรู้ด้วยตนเอง ได้เรียนรู้ด้วยการปฏิบัติจริง ได้ปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนและสภาพแวดล้อม ได้เรียนรู้กระบวนการกระทำต่าง ๆ และสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง นั่นก็คือแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่ตามแนวทางการปฏิรูปการเรียนรู้นั่นเอง

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

ในการศึกษานี้ได้จัดลำดับขั้นตอนการศึกษาไว้ดังต่อไปนี้

1. การกำหนดประชากรและเลือกกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล
6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. การกำหนดประชากรและเลือกกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ได้แก่ ครูผู้สอนที่ทำหน้าที่เป็นครูวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี ในปีการศึกษา 2545 จำนวน 425 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้คือครูวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี ปีการศึกษา 2545 จำนวน 223 คน ซึ่งกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan. 1970 : 608) โดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้วิจัยในครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaires) ที่ใช้กับครูวิชาการ โดยแบ่งสอบถามออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ประสบการณ์ในการดำรงตำแหน่งประเภทของโรงเรียนที่ครูวิชาการสังกัดและขนาดของโรงเรียน มีลักษณะข้อคำถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการจัดการเรียนการสอน ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี มีลักษณะข้อคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) มี 5 ระดับ จำนวน 48 ข้อ ได้แก่ ด้านการจัดการสอนของครู ด้านการวัดผลการเรียนรู้ด้านการจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อ

การจัดการเรียนการสอน ด้านการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนและด้านการส่งเสริมความก้าวหน้าในตำแหน่งที่ยกย่องเชิดชูเกียรติคุณ

3. ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

การสร้างเครื่องมือและการหาคุณภาพของเครื่องมือ

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามขึ้นเอง โดยดำเนินการสร้างแบบสอบถามตามลำดับดังนี้

1. ศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการจัดการเรียนการสอน โดยศึกษาจากตำราเอกสารและผลงานการวิจัยที่เกี่ยวข้องแล้วนำมาประมวลเป็น แนวคิดในการสร้างแบบสอบถาม
2. สร้างแบบสอบถามโดยมีเนื้อหาสอดคล้องกับกลุ่มตัวอย่างและนิยามศัพท์เฉพาะ
3. นำแบบสอบถามเสนออาจารย์ผู้ควบคุมปริญญาานิพนธ์เพื่อตรวจสอบแก้ไข
4. นำแบบสอบถามไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ตรวจสอบด้านเนื้อหา (Content Validity) ใช้เกณฑ์การพิจารณาความสอดคล้อง 3 ใน 5 โดยการคัดเลือกข้อคำถาม นำผลการวิเคราะห์ หากค่าอำนาจจำแนกแบบรายชื่อของแบบสอบถามด้วย
5. นำแบบสอบถามปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้ (Tryout) กับกลุ่มประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูวิชาการสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี จำนวน 50 คน
6. การหาค่าความสัมพันธ์สหสัมพันธ์ระหว่างข้อคำถามแต่ละข้อกับคะแนนรวม (Item total Correlation) โดยใช้สูตรของเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient) และเลือกข้อที่มีค่า r ตั้งแต่ .20 ขึ้นไป ได้คำถามจำนวน 48 ข้อ
7. หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient) ตามวิธีของครอนบัค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .97

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

1. ขออนหนังสือรับรองและแนะนำตัวจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ถึงผู้อำนวยการการประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี เพื่อขอความร่วมมือไปยังสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ และโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง
2. ขอนหนังสือแนะนำตัวจากผู้อำนวยการการประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี ถึงหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอ เพื่อขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามจากครูวิชาการ

3. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามจำนวน 223 ชุด พร้อมหนังสือขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามจากครูวิชาการด้วยตนเองและได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาจำนวน 223 ชุด คิดเป็น 100% ของแบบสอบถามทั้งหมดทุกชุดมีความสมบูรณ์

5. การจัดการข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอนดังนี้

5.1 การจัดการข้อมูล

นำแบบสอบถามที่ได้กลับคืนมา คัดเลือกเฉพาะฉบับที่สมบูรณ์ นำมาตรวจให้คะแนนเป็นรายข้อตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ แล้วนำข้อมูลดังกล่าวมาจัดระเบียบข้อมูลลงรหัสและทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS/PC⁺ (Statistical Packager for Social Science for Windows Version)

5.2 การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

5.2.1 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป ตามแบบสอบถามตอนที่ 1 โดยหาค่าความถี่และร้อยละ

5.2.2 วิเคราะห์แบบสอบถามตอนที่ 2 ที่เกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการจัดการเรียนการสอน เป็นรายข้อ รายด้านและโดยรวม วิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

5.2.3 แปลความหมายของค่าเฉลี่ย โดยพิจารณาตามเกณฑ์ของที่กำหนดไว้ดังนี้

ค่าเฉลี่ยระหว่าง	0.00 – 0.49	หมายถึง	ไม่ได้ปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด
ค่าเฉลี่ยระหว่าง	0.50 – 1.49	หมายถึง	ปฏิบัติน้อยมากนานๆ ครั้งในระดับน้อย
ค่าเฉลี่ยระหว่าง	1.50 – 2.49	หมายถึง	ปฏิบัติที่ทำบ้างบางครั้งอยู่ในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ยระหว่าง	2.50 – 3.49	หมายถึง	ปฏิบัติบ่อยครั้งในระดับมาก
ค่าเฉลี่ยระหว่าง	3.50 – 4.00	หมายถึง	ปฏิบัติเป็นประจำสม่ำเสมอในระดับมากที่สุด

3. การเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูวิชาการที่มีต่อการปฏิบัติตามบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการจัดการเรียนการสอน จำแนกตามประสบการณ์ในการดำรงตำแหน่งครูวิชาการและประเภทของโรงเรียนที่ครูวิชาการสังกัด วิเคราะห์โดยใช้สถิติ t - test

4. การเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูวิชาการที่มีต่อการปฏิบัติตามบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการจัดการเรียนการสอนจำแนกตามขนาดของโรงเรียน วิเคราะห์โดยใช้สถิติ F - test และในกรณีที่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จะตรวจสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่โดยวิธีของเชฟเฟ (Scheffe' Method)

6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติพื้นฐาน
 - 1.1 ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$)
 - 1.2 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)
 - 1.3 ค่าร้อยละ (Percentage)
2. สถิติที่ใช้หาคุณภาพของเครื่องมือ
 - 2.1 หาค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบสอบถาม โดยการหาสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient)
 - 2.2 การหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา
3. สถิติในการทดสอบสมมติฐาน
 - 3.1. เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม โดยใช้สถิติ t - test
 - 3.2 เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างที่มากกว่า 2 กลุ่ม ใช้สถิติ F - test
 - 3.3 ทดสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยระหว่างกลุ่ม กรณีที่ค่า F มีนัยสำคัญทางสถิติ ทำการทดสอบเป็นรายคู่ โดยวิธีการของ เชฟเฟ (Scheffe' Method)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่องบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี ผู้วิจัยนำเสนอผลของการวิเคราะห์ข้อมูล แบ่งเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของครูวิชาการ

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ระดับการปฏิบัติตามบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการจัดการเรียนการสอน จำแนกเป็นรายชื่อ รายด้านและโดยรวม

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นของครูวิชาการ ที่มีต่อการปฏิบัติตามบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการจัดการเรียนการสอน จำแนกตามประสบการณ์การดำรงตำแหน่งและประเภทของโรงเรียนที่ครูวิชาการสังกัด วิเคราะห์โดยหาค่า t - test

ตอนที่ 4 การวิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นของครูวิชาการที่มีต่อการปฏิบัติตามบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการจัดการเรียนการสอน จำแนกตามขนาดของโรงเรียน วิเคราะห์โดยหาค่า F - test และในกรณีที่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติจะตรวจสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่โดยวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe' Method)

เพื่อให้การวิเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษาค้นคว้าสามารถอ่านค่าได้โดยสะดวกผู้วิจัยจึงใช้สัญลักษณ์ในการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

N	หมายถึง	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
$\bar{X}$	หมายถึง	ค่าคะแนนเฉลี่ย
S.D.	หมายถึง	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
t	หมายถึง	ค่าสถิติที่ใช้พิจารณากลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม
p	หมายถึง	ระดับนัยสำคัญทางสถิติ
df	หมายถึง	ชั้นแห่งความเป็นอิสระ
SS	หมายถึง	ผลบวกกำลังสองของคะแนน (Sum of Square)
MS	หมายถึง	ค่าเฉลี่ยกำลังสองของคะแนน (Mean Square)
F	หมายถึง	สถิติที่ใช้ทดสอบความมีนัยสำคัญจากการแจกแจงแบบ F
*	หมายถึง	มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
**	หมายถึง	มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของครูวิชาการ ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงาน
การประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี จำแนกตามประสบการณ์ในการดำรงตำแหน่ง
ประเภทของโรงเรียนที่ครูวิชาการสังกัด และขนาดของโรงเรียน ผลปรากฏดังตาราง 2

ตาราง 1 ข้อมูลทั่วไปของครูวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา
การประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี จำแนกตาม ประสบการณ์ในการดำรงตำแหน่งครูวิชาการ
ประเภทของโรงเรียนที่ครูวิชาการสังกัดและขนาดของโรงเรียน

รายการ	ความถี่ (N = 223)	ร้อยละ
1. ประสบการณ์ในการดำรงตำแหน่ง		
1.1 ครูวิชาการมีประสบการณ์น้อยกว่า 10 ปี	66	29.60
1.2 ครูวิชาการมีประสบการณ์ตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป	157	70.40
รวม	223	100
2. ประเภทของโรงเรียนที่ครูวิชาการสังกัด		
2.1 ครูวิชาการปฏิบัติงานอยู่ในโรงเรียนขยายโอกาส	48	21.50
2.2 ครูวิชาการปฏิบัติงานอยู่ในโรงเรียนที่ไม่ขยายโอกาส	175	78.50
รวม	223	100
3. ขนาดของโรงเรียน		
3.1 ครูวิชาการปฏิบัติงานอยู่ในโรงเรียนขนาดเล็ก	52	23.30
3.2 ครูวิชาการปฏิบัติงานอยู่ในโรงเรียนขนาดกลาง	120	53.80
3.3 ครูวิชาการปฏิบัติงานอยู่ในโรงเรียนขนาดใหญ่	51	22.90
รวม	223	100

จากตาราง 1 พบว่า ครูวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา
จังหวัดสุพรรณบุรี ส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการดำรงตำแหน่งครูวิชาการตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป
คิดเป็นร้อยละ 70.40 นอกนั้นมีประสบการณ์ในการดำรงตำแหน่งครูวิชาการน้อยกว่า 10 ปีคิด
เป็นร้อยละ 29.60 และครูวิชาการส่วนใหญ่ปฏิบัติงานอยู่ในโรงเรียนขนาดกลาง ร้อยละ 53.80
และปฏิบัติงานอยู่ในโรงเรียนขนาดเล็ก และขนาดใหญ่ มีจำนวนใกล้เคียงกัน คือ ร้อยละ 23.30
และร้อยละ 22.90 ตามลำดับในส่วนประเภทของโรงเรียนครูวิชาการสังกัดพบว่า ครูวิชาการ ส่วน
ใหญ่ปฏิบัติงานอยู่ในโรงเรียนประถมศึกษาที่ไม่มีการขยายโอกาส คิดเป็นร้อยละ 78.50 นอกนั้น
ปฏิบัติงานอยู่ในโรงเรียนขยายโอกาส

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ระดับการปฏิบัติตามบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการจัดการเรียนการสอน จำแนกเป็นรายข้อ รายด้านและโดยภาพรวม ผลปรากฏดังตาราง 3-8

ตาราง 2 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นของครูวิชาการที่มีต่อการปฏิบัติตามบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา ในการจัดการเรียนการสอน จำแนกเป็นรายด้าน โดยรวม

บทบาทผู้บริหาร	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ
1. ด้านการจัดการเรียนการสอนของครู	3.14	.53	มาก
2. ด้านการวัดและประเมินผล	2.93	.68	มาก
3. ด้านการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอน	3.26	.51	มาก
4. ด้านการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน	2.92	.67	มาก
5. ด้านการส่งเสริมความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่และการยกย่องเชิดชูเกียรติครู	3.00	.81	มาก
รวม	3.05	.51	มาก

จากตาราง 2 พบว่าครูวิชาการมีความคิดเห็นว่าคุณสมบัติผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี มีการปฏิบัติตามบทบาทในการจัดการเรียนการสอนโดยรวม และแยกเป็นรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยรวมมีค่าเฉลี่ย 3.05 และในรายด้านพบว่ามีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 2.92 ถึง 3.26 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้านเช่นเดียวกันโดยมีการปฏิบัติด้านการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอนมีค่าเฉลี่ยสูงสุด และมีการปฏิรูปด้านการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

ตาราง 3 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นของครูวิชาการที่มีต่อบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการจัดการเรียนการสอน ด้านการจัดการเรียนการสอน จำแนก เป็นรายข้อและโดยรวม

ข้อที่	บทบาทของผู้บริหาร	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ
ด้านการจัดการเรียนการสอนของครู				
1	ส่งเสริมให้ครูใช้วิธีการสอนฯ	3.20	.70	มาก
2	จัดหาคู่มือเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนฯ	3.07	.76	มาก
3	ส่งเสริมให้ครูจัดกิจกรรมฯ สภาพการณ์ต่าง ๆ	3.15	.67	มาก
4	ส่งเสริมให้ครูจัดกิจกรรมฯ นักเรียนมีส่วนร่วม	3.20	.71	มาก
5	ส่งเสริมให้ครูจัดกิจกรรมฯ คว่าคว่าหาความรู้	3.06	.73	มาก
6	ส่งเสริมให้ครูใช้สื่อการสอนฯ	3.17	.71	มาก
7	สนับสนุนให้ครูใช้หลักสูตรการจัดการเรียนการสอน	3.17	.71	มาก
8	ส่งเสริมให้ครูมีการผลิตสื่อฯ	3.06	.80	มาก
9	ส่งเสริมให้ครูสร้างบรรยากาศฯ	3.17	.78	มาก
10	ส่งเสริมให้ครูทำการวิจัยในชั้นเรียน	3.03	.84	มาก
รวม		3.14	.74	มาก

จากตาราง 3 พบว่าครูวิชาการมีความคิดเห็นต่อการปฏิบัติตามบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี ในการจัดการเรียนการสอนด้านการจัดการเรียนการสอนของครูพบว่าการปฏิบัติโดยรวมและรายข้อทุกข้ออยู่ในระดับมาก โดยมีการส่งเสริมให้ครูใช้วิธีการสอนที่ฝึกทักษะ การคิด วิเคราะห์และแก้ปัญหาให้นักเรียนและการส่งเสริมให้ครูจัดกิจกรรมที่ให้นักเรียนมีส่วนร่วมคิดและลงมือปฏิบัติจริงมีการปฏิบัติมากกว่าข้ออื่น ๆ ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากันทั้ง 2 ข้อ ($\bar{x} = 3.20$) ส่วนการส่งเสริมให้ครูทำการวิจัยในชั้นเรียนพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีการปฏิบัติต่ำกว่าข้ออื่น ๆ ($\bar{x} = 3.03$)

ตาราง 4 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นของครูวิชาการที่มีต่อบทบาทของ
ผู้บริหารสถานศึกษาในการจัดการเรียนการสอน ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้
จำแนกเป็นรายข้อและโดยรวม

ข้อที่	บทบาทของผู้บริหาร	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ
ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้				
1	ส่งเสริมให้ครูวางแผนในการวัดฯ	3.17	.63	มาก
2	ส่งเสริมให้ครูใช้วิธีการประเมินผลฯ	3.17	.79	มาก
3	ส่งเสริมให้ครูใช้หลากหลายวิธีการในการวัดฯ	2.95	.90	มาก
4	ส่งเสริมให้ครูนำผลการประเมินไปใช้ฯ	3.04	.87	มาก
5	ส่งเสริมให้ครูประเมินผลพร้อมกับการจัดกิจกรรมฯ	3.00	.90	มาก
6	ส่งเสริมให้ครูใช้ข้อมูลหลายด้านในการวัดฯ	2.81	.98	มาก
7	ส่งเสริมให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการวัดฯ	2.52	1.03	มาก
8	อบรมพัฒนาครูเกี่ยวกับการวัดฯ	2.64	.89	มาก
9	ส่งเสริมให้ครูประเมินนักเรียนอย่างต่อเนื่อง	3.04	.80	มาก
10	ให้คำแนะนำปรึกษากับครูในการวัดฯ	2.93	.87	มาก
รวม		2.93	.87	มาก

จากตาราง 4 พบว่า ครูวิชาการมีความคิดเห็นต่อการปฏิบัติตามบทบาทของ
ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี ในการจัดการเรียนการ
สอนด้านการวัดและการประเมินผลการเรียนรู้ พบว่า มีการปฏิบัติโดยรวมและรายข้อทุกข้ออยู่
ในระดับมาก โดยมีการส่งเสริมให้ครูวางแผนในการวัดและการประเมินผลการเรียนรู้และการส่งเสริมให้ครูใช้วิธีการประเมินผลตามสภาพที่แท้จริงของนักเรียนมีการปฏิบัติมากกว่าข้ออื่นๆ ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากันทั้ง 2 ข้อ ($\bar{x} = 3.17$) ส่วนการส่งเสริมให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการวัดและการประเมินผล พบว่ามีการปฏิบัติน้อยกว่าข้ออื่นๆ ($\bar{x} = 2.52$)

ตาราง 5 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นของครูวิชาการ ที่มีต่อบทบาท
ของผู้บริหารสถานศึกษาในการจัดการเรียนการสอน ด้านการจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อ
การเรียนการสอน จำแนกเป็นรายข้อและโดยรวม

ข้อที่	บทบาทของผู้บริหาร	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ
ด้านการจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนการสอน				
1	อำนวยความสะดวกในการจัดสภาพแวดล้อม	3.41	.66	มาก
2	จัดบรรยากาศให้นักเรียนเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง	3.27	.65	มาก
3	ส่งเสริมให้มีการพัฒนาสภาพแวดล้อม	3.34	.67	มาก
4	ปรับปรุงสภาพแวดล้อมให้สวยงาม ร่มรื่น	3.47	.64	มาก
5	ส่งเสริมให้มีห้องปฏิบัติงานในการเรียนวิชาพิเศษ	3.09	1.02	มาก
6	ส่งเสริมให้มีการจัดป้ายนิเทศฯ	3.20	.85	มาก
7	จัดหาวัสดุ อุปกรณ์ใช้ในการเรียนการสอนฯ	3.00	.76	มาก
8	การจัดห้องเรียนให้สวยงามน่าเรียน	3.29	.75	มาก
9	การจัดห้องเรียนให้มีแสงสว่างเพียงพอ	3.32	.77	มาก
10	ส่งเสริมให้ครูจัดมุมพิเศษต่าง ๆ ภายในห้องเรียน	3.24	.78	มาก
รวม		3.26	.75	มาก

จากตาราง 5 พบว่า ครูวิชาการมีความคิดเห็นต่อการปฏิบัติตามบทบาทของผู้บริหาร
สถานศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี ในการจัดการเรียนการสอนด้าน
การจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอน พบว่า มีการปฏิบัติโดยรวมและรายข้อ
ทุกข้ออยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.47$) โดยมีการปรับปรุงสภาพแวดล้อมให้สวยงามสะอาดร่มรื่นมี
การปฏิบัติมากกว่าข้ออื่นๆ ส่วนการจัดหาวัสดุอุปกรณ์และครุภัณฑ์มาใช้ในการจัดการเรียน
การสอนอย่างพอเพียงพบว่าการปฏิบัติน้อยกว่าข้ออื่นๆ ($\bar{x} = 3.00$)

ตาราง 6 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นของครูวิชาการ ที่มีต่อบทบาท
ของผู้บริหารสถานศึกษาในการจัดการเรียนการสอน ด้านการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและ
ชุมชน จำแนกเป็นรายข้อและโดยรวม

ข้อที่	บทบาทของผู้บริหาร	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ
ด้านการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน				
1	สนับสนุนให้ผู้ปกครองและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม	2.97	.86	มาก
2	ส่งเสริมผู้ปกครองที่มีความรู้มาเป็นวิทยากร	2.88	.96	มาก
3	เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนช่วยเหลือ	2.82	.86	มาก
4	ส่งเสริมให้ผู้ปกครองให้คำแนะนำปรึกษา	2.83	.89	มาก
5	สร้างความร่วมมือกับผู้ปกครองและชุมชนจัดทำหลักสูตร	2.64	1.02	มาก
6	เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองแลกเปลี่ยนความคิดเห็น	2.80	.83	มาก
7	เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรม	3.13	.78	มาก
8	เผยแพร่ความรู้ ข่าวสาร เกี่ยวกับกิจกรรมการเรียนการสอน	3.05	.85	มาก
9	แต่งตั้งบุคลากรให้เป็นผู้ประสานงานระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครอง	3.17	.82	มาก
รวม		2.92	.87	มาก

จากตาราง 6 พบว่าครูวิชาการมีความคิดเห็นต่อการปฏิบัติตามบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี ในการจัดการเรียนการสอนด้านการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน พบว่า มีการปฏิบัติโดยรวมและรายข้อทุกข้ออยู่ในระดับมาก โดยมีการแต่งตั้งบุคลากรให้ทำหน้าที่เป็นผู้ประสานงานระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครองมีการปฏิบัติมากกว่าข้ออื่นๆ ($\bar{x} = 3.17$) ส่วนการสร้างความร่วมมือกับผู้ปกครองและชุมชนจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นพบว่าการปฏิบัติน้อยกว่าข้ออื่นๆ ($\bar{x} = 2.64$)

ตาราง 7 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นของครูวิชาการที่มีต่อบทบาทของ
ผู้บริหารสถานศึกษาในการจัดการเรียนการสอน ด้านการส่งเสริมความก้าวหน้าใน
ตำแหน่งหน้าที่และการยกย่องเชิดชูเกียรติครู จำแนกเป็นรายข้อและโดยรวม

ข้อที่	บทบาทของผู้บริหาร	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ
ด้านการส่งเสริมความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่และ การยกย่องเชิดชูเกียรติครู				
1	ยกย่องชมเชยครูที่มีความรู้	3.18	.75	มาก
2	เผยแพร่เกียรติคุณให้แก่ครูที่สามารถ	3.03	.84	มาก
3	ส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูมีความก้าวหน้า	3.18	.85	มาก
4	ส่งเสริมให้ครูไปอบรม ประชุม สัมมนา ศึกษาดูงาน	3.18	.97	มาก
5	ส่งเสริมให้ครูแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ	3.05	1.01	มาก
6	ส่งเสริมให้ครูส่งผลงานเกี่ยวกับกิจกรรมฯ	2.96	1.00	มาก
7	ส่งเสริมให้ครูได้รับการฝึกอบรมทางวิชาการ	3.03	1.04	มาก
8	ส่งเสริมให้ครูได้ศึกษาดูงานในโรงเรียนที่มีการสอนดีเด่น	2.79	1.10	มาก
9	ให้รางวัลแก่ครูที่มีผลงานดีเด่น	2.55	1.20	มาก
รวม		2.99	.97	มาก

จากตาราง 7 พบว่าครูวิชาการมีความคิดเห็นต่อการปฏิบัติตามบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี ในการจัดการเรียนการสอนด้านการส่งเสริมความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่และยกย่องเชิดชูเกียรติครู พบว่า มีการปฏิบัติโดยรวมและรายข้อทุกข้ออยู่ในระดับมาก โดยมีการยกย่องชมเชยครูที่มีความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนการสอน การส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูมีความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่การทำงาน และการส่งเสริมให้ครูไปอบรม ประชุมสัมมนา ศึกษาดูงาน ให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน มีการปฏิบัติมากกว่าข้ออื่นๆ ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากันทั้ง 3 ข้อ ($\bar{x} = 3.18$) ส่วนการให้รางวัลแก่ครูที่มีผลงานดีเด่น พบว่ามีการปฏิบัติน้อยกว่าข้ออื่นๆ ($\bar{x} = 2.55$)

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นของครูวิชาการที่มีต่อบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการจัดการเรียนการสอน จำแนกตามประสบการณ์ในการดำรงตำแหน่ง และประเภทของโรงเรียนที่ครูวิชาการสังกัด ผลปรากฏดังตาราง 8-9

ตาราง 8 การวิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นของครูวิชาการที่มีต่อบทบาทของผู้บริหารในการจัดการเรียนการสอนจำแนกประสบการณ์ในการดำรงตำแหน่ง

บทบาทผู้บริหาร	ประสบการณ์ น้อยกว่า 10 ปี		ประสบการณ์ 10 ปีขึ้นไป		t	p
	X	S.D.	X	S.D.		
1. ด้านการจัดการเรียนการสอน	3.21	.49	3.10	.54	1.30	.194
2. ด้านการวัดและประเมินผล	2.93	.68	2.92	.69	.07	.942
3. ด้านการจัดสภาพแวดล้อม	3.21	.53	3.28	.49	-.96	.34
4. ด้านการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง และชุมชน	3.01	.68	2.83	.66	1.21	.23
5. ด้านการส่งเสริมความก้าวหน้า	2.95	.88	3.01	.78	-.53	.60
รวม	3.06	.53	3.04	.51	.25	.81

จากตาราง 8 พบว่าครูวิชาการที่มีประสบการณ์ในการดำรงตำแหน่งต่างกันมีความคิดเห็น ต่อการปฏิบัติตามบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการจัดการเรียนการสอนเรียนการสอน โดยรวม และรายด้านไม่แตกต่างกัน

ตาราง 9 การวิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นของครูวิชาการ ที่มีต่อบทบาทของผู้บริหารในการจัดการเรียนการสอนจำแนกประเภทของโรงเรียนของครูวิชาการสังกัด

บทบาทผู้บริหาร	โรงเรียน ขยายโอกาส		ไม่ใช่โรงเรียน ขยายโอกาส		t	p
	X	S.D.	X	S.D.		
1. ด้านการจัดการเรียนการสอน	3.17	.49	3.13	.54	.51	.61
2. ด้านการวัดและประเมินผล	3.06	.50	2.89	.72	1.89	.06
3. ด้านการจัดสภาพแวดล้อม	3.36	.37	3.24	.54	1.86	.07
4. ด้านการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและ ชุมชน	2.80	.60	2.95	.69	-1.38	.17
5. ด้านการส่งเสริมความก้าวหน้า	3.19	.52	2.94	.87	2.53**	.01
รวม	3.12	.42	3.03	.54	1.05	.29

**นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 9 พบว่าครูวิชาการที่สังกัดในโรงเรียนต่างประเภทกันคือครูวิชาการอยู่ในโรงเรียนขยายโอกาส และครูวิชาการที่อยู่ในโรงเรียนที่ไม่ขยายโอกาส มีความคิดเห็นต่อการปฏิบัติตามบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาไม่แตกต่างกันแต่เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านที่เกี่ยวกับการส่งเสริมความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่และยกย่องเชิดชูเกียรติครู พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นอกจากนั้นไม่พบความแตกต่างกัน

ตอนที่ 4 การวิเคราะห์เปรียบเทียบความเห็นของครูวิชาการที่มีบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา
ในการจัดการเรียนการสอน จำแนกตามขนาดของโรงเรียนวิเคราะห์โดยค่า F - test ผล
ปรากฏดังตาราง 10-11

ตาราง 10 วิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นของครูวิชาการที่มีบทบาทของผู้บริหารสถาน
ศึกษาด้านการจัดการเรียนการสอน จำแนกตามขนาดของโรงเรียนโดยการวิเคราะห์ค่า
F - test

บทบาทผู้บริหาร	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	p
1. ด้านการเรียนฯ	ระหว่างกลุ่ม	2	.90	.45	1.62	.20
	ภายในกลุ่ม	220	61.11	.28		
	รวม	222	62.01			
2. ด้านการวัด	ระหว่างกลุ่ม	2	1.42	.71	1.53	.22
	ภายในกลุ่ม	220	102.62	.47		
	รวม	222	104.04			
3. ด้านการจัดสภาพฯ	ระหว่างกลุ่ม	2	2.13	1.07	4.27*	.02
	ภายในกลุ่ม					
	รวม	222	57.06			
4. ด้านการมีส่วนร่วมบริหารฯ	ระหว่างกลุ่ม	2	.08	.04		
	ภายในกลุ่ม	220	99.58	.45		
	รวม	222	99.66			
5. ด้านการส่งเสริมฯ	ระหว่างกลุ่ม	2	1.78	.89	1.35	.26
	ภายในกลุ่ม	220	144.84	.66		
	รวม	222	146.62			
รวมบทบาท	ระหว่างกลุ่ม	2	.89	.45	1.71	.18
	ภายในกลุ่ม	220	57.57	.26		
	รวม	222	58.466			

*นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 10 พบว่า ครูวิชาการที่ปฏิบัติงานอยู่ในโรงเรียนต่างขนาดกันมีความคิด
เห็นต่อการปฏิบัติตามบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา ในการจัดการเรียนการสอนโดยรวมไม่
แตกต่างกันแต่เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการจัดการ
เรียนการสอนมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกนั้นไม่พบความ
แตกต่างกัน เมื่อพบความแตกต่างผู้วิจัยทำการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ตาม
วิธีการของเชฟเฟ (Sccheffe ' Method) ผลปรากฏดังตาราง 12

ตาราง 11 การเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ ของค่าเฉลี่ย ความคิดเห็นของครูวิชาการที่มีต่อบทบาทของผู้บริหารในการจัดการเรียนการสอน ด้านการจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนการสอน ในโรงเรียนที่มีขนาดแตกต่างกัน

ขนาดโรงเรียน	$\bar{X}$	ขนาดเล็ก (3.10)	ขนาดกลาง (3.29)	ขนาดใหญ่ (3.37)
ขนาดเล็ก	3.10			.28*
ขนาดกลาง	3.29			
ขนาดใหญ่	3.37			

*นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 11 พบว่าครูวิชาการที่ปฏิบัติงานอยู่ในโรงเรียนขนาดใหญ่มีความคิดเห็นต่อการปฏิบัติตามบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา ในการจัดการเรียนการสอน ด้านการจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนการสอนแตกต่างกับโรงเรียนขนาดเล็กอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกจากนั้นไม่พบความแตกต่าง

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี สามารถสรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะดังนี้

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการปฏิบัติตามบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา ในการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี
2. เพื่อเปรียบเทียบการปฏิบัติตามบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี จำแนกตามประสบการณ์ในการดำรงตำแหน่งครูวิชาการ ประเภทของโรงเรียนที่ครูวิชาการสังกัดและขนาดโรงเรียน

สมมติฐานของการวิจัย

1. ครูวิชาการที่มีประสบการณ์ในการดำรงตำแหน่งต่างกันมีความคิดเห็นต่อบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการจัดการเรียนการสอนแตกต่างกัน
2. ครูวิชาการที่ปฏิบัติงานอยู่ในโรงเรียนต่างประเภทกันมีความคิดเห็นต่อบทบาทของผู้บริหาร สถานศึกษาในการจัดการเรียนการสอนแตกต่างกัน
3. ครูวิชาการที่ปฏิบัติงานอยู่ในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกันมีความคิดเห็นต่อบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการจัดการเรียนการสอนแตกต่างกัน

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ครูผู้สอนที่ทำหน้าที่เป็นครูวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี ปีการศึกษา 2545 จำนวน 223 คน. ซึ่งกำหนดกลุ่มตัวอย่างตามตารางสุ่มของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan. 1970 : 608) และเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างอย่างง่าย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือแบบสอบถามความคิดเห็นของครูวิชาการที่มีบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการจัดการเรียนการสอน โดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ประสบการณ์ในการดำรงตำแหน่งครูวิชาการ ประเภทของโรงเรียนที่ครูวิชาการสังกัดและขนาดของโรงเรียน

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยใช้สถิติดังนี้

1. สถิติพื้นฐาน เพื่ออธิบายข้อมูลทั่วไป ประกอบด้วย ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และค่าร้อยละ (Percentage)
2. สถิติที่ใช้หาคุณภาพของเครื่องมือ ใช้สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ในการหาค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามรายข้อ และใช้สัมประสิทธิ์แอลฟา เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ
3. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน ใช้สถิติ t - test เพื่อเปรียบเทียบข้อมูล 2 กลุ่ม ที่เกี่ยวกับประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน และประเภทของโรงเรียน และการใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างที่มากกว่า 2 กลุ่ม โดยใช้สถิติ F-test ในกรณีที่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติจะตรวจสอบความแตกต่างจากค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ โดยวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe' Method)

สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลของการศึกษา สรุปผลได้ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของครูวิชาการที่ทำการสอนในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า ครูวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรีส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการดำรงตำแหน่งครูวิชาการตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป คิดเป็น ร้อยละ 70.40 นอกนั้นมีประสบการณ์ในการดำรงตำแหน่งครูวิชาการน้อยกว่า 10 ปี คิดเป็นร้อยละ 29.60 และครูวิชาการส่วนใหญ่ปฏิบัติงานอยู่ในโรงเรียนขนาดกลางร้อยละ 53.80 และปฏิบัติงานอยู่ในโรงเรียนขนาดเล็กและขนาดใหญ่มีจำนวนใกล้เคียงคือ ร้อยละ 23.30 และร้อยละ 22.90 ตามลำดับ ในส่วนประเภทของโรงเรียนที่ครูวิชาการสังกัด พบ

ว่า ครูวิชาการส่วนใหญ่ปฏิบัติงานอยู่ในโรงเรียนประถมศึกษาที่ไม่ขยายโอกาสคิดเป็นร้อยละ 78.5 นอกนั้นปฏิบัติงานอยู่ในโรงเรียนขยายโอกาส คิดเป็นร้อยละ 21.5

2. บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดสุพรรณบุรี ในการจัดการเรียนการสอน พบว่าครูวิชาการมีความคิดเห็นต่อการปฏิบัติ ตามบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาโดยรวมและเป็นรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมากโดยมีการ ปฏิบัติในด้านการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนการสอนมีค่าเฉลี่ยสูงสุดและด้านการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

3. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูวิชาการที่มีต่อการปฏิบัติตามบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามประสบการณ์ในการดำรงตำแหน่งครูวิชาการที่แตกต่าง พบว่ามีความคิดเห็นต่อการปฏิบัติตามบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาไม่แตกต่างกันทั้งโดยรวม และรายด้าน

4. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูวิชาการที่มีต่อการปฏิบัติตามบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา ในการจัดการเรียนการสอนจำแนกตามประเภทของโรงเรียนที่ครูวิชาการ สังกัด ได้แก่ โรงเรียนขยายโอกาสและ โรงเรียนไม่ขยายโอกาส พบว่ามีความคิดเห็นต่อการ ปฏิบัติตามบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา ไม่แตกต่างกันทั้งโดยรวมและรายด้าน

5. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูวิชาการที่มีต่อการปฏิบัติตามบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามขนาดของโรงเรียน พบว่า โดยรวมมีความคิดเห็นต่อการ ปฏิบัติตามบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาไม่แตกต่างกัน แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอนมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนในด้านอื่นๆ ไม่พบความแตกต่างกัน

อภิปรายผล

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติตามบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาใน โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี ในการจัดการเรียน การสอน ตามความคิดเห็นของครูวิชาการ มีประเด็นที่ควรนำมาอภิปรายผลดังต่อไปนี้

1. ครูวิชาการ มีความคิดเห็น ต่อการปฏิบัติตามบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาใน โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี ในการจัดการเรียน การสอน โดยรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมากทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะงานวิชาการถือเป็น งานที่สำคัญของโรงเรียน เป็นงานที่เกี่ยวกับการเรียนการสอนโดยตรงสอดคล้องกับที่สำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2541 : 7 – 20) กำหนดไว้ว่างานวิชาการเป็นงานหลัก ของโรงเรียน ส่วนงานอื่นๆ เป็นงานที่ช่วยส่งเสริมให้งานวิชาการดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ ยิ่งขึ้นซึ่งครูวิชาการที่ได้รับการแต่งตั้งจากผู้บริหารในบางโอกาสมีหน้าที่ต้องปฏิบัติงานแทน ผู้บริหารนอกจากนั้นยังพบว่าครูวิชาการที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการ

ดำรงตำแหน่ง 10 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 70.40 เพราะฉะนั้นจะเห็นได้ว่าครูวิชาการต้องอยู่ใกล้ชิดกับผู้บริหารมีลักษณะงานที่ต้องปฏิบัติคล้ายคลึงกันและในบางโอกาสปฏิบัติงานแทนผู้บริหารตามที่กล่าวแล้วและอีกประการหนึ่งอาจจะเป็นเพราะในปัจจุบันผู้บริหารทุกระดับไม่ว่าจะเป็นผู้บริหารหรือผู้ช่วยฝ่ายต่างๆของโรงเรียนต่างให้ความสำคัญต่อการปฏิรูปการเรียนรู้ ทั้งผู้บริหารและครูวิชาการได้รับการอบรมหรือได้รับการชี้แจงในเรื่องความสำคัญของการปฏิรูปการเรียนรู้เป็นอย่างดีเสมอมาจึงอาจจะเป็นเหตุผลที่ทำให้ครูวิชาการมีความคิดเห็นต่อการปฏิบัติตามบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก

2. ครูวิชาการที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน อยู่ในโรงเรียนในสังกัดต่างกัน และขนาดของโรงเรียนต่างกันมีความคิดเห็นต่อการปฏิบัติตามบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี ในการจัดการเรียนการสอนไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะครูวิชาการส่วนใหญ่มีภาระงานที่คล้ายคลึงกันไม่ว่าจะเป็นโรงเรียนขนาดใดก็ตามมีงานที่ต้องปฏิบัติเหมือน ๆ กัน กล่าวคือเป็นผู้วางโครงการด้านการเรียนการสอนและรับผิดชอบดำเนินงานให้เป็นไปตามเป้าหมายของโรงเรียน ร่วมมือกับหัวหน้าหมวดวิชาวางนโยบายเกี่ยวกับการเรียนการสอนและสนับสนุนให้มีการค้นคว้าทดลองปรับปรุงการเรียนการสอนให้ดีขึ้น มีหน้าที่เป็นผู้แทนผลการเรียนการสอนเป็นผู้รับผิดชอบอบรมชี้แจงครู ให้เข้าใจวิธีการปฏิบัติงานที่เกี่ยวกับการเรียนการสอน การวัดผลเป็นผู้จัดทำ คู่มือครูและคู่มือการเรียนของนักเรียนเป็นผู้พิจารณาหนังสือแบบเรียน คู่มือ อุปกรณ์ต่างๆ ที่เห็นว่าเป็นประโยชน์ในการสอนตลอดจนเป็นผู้รับผิดชอบจัดให้มีโครงการในกิจกรรมทาง วิชาการเพื่อส่งเสริม ความรู้ให้นักเรียน บทบาทดังกล่าวเป็นบทบาทที่กำหนดไว้ในภาระงานของครูวิชาการหรือผู้ช่วยผู้บริหารสถานศึกษาฝ่ายวิชาการซึ่งถือเป็นความรับผิดชอบที่ต้องปฏิบัติ ครูวิชาการทุกคนไม่ว่าจะเป็นครูวิชาการที่มีประสบการณ์มากหรือน้อย อยู่ในโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลางหรือขนาดใหญ่ ตลอดจนไม่ว่าจะเป็นโรงเรียนที่ขยายโอกาสหรือ โรงเรียนไม่ขยายโอกาสก็ตามจะปฏิบัติตามบทบาทที่กำหนดไว้ทั้งสิ้น ทั้งนี้เพื่อให้คุณภาพในการจัดการศึกษาประสบผลสำเร็จ ดังนั้นจึงอาจจะกล่าวได้ว่าครูวิชาการที่มีประสบการณ์ในการดำรงตำแหน่งต่างกัน สังกัดในโรงเรียนต่างประเภทกันและอยู่ในโรงเรียนขนาดต่างกันจึงมีความคิดเห็นไม่ต่างกัน

3. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูวิชาการที่อยู่ในโรงเรียนขนาดต่างกัน โดยเฉพาะโรงเรียนที่มีขนาดใหญ่กับขนาดเล็ก พบว่า มีความคิดเห็นต่อการปฏิบัติตามบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี แตกต่างกันในด้านการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอน ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะโรงเรียนขนาดใหญ่ได้รับงบประมาณมากกว่าโรงเรียนขนาดเล็ก มีบุคลากรมากกว่า มีบริเวณกว้างขวางกว่า จึงมีโอกาสร่างบรรยากาศและจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนการสอนได้มากกว่า อีกประการหนึ่งผู้บริหารส่วนใหญ่มักจะให้ความสำคัญกับอาคารและสภาพแวดล้อมของโรงเรียนมากกว่างานวิชาการซึ่งอาจเป็นเหตุผลที่ครูวิชาการที่อยู่ในโรงเรียนขนาดใหญ่

มีความคิดเห็นต่อการปฏิบัติตามบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาด้านการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอนแตกต่างจากโรงเรียนขนาดเล็ก

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1. ผู้บริหารสถานศึกษา ควรให้ความสำคัญกับผู้ปกครองและชุมชนให้มากขึ้น ในการเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนเพื่อให้สอดคล้องกับแนวทางการปฏิรูปการเรียนรู้ที่เน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาโดยเฉพาะอย่างยิ่งควรให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการวัดและประเมินผลของโรงเรียนและมีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นให้มากขึ้น

1.2. ผู้บริหารสถานศึกษา ควรส่งเสริมให้ครูได้ทำการวิจัยในชั้นเรียนให้มากขึ้น โดยโรงเรียนอาจจัดให้มีการอบรมความรู้แก่ครูเกี่ยวกับระเบียบวิธีการทำวิจัย

1.3. ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมและสนับสนุนด้านงบประมาณสำหรับการจัดหาวัสดุครุภัณฑ์ อุปกรณ์ เพื่อใช้ในการเรียนการสอนให้มากขึ้น

1.4. ผู้บริหารสถานศึกษาควรสนับสนุนส่งเสริมครูให้ได้มีโอกาสศึกษาดูงานในโรงเรียนที่มีการสอนดีเด่น ตลอดจนจูงใจครูในการทำงานด้วยวิธีให้รางวัลแก่ครูที่มีผลงานดีเด่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการปฏิบัติงานดีเด่นด้านการเรียนการสอนเพื่อเป็นขวัญกำลังใจแก่ครู

2. ข้อเสนอแนะเพื่อทำการวิจัยต่อไป

2.1. ควรศึกษาบทบาท ของผู้บริหารสถานศึกษาในการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนประถมศึกษาด้วยเครื่องมืออย่างอื่น ๆ เช่น การสัมภาษณ์ การวิจัยเชิงคุณภาพ

2.2. ศึกษาปัจจัยอื่น ที่สัมพันธ์กับการปฏิบัติ ตามบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการจัดการเรียนการสอน ได้แก่ พฤติกรรมผู้นำ วิสัยทัศน์ของผู้บริหาร

2.3. ควรศึกษา บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนประถมศึกษาจากประชากรกลุ่มอื่น เช่น ครูผู้สอน นักเรียนและคณะกรรมการโรงเรียน

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

กมล ตราฐ. (2541, กันยายน – ตุลาคม). “โรงเรียนกับชุมชนหัวใจการจัดการศึกษา,”

การศึกษาท้องถิ่น. 2(5) : 10 –13.

กรมวิชาการ, กระทรวงศึกษาธิการ. (2539). *ครูกับการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน.*

กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา.

----- (2544). *การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญที่สุด : แนวทางสู่การปฏิบัติ.* กรุงเทพฯ :

โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

กรมสามัญศึกษา. (ม.ป.ป.). *ขอบช่วยและหน้าที่ความรับผิดชอบของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา.*

กรุงเทพฯ : กองมัธยมศึกษา.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2540). *การจัดประสบการณ์การเรียนรู้เป็นสำคัญที่สุด.* กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์

คุรุสภาลาดพร้าว.

การประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี, สำนักงาน. (2545). *ข้อมูลและสารสนเทศ. อัดสำเนา.*

กิตติมา ปรีดีดีลก. (2532). *การบริหารและการนิเทศการศึกษาเบื้องต้น.* กรุงเทพฯ : อักษราพิพัฒน์

จำกัด.

โกวิท ประวาลพฤกษ์. (2541). *การปฏิรูปการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนสำคัญที่สุด : แนวทางสู่การ*

ปฏิบัติ. กรมวิชาการและคณะกรรมการปฏิรูปการเรียนรู้ในคณะกรรมการปฏิรูปการ

ศึกษา, กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

โกศล เดชเดี้ยว และ คณะ. (2540). *บทบาทการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา*

ตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษของครูผู้สอนกรณีศึกษาจังหวัดนครสวรรค์.

วิทยานิพนธ์ ศศ.ม.(การบริหารการศึกษา). พิษณุโลก : บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัย

นเรศวร. ถ่ายเอกสาร.

คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. (2536). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพโรงเรียน*

ประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. กรุงเทพฯ :

โรงพิมพ์คุรุสภา.

----- (2539). *แนวทางการดำเนินงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพฯ*

: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

----- (2541). *แนวคิดและนโยบายกระทรวงศึกษาธิการ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.*

----- (2542). *การปฏิรูปการเรียนรู้สำคัญที่สุด กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา.*

----- (2543). *การปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ สปช. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์การศาสนา.*

----- (2544). แกนหลักแนวคิดการปฏิรูปการเรียนรู้และเกณฑ์การประเมินโรงเรียน.

กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์กรมการศาสนา.

คณะกรรมการข้าราชการครู, สำนักงาน. (2529). การบริหารงานวินัยข้าราชการครู. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

คณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ,สำนักงาน. (2539). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544). กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

จรรยาพร ธรนิษฐ์. (2541). ร่วมวงบริหาร. กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัดเพิ่มเสริมกิจ.

จิราภรณ์ ไทยกิจ. (2541). ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูกระทรวงศึกษาธิการ. สารนิพนธ์ กศ.ม.(จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร

ชนาธิป พรกุล. (2543). รูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ชำเลื่อง วุฒิจันทร์. (2535). “ วินัยข้าราชการพลเรือน ” ในกฎหมายเกี่ยวกับการบริหารการศึกษา. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.

ชุมพล ศรีทองกุล. (2544). ครูกับการจัดกระบวนการเรียนรู้. กรุงเทพฯ : กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ.

ดวงเดือน อ่อนนวม. (2542). รูปแบบการเรียนรู้กรณีศึกษาโรงเรียนในกรุงเทพมหานคร. รายงานการวิจัย โครงการปฏิรูปการเรียนรู้. กรุงเทพฯ :

ทัศนาศ แสงศักดิ์. (2543). ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและชุมชน. (เอกสารประกอบการบรรยายวิชา EA 623). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร

ทิตนา แหมณี. (2542, พฤษภาคม). การจัดการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ. วารสารวิชาการ 2(5) : 14 – 15

ธงชัย สันติวงษ์. (2534). การวางแผนการศึกษา. กรุงเทพฯ.

ชนเศ คิตรุ่งเรือง. (2539). การประกันคุณภาพในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนประเภทสามัญศึกษากรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (การบริหารการศึกษา). มหาสารคาม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.

- ธวัช แก้วมณีชัย. (2542). การประเมินโครงการปฏิรูประบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดนครพนม. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). มหาสารคาม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.
- นภเนตร ธรรมบวร. (2543). ศูนย์พัฒนาคุณภาพวิชาการ. สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ.
- นักศึกษาคณะ กศ.บป. วิชาเอกการประถมศึกษา. (2541). รายงานผลการสัมมนาเรื่อง “การจัดการเรียนการสอนด้วยกระบวนการโดยยึดนักเรียนเป็นศูนย์กลาง”. สุพรรณบุรี : นักศึกษาหมู่เรียน สพ.ก. 5/14ป.
- นิรันดร์ ช่วยเจริญ. (2543). การบริหารงานการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดปทุมธานี. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- หน่วยศึกษานิเทศก์, กระทรวงศึกษาธิการ. (2543). การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ. เอกสารชุดแนวทางการปฏิรูปการศึกษาในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา.
- บันลือ พุกกะวัน. (2525). การประถมศึกษา. ฉบับแก้ไขปรับปรุงครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- บุญดิ่ง อุ่นแก้ว. (2537). การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษานอกโรงเรียนของคณะทำงานสนับสนุนการปฏิบัติงานพัฒนาชนบทระดับตำบลในจังหวัดเพชรบูรณ์. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (การบริหารการศึกษา). ขอนแก่น : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ถ่ายเอกสาร.
- บุญเรือน หมั่นทรัพย์. (2538). ปัจจัยที่สัมพันธ์กับประสิทธิผลการจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาของโรงเรียนเอกชนคาทอลิก. วิทยานิพนธ์ กศ.ด. (การบริหารการศึกษา) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ประพัฒพงศ์ เสนาฤทธิ์. (2544, พฤษภาคม). “ครู ผู้ปกครอง ชุมชน ร่วมกันกำหนดหลักสูตรท้องถิ่น,” การศึกษาไทย. 2(11) : 37 – 38.
- ประยุทธ์ ตรีชัย. (2544). การศึกษาการมีส่วนร่วมของครูในการบริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสระบุรี. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2535). จิตวิทยาอุตสาหกรรม. กรุงเทพฯ : ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ.

- ปัญญา จันทรทอง. (2540). ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการจัดทำผลงานทางวิชาการเพื่อเลื่อนขั้นตำแหน่งเป็นอาจารย์ 2 ระดับ 7 ของครูในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดอุดรธานี. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (การบริหารการศึกษา) ขอนแก่น : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ถ่ายเอกสาร.
- ผ่องศรี แด้มทอง. (2539). แบบผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในการทำงานของครูอาจารย์โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดกาญจนบุรี. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรี นครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542. (2542,สิงหาคม). ในราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 116 ตอนที่ 74 ก
- พนาลัย อยู่สำราญ. (2535). ตัวแปรทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับการยอมรับนวัตกรรมทางการสอนของครูผู้สอนสังคมศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา ในเขตการศึกษา 1. วิทยานิพนธ์ วท.ม. (การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- พนัส หันนาคินทร์. (2524). การสอนค่านิยม. พิษณุโลก : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก.
- พรพิมล โกลิภาพ. (2539). ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานการสอนเสริมของอาจารย์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. วิทยานิพนธ์ กศ. ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- พัชรินทร์ แก้วพาดิ. (2544). ผลของกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ที่มีต่อพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 3 (โรงเรียนขยายโอกาส) : ศึกษาเฉพาะกรณีโรงเรียนบ้านนากระหาด อำเภออากาศอำนวย จังหวัดสกลนคร. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาให้คำปรึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.
- พิชัย ช้ายประทุม. (2543). การศึกษาเปรียบเทียบลักษณะพฤติกรรมผู้นำและประสิทธิผลการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาดีเด่นและผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาทั่วไป สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสกลนคร. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). สกลนคร : บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันราชภัฏสกลนคร. ถ่ายเอกสาร.
- ไพโรจน์ กลิ่นกุหลาบ. (2542). การนิเทศการศึกษา : ทฤษฎีและการปฏิบัติ ภาคบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ภัทรา นิคนานนท์. (2543). การประเมินผลกาเรียน. กรุงเทพฯ : ทิพย์วิสุทย์.

- ภาวิณี ศรีสุขวัฒนานันท์ และ เรณูมาศ มาอุ่น. (2542). โครงการวิจัยและพัฒนานรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งประโยชน์ของผู้เรียนเป็นสำคัญในจังหวัดสกลนคร.
- รุ่ง แก้วแดง. (2542). ประวัติการศึกษาไทย. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มติชน.
- ลือชัย รัชอินทร์. (2544). ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครูโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดสกลนคร. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา) มหาสารคาม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.
- วงเดือน จงไพบูลย์. (2543). ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพในการทำงานของข้าราชการในสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน กระทรวงศึกษาธิการ. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- วัชร ภัททิกุล. (2540). การปฏิบัติงานนอกโรงเรียนประถมศึกษาดีเด่นระดับจังหวัด พ.ศ. 2537 : ศึกษาเฉพาะกรณีโรงเรียนบ้านแพ่งพวย สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดบุรีรัมย์. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). มหาสารคาม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.
- วันทนา เมืองจันทร์. (2543). “บทบาทของผู้บริหารที่ส่งผลต่อความสำเร็จทางการบริหารสถานศึกษา,” วิทยจารย์. ปีที่ 99(5) : 28 – 31.
- วัฒนาพร ระบุทุกข์. (2541). การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญที่สุด. กรุงเทพฯ ----- (2542). พฤติกรรมของครูในการปฏิรูปการเรียนรู้โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ. กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ
- วิเชียร ชัยสำโรง. (2541). การปฏิบัติงานด้านวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษา ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง : ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). มหาสารคาม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.
- วิภาภรณ์ ภู่วัฒนกุล. (2543). “ใครคือผู้ดำเนินการจัดการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลางที่แท้จริง,” ข้าราชการครู. 20(2) : 12 – 13.
- วิรัตน์ บัวขาว. (2540). ผู้บริหารโรงเรียนยุคโลกาภิวัตน์. ประชาศึกษา. 47(6) : 15 – 18.
- วีรณัฐ ปิณฑวนิช. (2543). โรงเรียนพร้อมปฏิรูปการเรียนรู้แค่ไหน. วารสารปฏิรูป.
- วีระ พลอยครบุรี. (2532). การบริหารงานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ที่ได้รับการคัดเลือกเป็นโรงเรียนดีเด่นเขตการศึกษา 11. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.

- วุฒิ สุวรรณรังษี. (2540). การปฏิบัติตามบทบาทคณะกรรมการโรงเรียนประถมศึกษา สังกัด
สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสระบุรี. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา).
กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ศักดิ์ดา ทรัพย์ขวัญเมือง. (2543). การบริหารการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง
ภายในโรงเรียนมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา จังหวัดปทุมธานี. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม.
(การบริหารการศึกษา) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
ถ่ายเอกสาร.
- ศักรินทร์ สุวรรณโรจน์. (2542, 2 ธันวาคม 2541 – มกราคม). บทบาทของผู้ปกครองในการ
บริหารการศึกษา," วารสารข้าราชการครู. 3(2) : 24.
- สมาน แก้วคำไสย์. (2545). บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนต่อการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็น
สำคัญที่สุดในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด.
ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม.(การบริหารการศึกษา) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สังัด อุทรานันท์. (2527). การจัดการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ. กรุงเทพฯ : วงเดือนการ
พิมพ์.
- สาโรช ไสยสมบัติ. (2534). ความพึงพอใจในการทำงานของครูอาจารย์โรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัด
กรมสามัญศึกษา จังหวัดร้อยเอ็ด. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา)
มหาสารคาม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒมหาสารคาม.
ถ่ายเอกสาร.
- สำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร. (2540). สถิติศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์สำนัก
นายกรัฐมนตรี.
- สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเดิมบางนางบวช. (2544). แผนปฏิบัติงานประจำปี 2544.
สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี : อัดสำเนา.
- สัมฤทธิ์ กางเพ็ง. (2544, ตุลาคม – พฤศจิกายน). รูปแบบการมีส่วนร่วมในสถานศึกษา,"
ข้าราชการครู. 22(1) : 10 – 13.
- สมหวัง พิริยานุวัฒน์และคณะ. (2542). การจัดระบบใบอนุญาตประกอบวิชาชีพผู้บริหารการ
ศึกษา. กรุงเทพฯ : ม.ป.พ..
- ไสว พักขาว. (2542). การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง. กรุงเทพฯ : โครงการ
ตำราวิชาการ ราชภัฏเฉลิมพระเกียรติ.
- สุพล วังสินธ์. (2542). บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนปฏิรูปการศึกษา. วารสารวิชาการ.

สุรพล มีหนองหว้า. (2540). ปัญหาการบริหารงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน
ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดนครพนม. วิทยานิพนธ์ กศ.ม.
(บริหารการศึกษา). มหาสารคาม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
ถ่ายเอกสาร.

สุวิทย์ มูลคำ. (2542). แฟ้มสะสมงาน. พิมพ์ครั้งที่ 10 กรุงเทพฯ : ที.พี. พรินท์ จำกัด.

เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์. (2522). พฤติกรรมผู้นำทางการศึกษา. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ไทย
วัฒนาพานิช.

โสภารรรณ อัมพันศิริรัตน์. (2539). ความคิดเห็นของครูประจำกลุ่มการศึกษาทางไกลเกี่ยวกับการ
การนิเทศด้านวิชาการของศูนย์บริหารการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ จังหวัดพัทลุง.
ปริญญาโท กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

อรรถัย มูลคำและคนอื่นๆ. (2542). การบูรณาการหลักสูตรและการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียน
สำคัญที่สุด. กรุงเทพฯ.

อำภา บุญช่วย. (2537). การบริหารงานวิชาการในโรงเรียน. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.

อุดม สารรัตน์. (2540). สภาพขวัญกำลังใจของข้าราชการสายสนับสนุนการสอนในมหาวิทยาลัย
ขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (การบริหารการศึกษา). ขอนแก่น : บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยขอนแก่น ถ่ายเอกสาร.

อุษณีย์ โพธิสุข. (2543). กลยุทธ์ทางการศึกษา. ร่วมคิดร่วมเขียนผู้เรียนสำคัญที่สุด. กรุงเทพฯ :
สำนักพิมพ์ บริษัทพริกหวานกราฟฟิค จำกัด.

- Agthe, R. Robert, R. (1980, May). *The Elementary Principals Perceptions of Thai Own and Teachers Role in Curriculum Dicision Making*,” Dissertation Abstracts International. 36(5) : 3077 – A.
- Becerra, Gloria Vega. (1974). “*Role perceptions of Administrators and community Repersentatives in Abstracts International*. 34(11) : 131 – A..
- Ballantine, Jeanne H. (1993). *The Sociology of Education : a systematic analysis 3^d ed.* Englewood cliffs. NJ
- Buzzi, Michel Joseph. (1991, June). “ *The Relationship of school Effectiveness to selected Dimension of Principal’s Instrumentional leadership in Elementary School in the State of conecticut* ”. Dissertation Abstracts International. 51(12).
- Campbell, Ronarld F. and other. (1987). *Lntroduction to Educational Administration.5th* , Boston : Allyn Bacon.
- Cronbach, Lee J. (1990). *Essentials of Psychological Testing. 5th ed.* New York : Harper Collins Publishers.
- Desautel, Rodney Allen. (1978). “*Administrative Role Perceptions of North Dakota Elementary School Principals as Related to Five Selected Dimensions of Administrative Function*”. Dissertation Abstracts International. 39(01) : 97 – A.
- Devenport, Jennifer Leigh. (1997, February). “*Does Expert Psychological Textimony Improve Juror Sensitivity to Lineup Suggestiveness*,” Dissertation Abstracts International. 57(08) : 5387 – B .
- Kijai, Jimmy. (1987). “*School Effectiveness Characteristics and School Incentive Reward*,” Dissertation Abstracts International. 48(04) : 175 – A.
- Killian, Ray A. (1968). *Managing by Decision for Maximum Executive Effectiveness*. North Carolina : Valle – Balou Press.
- Knezevich, Stephen J. (1984). *Administration of Public Education 4th ed.* New York : Haper and Row Publishers.
- Krejcie, Robert. B and Daryle, W. Morgan. (1970). “*Determining Sample Size For Research Activity*,” Journal of Education and Psychological Measuremint. 30(3) :607 – 610.

- Lee, Chui. (1997, May). *A Study of Carryover Effects in Marketing (Sales Response)*. Dissertation Abstracts International. 57(11) : 4834
- McCarthy, Water M. (1971, August). *"The Role of the Secondary School Principal in New Jersey,"* Dissertation Abstracts International. 3(2) : 705-A
- Miller, Van. (1965). *The Public Administration of American School System*. New York : The Macmillan Company.
- Minudin, Othman Osman Bin. (1986). *"The Role of The Secondary School Principal as Perceived by Secondary School Principals in Sabah, Malaysia,"* Dissertation Abstracts International. 47(07) : 103 – A.
- Vick, Laura Greer. (1977). *"The role of Interindividual Relationships in Two Troops of Captive Lemur Fulvus,"* Dissertation Abstracts International. 38(06) : 243 – A.
- Weinheimer, Cathy A. (1992). *"Nurses' Perceptions of Staff Development Educational Opportunities,"* Dissertation Abstracts International. 31(01) : 76.

ภาคผนวก ก

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้องของเครื่องมือ

รายนามผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบแบบสอบถามการวิจัย

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพโรจน์ กลิ่นกุหลาบ	หัวหน้าภาควิชาการบริหารการศึกษา
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วีระ สุภากิจ	ผู้อำนวยการสำนักงานหอสมุดกลาง
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
3. อาจารย์ ดร. มารศรี สุธานี	อาจารย์ภาควิชาการบริหารการศึกษา
4. อาจารย์ ดร. ปราไทย จันทร์เรือง	อาจารย์คณะครุศาสตร์สถาบันราชภัฏเทพสตรี
5. อาจารย์ สมเกียรติ กุ้เกียรติภูมิ	ผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลสมเด็จพระวันรัตน์

ภาคผนวก ข

หนังสือขอความร่วมมือและแบบสอบถามในการวิจัย

ที่ ทม 1012/ ๒๙๕๓

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

๑๔ มีนาคม ๒๕๕๖

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน อธิการบดีสถาบันราชภัฏเทพสตรี

เนื่องด้วย นายอสนีัย อัจฉริยบุตร นิสิตระดับปริญญาโท วิชาเอกการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำสารนิพนธ์ เรื่อง "บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี" โดยมี อาจารย์สุทิพรรณ พัฒนพณิชย์ และ รองศาสตราจารย์อัจฉรา สุขารมณย์ เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญ อาจารย์ปราโมทย์ จันทร์เรือง อาจารย์คณะครุศาสตร์ เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ข้าราชการในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแบบสอบถามให้ นายอสนีัย อัจฉริยบุตร และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์นภาพรณ์ หะวานนท์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 02-664-1000 ต่อ 5618, 5731

หมายเหตุ : ต้องการสอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ มือถือ 09-8870979

ที่ ทม 1012/ ๑๔ ๒๔

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

14 มีนาคม 2546

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลสมเด็จพระวันรัตน์

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม

เนื่องด้วย นายอสนีัย อัจฉริยะบุตร นิสิตระดับปริญญาโท วิชาเอกการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำสารนิพนธ์ เรื่อง "บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี" โดยมี อาจารย์สุพิพรรณ พัฒนพามิชัย และ รองศาสตราจารย์อัจฉรา สุขารมณ เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำสารนิพนธ์ ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญ ท่าน เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแบบสอบถามบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแบบสอบถามให้ นายอสนีัย อัจฉริยะบุตร และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์นภภรณ์ หะวานนท์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 02-664-1000 ต่อ 5618, 5731

หมายเหตุ : ต้องการสอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ มือถือ 09-8870979

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ บัณฑิตวิทยาลัย มศว โทร. 5731, 5618

ที่ ทบ 1012/๒๔๔๕

วันที่ /๔ มีนาคม 2546

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

เนื่องด้วย นายอัสนีย์ อัจฉริยะบุตร นิสิตระดับปริญญาโท วิชาเอกการบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำสารนิพนธ์เรื่อง "บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี" โดยมี อาจารย์สุพีพรรณ พัฒนพานิชย์ และ รองศาสตราจารย์อัจฉรา สุขารมณ์ เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ไพโรจน์ กลิ่นกุหลาบ ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิระ สุภากิจ และ อาจารย์มารศรี สุธานี เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแบบสอบถามบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแบบสอบถามให้ นายอัสนีย์ อัจฉริยะบุตร และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้ด้วย

(รองศาสตราจารย์นภภรณ์ หะวานนท์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ที่ ทม 1012/๔๖๗๔

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

/4 มีนาคม 2546

เรื่อง ขอกความอนุเคราะห์เพื่อพัฒนาเครื่องมือการวิจัย

เรียน หัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม และรายชื่อโรงเรียนในสังกัด

เนื่องด้วย นายอัสนีย์ อัจฉริยะบุตร นิสิตระดับปริญญาโท วิชาเอกการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำสารนิพนธ์เรื่อง "บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี" โดยมี อาจารย์สุพิพรรณ พัฒนพาณิชย์ และ รองศาสตราจารย์อัจฉรา สุขารมณ์ เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อพัฒนาเครื่องมือการวิจัย โดยขอให้ครูวิชาการจำนวน 50 คน ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี ดังเอกสารที่แนบเป็นกลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี ในระหว่างเดือนมีนาคม 2546

จึงเรียนมาเพื่อขอกความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ นายอัสนีย์ อัจฉริยะบุตร ได้เก็บข้อมูลในการทำปริญญานิพนธ์ และจะกรุณามีหนังสือแจ้งไปยังโรงเรียนในสังกัดจะเป็นพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์นภกรณ์ หะวานนท์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 02-664-1000 ต่อ 5618, 5731

หมายเหตุ : ต้องการสอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ มือถือ 09-8870979

ที่ ทม 1012/ 3 044

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

17 มีนาคม 2546

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เพื่อการวิจัย

เรียน หัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอเดิมบางนางบวช จังหวัดสุพรรณบุรี

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม และรายชื่อโรงเรียนในสังกัด

เนื่องด้วย นายอัสนีย์ อัจฉริยบุตร นิสิตระดับปริญญาโท วิชาเอกการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำสารนิพนธ์เรื่อง "บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี" โดยมี อาจารย์สุทิพรรณ พัฒนาพาณิชย์ และ รองศาสตราจารย์อัมรา สุขารมณ์ เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย โดยขอให้ครูวิชาการ จำนวน 50 คน ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเดิมบางนางบวช จังหวัดสุพรรณบุรี ดังเอกสารที่แนบตอบแบบสอบถามบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี ในระหว่างเดือนมีนาคม 2546

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ นายอัสนีย์ อัจฉริยบุตร ได้เก็บข้อมูลในการทำปริญญานิพนธ์ และจะกรุณามีหนังสือแจ้งไปยังโรงเรียนในสังกัดจะเป็นพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์อัมรา สุขารมณ์ หะวานนท์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 02-664-1000 ต่อ 5618, 5731

หมายเหตุ : ต้องการสอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ มือถือ 09-8870979

ที่ ทม 1012/3049

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

17 มีนาคม 2546

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เพื่อการวิจัย

เรียน หัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม และรายชื่อโรงเรียนในสังกัด

เนื่องด้วย นายอัสนีย์ อัจฉริยบุตร นิสิตระดับปริญญาโท วิชาเอกการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำสารนิพนธ์เรื่อง "บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี" โดยมี อาจารย์สุพิพรรณ พัฒนพาณิชย์ และ รองศาสตราจารย์อจรรา สุขารมณ์ เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย โดยขอให้ครูวิชาการ จำนวน 50 คน ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี ดังเอกสารที่แนบตอบแบบสอบถามบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี ในระหว่างเดือนมีนาคม 2546

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ นายอัสนีย์ อัจฉริยบุตร ได้เก็บข้อมูลในการทำปริญญานิพนธ์ และจะกรุณามีหนังสือแจ้งไปยังโรงเรียนในสังกัดจะเป็นพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์นภาพร หะวานนท์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 02-664-1000 ต่อ 5618, 5731

หมายเหตุ : ต้องการสอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ มือถือ 09-8870979

ที่ ทม 1012/ 3050

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

/ 7 มีนาคม 2546

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เพื่อการวิจัย

เรียน หัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอคำณช้าง จังหวัดสุพรรณบุรี

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม และรายชื่อโรงเรียนในสังกัด

เนื่องด้วย นายอสนีฯ อัจฉริยะบุตร นิสิตระดับปริญญาโท วิชาเอกการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำสารนิพนธ์ เรื่อง "บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี" โดยมี อาจารย์สุพิพรรณ พัฒนพาณิชย์ และ รองศาสตราจารย์อจลรา สุขารมณ์ เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย โดยขอให้ครูวิชาการ จำนวน 50 คน ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอคำณช้าง จังหวัดสุพรรณบุรี ดังเอกสารที่แนบตอบแบบสอบถามบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี ในระหว่างเดือนมีนาคม 2546

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ นายอสนีฯ อัจฉริยะบุตร ได้เก็บข้อมูลในการทำปริญญานิพนธ์ และจะกรุณามีหนังสือแจ้งไปยังโรงเรียนในสังกัดจะเป็นพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์นภภรณ์ หะวานนท์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 02-664-1000 ต่อ 5618, 5731

หมายเหตุ : ต้องการสอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ มือถือ 09-8870979

ที่ ทม 1012/ 3051

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

17 มีนาคม 2546

เรื่อง ขออนุญาตเพื่อการศึกษาวิจัย

เรียน หัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอสามชุก จังหวัดสุพรรณบุรี

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม และรายชื่อโรงเรียนในสังกัด

เนื่องด้วย นายอัสนีย์ อัจฉริยะบุตร นิสิตระดับปริญญาโท วิชาเอกการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำสารนิพนธ์เรื่อง "บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี" โดยมี อาจารย์สุพีพรรณ พัฒนพานิชย์ และ รองศาสตราจารย์อัครา สุขารมณ์ เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย โดยขอให้ครูวิชาการ จำนวน 50 คน ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอสามชุก จังหวัดสุพรรณบุรี ดังเอกสารที่แนบตอบแบบสอบถามบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี ในระหว่างเดือนมีนาคม 2546

จึงเรียนมาเพื่อขออนุญาตให้ ได้โปรดพิจารณาให้ นายอัสนีย์ อัจฉริยะบุตร ได้เก็บข้อมูลในการทำปริญญานิพนธ์ และจะกรุณามีหนังสือแจ้งไปยังโรงเรียนในสังกัดจะเป็นพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์อภรณ์ หะวานนท์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 02-664-1000 ต่อ 5618, 5731

หมายเหตุ : ต้องการสอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ มือถือ 09-8870979

ที่ ทม 1012/ 3052

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

17 มีนาคม 2546

เรื่อง ขอกความอนุเคราะห์เพื่อการวิจัย

เรียน หัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอหนองหญ้าไซ จังหวัดสุพรรณบุรี

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม และรายชื่อโรงเรียนในสังกัด

เนื่องด้วย นายอสนี อัจฉริยะบุตร นิสิตระดับปริญญาโท วิชาเอกการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำสารนิพนธ์ เรื่อง "บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี" โดยมี อาจารย์สุพิพรรณ พัฒนพานิชย์ และ รองศาสตราจารย์อจรรว สุขารมณ์ เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย โดยขอให้ครูวิชาการ จำนวน 50 คน ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอหนองหญ้าไซ จังหวัดสุพรรณบุรี ดังเอกสารที่แนบตอบแบบสอบถามบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี ในระหว่างเดือนมีนาคม 2546

จึงเรียนมาเพื่อขอกความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ นายอสนี อัจฉริยะบุตร ได้เก็บข้อมูลในการทำปริญญานิพนธ์ และจะกรุณามีหนังสือแจ้งไปยังโรงเรียนในสังกัดจะเป็นพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์อจรรว สุขารมณ์ หะวานนท์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 02-664-1000 ต่อ 5618, 5731

หมายเหตุ : ต้องการสอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ : มือถือ 09-8870979

แบบสอบถาม

เรื่อง

**บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนประถมศึกษา
สังกัดสำนักงานการศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี**

คำชี้แจง แบบสอบถามชุดนี้ ใช้เฉพาะการเพื่อเก็บข้อมูลทางการศึกษาสำหรับนิสิตปริญญาโท สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการทราบ บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา ในการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัด สำนักงานการศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี ซึ่งจะช่วยให้ผู้ที่เกี่ยวข้องได้นำข้อมูลไปใช้อบรม พัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อให้การปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษามีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น แบบสอบถามชุดนี้แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 แบบสอบถามบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการจัดการเรียนการสอน
โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี

นายอัสนีย์ อัจฉริยบุตร

นิสิตปริญญาโท สาขาการบริหารการศึกษา

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

แบบสอบถาม

เรื่อง

บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนประถมศึกษา
สังกัดสำนักงานการศึกษาประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามได้แก่ครูวิชาการ

คำชี้แจง โปรดเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงใน () หน้าข้อความที่ตรงกับสถานภาพความเป็นจริงของท่าน

1. ประสบการณ์ในการดำรงตำแหน่งครูวิชาการ
 - () น้อยกว่า 10 ปี
 - () ตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป
2. ขนาดของโรงเรียน
 - () ขนาดเล็ก จำนวนนักเรียนต่ำกว่า 120 คน
 - () ขนาดกลาง จำนวนนักเรียน 121 คน – 300 คน
 - () ขนาดใหญ่ จำนวนนักเรียนตั้งแต่ 301 คน ขึ้นไป
3. ประเภทของโรงเรียน
 - () เป็นโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา
 - () ไม่เป็นโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

ตอนที่ 2 แบบสอบถามบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียน

ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษาประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี

คำชี้แจง โปรดเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างทางขวามือของข้อความให้ตรงกับความ

คิดเห็นของท่านมากที่สุด เกณฑ์การให้คะแนนมีดังนี้

ระดับ 4 หมายถึง บทบาทการปฏิบัติงานที่ทำเป็นประจำสม่ำเสมอ

ระดับ 3 หมายถึง บทบาทการปฏิบัติงานที่ทำบ่อยครั้ง

ระดับ 2 หมายถึง บทบาทการปฏิบัติงานที่ทำบ้างเป็นบางครั้ง

ระดับ 1 หมายถึง บทบาทการปฏิบัติงานที่ทำน้อยมากนาน ๆ ครั้ง

ระดับ 0 หมายถึง ไม่เคยปฏิบัติเลย

บทบาทหน้าที่การปฏิบัติงาน	ระดับการปฏิบัติ				
	4	3	2	1	0
1. ด้านการจัดการเรียนการสอนของครู					
1.1 ส่งเสริมให้ครูใช้วิธีการสอนที่ฝึกทักษะกระบวนการคิด การวิเคราะห์และแก้ไขปัญหาให้นักเรียน	...	...	...	...	...
1.2 จัดหาเอกสาร คู่มือ เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน ให้ครูสำหรับเป็นแหล่งค้นคว้า	...	...	...	...	...
1.3 ส่งเสริมให้ครูจัดกิจกรรมโดยใช้สถานการณ์หรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันมาจัดกิจกรรม	...	...	...	...	...
1.4 ส่งเสริมให้ครูจัดกิจกรรมที่ให้นักเรียนมีส่วนร่วมคิดและลงมือปฏิบัติจริง	...	...	...	...	...
1.5 ส่งเสริมให้ครูจัดกิจกรรมให้นักเรียนได้ค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเองทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน	...	...	...	...	...
1.6 ส่งเสริมให้ครูใช้สื่อการสอนที่สอดคล้องกับจุดประสงค์และเนื้อหา	...	...	...	...	...
1.7 สนับสนุนให้ครูศึกษาหลักสูตรก่อนจัดการเรียนการสอน	...	...	...	...	...
1.8 ส่งเสริมให้ครูมีการผลิตสื่อมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน	...	...	...	...	...
1.9 ส่งเสริมให้ครูสร้างบรรยากาศเพื่อเปิดโอกาสให้นักเรียนได้มีอิสระในการคิด แสดงความรู้สึกและความต้องการของตนเอง	...	...	...	...	...
1.10 ส่งเสริมให้ครูจัดทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อค้นหาสาเหตุและวิธีแก้ไขปัญหาด้านการเรียนของนักเรียน	...	...	...	...	...

บทบาทหน้าที่การปฏิบัติงาน	ระดับการปฏิบัติ				
	4	3	2	1	0
2. ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้					
2.1 ส่งเสริมให้ครูวางแผนในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้	...	...	...	...	...
2.2 ส่งเสริมให้ครูใช้วิธีการประเมินผลตามสภาพที่แท้จริงของนักเรียน	...	...	...	...	...
2.3 ส่งเสริมให้ครูใช้เครื่องมือหลาย ๆ ชนิดในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน	...	...	...	...	...
2.4 ส่งเสริมให้ครูนำผลการประเมินไปใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอน	...	...	...	...	...
2.5 ส่งเสริมให้ครูทำการประเมินผลไปพร้อม ๆ กับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน	...	...	...	...	...
2.6 ส่งเสริมให้ครูใช้ข้อมูลหลาย ๆ ด้าน ที่โรงเรียน บ้าน และชุมชน ในการวัดและประเมินผล	...	...	...	...	...
2.7 ส่งเสริมให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการวัดและประเมินผล	...	...	...	...	...
2.8 จัดกิจกรรมพัฒนาครูเกี่ยวกับเทคนิคการวัดและประเมินผล	...	...	...	...	...
2.9 ส่งเสริมให้ครูประเมินนักเรียนอย่างต่อเนื่อง	...	...	...	...	...
2.10 ให้คำแนะนำ ปรีกษา กับครูในการวัด และประเมินผลนักเรียน	...	...	...	...	...
3. ด้านการจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอน					
3.1 อำนวยความสะดวกแก่ครูในการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียน	...	...	...	...	...
3.2 จัดบรรยากาศการเรียนรู้ เพื่อให้ให้นักเรียนสามารถเรียนรู้ด้วยตนเอง	...	...	...	...	...
3.3 ส่งเสริมให้มีการพัฒนาสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียน	...	...	...	...	...
3.4 ปรับปรุงสภาพแวดล้อมในบริเวณโรงเรียนให้สวยงามสะอาด ร่มรื่น	...	...	...	...	...

บทบาทหน้าที่การปฏิบัติงาน	ระดับการปฏิบัติ				
	4	3	2	1	0
3.5 ส่งเสริมให้มีห้องปฏิบัติงานสำหรับการเรียนวิชาพิเศษต่าง ๆ (เช่น ห้องคอมพิวเตอร์ ห้องดนตรี ห้องวิทยาศาสตร์ เป็นต้น)	...	...	...	...	...
3.6 ส่งเสริมให้มีการจัดป้ายนิเทศทั้งภายในและภายนอกห้องเรียน	...	...	...	...	...
3.7 จัดหาวัสดุ อุปกรณ์และครุภัณฑ์มาใช้ในการจัดการเรียนการสอนอย่างเพียงพอ	...	...	...	...	...
3.8 ส่งเสริมให้มีการจัดตกแต่งห้องเรียนให้สวยงาม น่าเรียน	...	...	...	...	...
3.9 ควรจัดห้องเรียนให้มีแสงสว่างเพียงพอ	...	...	...	...	...
3.10 ส่งเสริมให้ครูจัดมุมพิเศษต่าง ๆ ภายในห้องเรียน เช่น มุมหนังสือ มุมวิทยาศาสตร์ เป็นต้น	...	...	...	...	...
4. ด้านการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน					
4.1 สนับสนุนให้ผู้ปกครองและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายการจัดการเรียนการสอน	...	...	...	...	...
4.2 ส่งเสริมให้ผู้ปกครองที่มีความรู้ (ภูมิปัญญาท้องถิ่น) มาเป็นวิทยากรให้กับนักเรียน	...	...	...	...	...
4.3 เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนช่วยเหลือ วัสดุ อุปกรณ์ การเรียนการสอนให้กับนักเรียน	...	...	...	...	...
4.4 ส่งเสริมให้ผู้ปกครองให้คำแนะนำ ปรีกษา ในการเรียนของนักเรียน	...	...	...	...	...
4.5 สร้างความร่วมมือกับผู้ปกครองและชุมชนจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น	...	...	...	...	...
4.6 เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับครู เพื่อหาวิธีในการส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน	...	...	...	...	...
4.7 เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ที่โรงเรียนจัดขึ้น	...	...	...	...	...
4.8 เผยแพร่ความรู้ ข่าวสาร เกี่ยวกับกิจกรรมการเรียนการสอนของโรงเรียนให้ผู้ปกครองและชุมชนได้รับทราบ	...	...	...	...	...
4.9 แต่งตั้งบุคลากรให้ทำหน้าที่เป็นผู้ประสานงานระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครอง	...	...	...	...	...

บทบาทหน้าที่การปฏิบัติงาน	ระดับการปฏิบัติ				
	4	3	2	1	0
5. ด้านการส่งเสริมความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่และยกย่องเชิดชูเกียรติครู	...	...	...	...	...
5.1 ยกย่องชมเชยครูที่มีความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนการสอน	...	...	...	...	...
5.2 เผยแพร่เกียรติคุณให้แก่ครูที่สามารถจัดการเรียนการสอนประสบความสำเร็จ	...	...	...	...	...
5.3 ส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูมีความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่การทำงาน	...	...	...	...	...
5.4 ส่งเสริมให้ครูไปอบรม ประชุม สัมมนา ศึกษาดูงาน ให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน	...	...	...	...	...
5.5 ส่งเสริมให้ครูแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ อยู่เสมอ	...	...	...	...	...
5.6 ส่งเสริมให้ครูส่งผลงานเกี่ยวกับกิจกรรมการเรียนการสอน เข้าร่วมประกวด แข่งขัน ที่ทางหน่วยงานต่าง ๆ จัดขึ้น	...	...	...	...	...
5.7 ส่งเสริมให้ครูได้รับการฝึกอบรมด้านความรู้ทางวิชาการ	...	...	...	...	...
5.8 ส่งเสริมให้ครูได้ไปศึกษาดูงานในโรงเรียนที่มีการสอนดีเด่น	...	...	...	...	...
5.9 ให้รางวัลแก่ครูที่มีผลงานดีเด่น	...	...	...	...	...

ขอขอบคุณทุกท่านที่ให้ความอนุเคราะห์ตอบแบบสอบถาม

ภาคผนวก ค
รายชื่อโรงเรียนที่ใช้ในการวิจัย

สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเมืองสุพรรณบุรี

โรงเรียนขนาดใหญ่

1. โรงเรียนสุพรรณภูมิ
2. โรงเรียนอนุบาลสุพรรณบุรี
3. โรงเรียนวัดวังกุ่ม
4. โรงเรียนวัดลาดตาล
5. โรงเรียนบ้านดอนโพ
6. โรงเรียนอนุบาลวัดป่าเลไลย์
7. โรงเรียนวัดนิเวศธรรมาราม
8. โรงเรียนวัดดอนโพธิ์ทอง
9. โรงเรียนวัดสวนแตง
10. โรงเรียนวัดสังฆายเถร
11. โรงเรียนวัดพระธาตุ
12. โรงเรียนบ้านท่าเสด็จ
13. โรงเรียนวัดเขาดิน
14. โรงเรียนเมืองสุพรรณบุรี
15. โรงเรียนวัดสระประทุม
16. โรงเรียนวัดโคกโคเฒ่า

โรงเรียนขนาดกลาง

1. โรงเรียนวัดแก้ว
2. โรงเรียนวัดไผ่ขวาง
3. โรงเรียนบ้านรางกะทุ่ม
4. โรงเรียนวัดไผ่เกาะโพธิ์งาม
5. โรงเรียนวัดหนองสุวรรณ
6. โรงเรียนวัดพิหารแดง
7. โรงเรียนวัดวรจันทร์
8. โรงเรียนวัดดอนเจดีย์ราษฎร์บูรณะ
9. โรงเรียนบริหารแจ่มใสวิทยา 4
10. โรงเรียนบ้านกิไธเบด
11. โรงเรียนวัดวังพระนอน
12. โรงเรียนวัดอู่ยา
13. โรงเรียนวัดประชุมชน
14. โรงเรียนวัดโพธิ์ท่าทราย
15. โรงเรียนวัดศิระเกษ
16. โรงเรียนวัดไตรรัตนาราม
17. โรงเรียนวัดอุทุมพรระม
18. โรงเรียนวัดใหม่รัตนเจดีย์
19. โรงเรียนวัดราษฎร์ศรัทธาธรรม
20. โรงเรียนวัดลาดกระจับ
21. โรงเรียนวัดสามัคคีธรรม
22. โรงเรียนบ้านหนองปรือ
23. โรงเรียนบ้านบางกุ้ง
24. โรงเรียนวัดสกุณปัถวี
25. โรงเรียนอินทร์ศรัทธาราษฎร์
26. โรงเรียนวัดจำปี
27. โรงเรียนบ้านหนองขาม
28. โรงเรียนวัดสำนักตะเภา

โรงเรียนขนาดเล็ก

1. โรงเรียนวัดโพคอย	11. โรงเรียนวัดบ้านโพธิ์ตะวันออก
2. โรงเรียนวัดคันทอ	12. โรงเรียนวัดบ้านโพธิ์ตะวันตก
3. โรงเรียนวัดเหียงคัม	13. โรงเรียนวัดไผ่ลูกนก
4. โรงเรียนวัดหัวไผ่	14. โรงเรียนวัดไผ่แปลกแม่
5. โรงเรียนวัดดอกลดล	15. โรงเรียนบ้านหลักเมตร
6. โรงเรียนวัดสว่างอารมณ์	16. โรงเรียนวัดดอนกลาง
7. โรงเรียนชุมชนวัดนางบวช	17. โรงเรียนบ้านหนองบอน
8. โรงเรียนวัดพร้าว	18. โรงเรียนวัดสามทอง
9. โรงเรียนวัดสารภี	19. โรงเรียนสุวรรณนาคี
10. โรงเรียนวัดกุฎีทอง	20. โรงเรียนวัดหนองโสน

สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเดิมบางนางบวช

โรงเรียนขนาดใหญ่

1. โรงเรียนวัดท่าช้าง	5. โรงเรียนวัดป่าสะแก
2. โรงเรียนวัดน้ำพุ	6. โรงเรียนวัดปากน้ำ
3. โรงเรียนวัดเดิมบาง	7. โรงเรียนชุมชนวัดนางบวช
4. โรงเรียนวัดยางนอน	

โรงเรียนขนาดกลาง

1. โรงเรียนวัดเขาพระ	10. โรงเรียนวัดอยู่ตะเภา
2. โรงเรียนวัดหัวเขา	11. โรงเรียนวัดดอนตาล
3. โรงเรียนพัฒนาปากน้ำ	12. โรงเรียนวัดบ่อกรุ
4. โรงเรียนวัดท่าทอง	13. โรงเรียนวัดบ้านลาด
5. โรงเรียนวัดวังสำเภากล่อม	14. โรงเรียนวัดหนองกระทุ่ม
6. โรงเรียนวัดกาบบัว	15. โรงเรียนวัดหนองอิงพิง
7. โรงเรียนวัดปากดงท่าศาล	16. โรงเรียนวัดกุ่มโคก
8. โรงเรียนวัดท่ามะนาว	17. โรงเรียนวัดสามเอก
9. โรงเรียนวัดหัวนา	

โรงเรียนขนาดเล็ก

1. โรงเรียนวัดก้ามะเขิยร	11. โรงเรียนวัดดงพิกุล
2. โรงเรียนวัดวังกุลา	12. โรงเรียนวัดทุ่งกฐิน
3. โรงเรียนวัดไทร	13. โรงเรียนบ้านหนองนา
4. โรงเรียนบ้านปากดง	14. โรงเรียนบ้านหนองหิน
5. โรงเรียนวัดฉวาง	15. โรงเรียนวัดขุยโพธิ์
6. โรงเรียนวัดท่าเกี๋ยน	16. โรงเรียนวัดคูเมือง
7. โรงเรียนบ้านแหลมสะแก	17. โรงเรียนวัดวังสุทธาวาส
8. โรงเรียนวัดประชุมสงฆ์	18. โรงเรียนวัดหนองกรด
9. โรงเรียนบ้านเขาดิน	19. โรงเรียนบ้านหนองตาแก้ว
10. โรงเรียนวัดกว้างสามยอด	

สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเดิมด่านช้าง

โรงเรียนขนาดใหญ่

1. โรงเรียนไทรวิเชียร 20	5. โรงเรียนบ้านหนองยางขาว
2. โรงเรียนอนุบาลด่านช้าง	6. โรงเรียนวัดกกเต็น
3. โรงเรียนวัดด่านช้าง	7. โรงเรียนบ้านทุ่งมะกอก
4. โรงเรียนวัดน้ำพุร้อน	

โรงเรียนขนาดกลาง

1. โรงเรียนบ้านหนองอุโลก	11. โรงเรียนวัดวังคัน
2. โรงเรียนบ้านใหม่	12. โรงเรียนวัดทับฝั่งน้อย
3. โรงเรียนบ้านสระบัวกำ	13. โรงเรียนนิคมสร้างตนเองกระเสียว 2
4. โรงเรียนวัดดอนประดู่	14. โรงเรียนวัดกกตลาด
5. โรงเรียนบ้านทุ่งนาตาปิ่น	15. โรงเรียนบ้านพุดองป่าขี้
6. โรงเรียนบ้านหนองเปาะ	16. โรงเรียนบ้านดงเสลา
7. โรงเรียนหนองกระดี่	17. โรงเรียนบ้านละว้าวังควาย
8. โรงเรียนนิคมสร้างตนเองกระเสียว 1	18. โรงเรียนบ้านวังยาว
9. โรงเรียนบ้านหนองเผือ	19. โรงเรียนบ้านห้วยหินดำ
10. โรงเรียนบ้านรังงาม	20. โรงเรียนบ้านกล้วย

โรงเรียนขนาดเล็ก

1. โรงเรียนราษฎร์รัทธาธรรม	7. โรงเรียนบ้านทับละคร
2. โรงเรียนบ้านทับกระดาศ	8. โรงเรียนบ้านกกเขียง
3. โรงเรียนบ้านโป่งคอม	9. โรงเรียนบ้านไผ่สีทอง
4. โรงเรียนสวนป่าองค์พระ	10. โรงเรียนวัดคอกช้าง
5. โรงเรียนบ้านวังน้ำเขียว	11. โรงเรียนบ้านดงเสลาสาขาบ้านวังโหร
6. โรงเรียนบ้านหนองยายเงิน	

สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอหนองหญ้าไซ

โรงเรียนขนาดใหญ่

1. โรงเรียนอนุบาลหนองหญ้าไซ	4. โรงเรียนวัดหนองทราย
2. โรงเรียนวัดสามัคคีธรรม	5. โรงเรียนบ้านหนองกระถิน
3. โรงเรียนบ้านสระเตย	6. โรงเรียนบ้านทัพหลวง

โรงเรียนขนาดกลาง

1. โรงเรียนวัดบัลลังก์	7. โรงเรียนบ้านหนองแหน
2. โรงเรียนวัดดอนสำโรง	8. โรงเรียนบ้านดงเชือก
3. โรงเรียนบ้านหนองโต	9. โรงเรียนบ้านมายพะยอม
4. โรงเรียนวัดลำพันบอง	10. โรงเรียนบ้านทัพตาแทน
5. โรงเรียนบ้านหนองจิกยาว	11. โรงเรียนบ้านทุ่งหนองแก้ว
6. โรงเรียนบ้านหนองขาม	

โรงเรียนขนาดเล็ก

1. โรงเรียนบ้านหนองสำโรง	4. โรงเรียนบ้านแจรงาม
2. โรงเรียนบ้านใหม่ไร่อ้อย	5. โรงเรียนวัดโคกพระ
3. โรงเรียนบ้านราษฎร์บำรุง	6. โรงเรียนบ้านหนองราชวัตร

สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอสามชุก

โรงเรียนขนาดใหญ่

1. โรงเรียนวัดหนองผักนาค	4. โรงเรียนวัดบางขวก
2. โรงเรียนอนุบาลสมเด็จพระวันรัต	5. โรงเรียนวัดนางพิมพ์
3. โรงเรียนวัดทุ่งแฝก	

โรงเรียนขนาดกลาง

1. โรงเรียนวัดหนองสะเตา	9. โรงเรียนวัดบ้านสระ
2. โรงเรียนวัดดอนไร่	10. โรงเรียนวัดใหม่สระพลอย
3. โรงเรียนวัดโคกหม้อ	11. โรงเรียนวัดลาดสิงห์
4. โรงเรียนวัดหนองไผ่	12. โรงเรียนวัดวังจิก
5. โรงเรียนวัดหนองโรง	13. โรงเรียนวัดบ้านทุ่งใหญ่
6. โรงเรียนวัดบ้านท่ง	14. โรงเรียนวัดวังหิน
7. โรงเรียนวัดคลองขอม	15. โรงเรียนวัดวังหว่า
8. โรงเรียนวัดสามชุก	

โรงเรียนขนาดเล็ก

1. โรงเรียนวัดสุวรรณตะไล่	5. โรงเรียนวัดหนองสังข์ทอง
2. โรงเรียนวัดเนินหมาเชษฐ	6. โรงเรียนวัดโป่งแดง
3. โรงเรียนวัดท่ามะกรูด	7. โรงเรียนบ้านหนองแถม
4. โรงเรียนบ้านหนองบัวทอง	

สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอสองพี่น้อง

โรงเรียนขนาดใหญ่

1. โรงเรียนวัดทับกระดาน	7. โรงเรียนวัดบางสาม
2. โรงเรียนวัดหนองพันทา	8. โรงเรียนวัดท่าไชย
3. โรงเรียนบ้านหัววัง	9. โรงเรียนวัดบางบอน
4. โรงเรียนบ้านดอนตำลึง	10. โรงเรียนวัดบางสะแก
5. โรงเรียนวัดทุ่งคอก	11. โรงเรียนวัดสองพี่น้อง
6. โรงเรียนวัดห่อประดิษฐ์	12. โรงเรียนวัดไผ่โรงวัว

โรงเรียนขนาดกลาง

1. โรงเรียนวัดไผ่ชาด	16. โรงเรียนวัดทุ่งเขม
2. โรงเรียนวัดรางกร่าง	17. โรงเรียนวัดเทพพิทักษ์
3. โรงเรียนวัดใหม่เพชรรัตน์	18. โรงเรียนวัดหนองวัลย์เปรียง
4. โรงเรียนบ้านหนองโพธิ์	19. โรงเรียนวัดศรีเฉลิมเขต
5. โรงเรียนอาทรสังฆะวัฒนะ 2	20. โรงเรียนวัดดอนมะนาว
6. โรงเรียนบ้านหนองกระทุ่ม	21. โรงเรียนวัดใหม่พรรัตน์
7. โรงเรียนบ้านหนองจิก	22. โรงเรียนวัดใหม่พิบูลย์ผล
8. โรงเรียนวัดพรสวรรค์	23. โรงเรียนวัดหัวโพธิ์
9. โรงเรียนวัดเขาพนมนาง	24. โรงเรียนบ้านประทุมทอง
10. โรงเรียนวัดท่าข้าม	25. โรงเรียนอนุบาลวัดดงตาล
11. โรงเรียนบ้านไผ่ตาไม้	(วโรสุขาประชาสรรค์)
12. โรงเรียนบ้านโคก 7 ลูก	26. โรงเรียนวัดท่าจัด
13. โรงเรียนวัดหัวกลับ	27. โรงเรียนวัดรางบัวทอง
14. โรงเรียนบ้านหนองเฝ้า	28. โรงเรียนอาทรสังฆะวัฒนะ 1
15. โรงเรียนบ้านหนองกระดี่	

โรงเรียนขนาดเล็ก

1. โรงเรียนบ้านสระพังกว้าง
2. โรงเรียนวัดไชยนารามวร
3. โรงเรียนวัดใหม่บำรุงธรรม
4. โรงเรียนตลาดขุนย่น
5. โรงเรียนวัดโบสถ์ดอนลำแพน
6. โรงเรียนวัดเวฬุวัน
7. โรงเรียนบ้านโป่ง
8. โรงเรียนบ้านบัวขาว
9. โรงเรียนวัดเนินพระปรารค์
10. โรงเรียนวัดสองพี่น้อง
11. โรงเรียนบ้านโคกสูงเห่า
12. โรงเรียนวัดลำเภาทอง
13. โรงเรียนวัดดอนสงวน
14. โรงเรียนวัดบ้านโพธิ์
15. โรงเรียนวัดลาดประทุมทอง
16. โรงเรียนวัดย่านซื่อ

ภาคผนวก ง
ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อของผู้วิจัย

ชื่อ – นามสกุล	นายอัสนีย์ อัจฉริยบุตร
วัน เดือน ปีที่เกิด	1 มีนาคม 2497
สถานที่เกิด	อำเภอบางแพ จังหวัดราชบุรี
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	88/1 หมู่ 2 ตำบลปากน้ำ อำเภอเดิมบางนางบวช จังหวัดสุพรรณบุรี
ตำแหน่งหน้าที่	อาจารย์ใหญ่
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	โรงเรียนวัดสามเอก อำเภอเดิมบางนางบวช จังหวัดสุพรรณบุรี
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ.2506	ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดแก้ว “รัตนบันนวิทยาการ” อำเภอบางแพ จังหวัดราชบุรี
พ.ศ.2509	ชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 โรงเรียนวันชัย “วันชัยประชาสรรค์” อำเภอบางแพ จังหวัดราชบุรี
พ.ศ.2512	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบางแพ “บางแพปฐมพิทยา” อำเภอบางแพ จังหวัดราชบุรี
พ.ศ.2517	ประกาศนียบัตรวิชาการศึกษา (ป.กศ.) วิทยาลัยครู หมู่บ้านจอมบึง จังหวัดราชบุรี
พ.ศ.2518	ประกาศนียบัตรวิชาครูพิเศษมัธยมศึกษา (พ.ม.)
พ.ศ.2525	การศึกษาระดับบัณฑิต (กศ.บ.) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
พ.ศ.2546	การศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม.) การบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ